

PROJEKT
UCHWAŁA NR
RADY GMINY BARTOSZYCE

z dnia

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2026-2035

Na podstawie art. 10e oraz art. 10f ust. 4 i 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1153 ze zm.) oraz art. 3 pkt 3, art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 198 ze zm.), w związku z Uchwałą Nr XV/118/2025 Rady Gminy Bartoszyce z dnia 24 czerwca 2025 r. w sprawie przystąpienia do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2026 – 2035 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji (Dz. Urz. Województwa Warmińsko-Mazurskiego z 2025 r., poz. 2703) oraz Uchwałą Nr XXIII/170/2026 Rady Gminy Bartoszyce z dnia 27 marca 2026 r. zmieniającą uchwałę w sprawie przystąpienia do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2026 – 2035 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji (Dz. Urz. Województwa Warmińsko-Mazurskiego z 2026 r., poz. 1624) uchwała się, co następuje:

- § 1. Przyjmuje się Strategię Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2026-2035, stanowiącą załącznik do uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Bartoszyce.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

WÓJT

Andrzej Dycha

SEKRETARZ

Marek Dominiak

Radca prawny
nie posiada uwagi
formalno-prawnych
(email) 18.05.2026

UZASADNIENIE

Strategia Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2026-2035 roku została opracowana zgodnie z trybem określonym w Uchwale Nr XV/118/2025 Rady Gminy Bartoszyce z dnia 24 czerwca 2025 r. w sprawie przystąpienia do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2026 – 2035 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji (Dz. Urz. Województwa Warmińsko-Mazurskiego z 2025 r., poz. 2703) oraz Uchwałą Nr XXIII/170/2026 Rady Gminy Bartoszyce z dnia 27 marca 2026 r. zmieniającą uchwałę w sprawie przystąpienia do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2026 – 2035 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji (Dz. Urz. Województwa Warmińsko-Mazurskiego z 2026 r., poz. 1624). Proces ten przebiegał zgodnie z ustawą z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2025 r. poz. 198 ze zm.) oraz ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153 ze zm.).

Strategia Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2026-2035 jest dokumentem strategicznym, wyznaczającym długofalowe kierunki rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego gminy, integrującym te obszary. Stanowi odpowiedź na wyzwania stojące przed gminą w perspektywie najbliższych 10 lat, w tym zmiany klimatu, procesy demograficzne, rozwój technologii, rosnące oczekiwania społeczne oraz zmieniające się uwarunkowania krajowe i międzynarodowe. Dokument wyznacza wizję gminy, a także definiuje cele strategiczne i kierunki działań, których realizacja będzie możliwa poprzez szczegółowe polityki, programy i plany wykonawcze.

Projekt wymagał obligatoryjnych działań w zakresie konsultacji i opiniowania. Na podstawie art. 6 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2025 r. poz. 198 ze z.), Uchwały Nr XV/118/2025 Rady Gminy Bartoszyce z dnia 24 czerwca 2025 r. w sprawie przystąpienia do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2026 – 2035 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji (Dz. Urz. Województwa Warmińsko-Mazurskiego z 2025 r., poz. 2703) oraz Uchwały Nr XXIII/170/2026 Rady Gminy Bartoszyce z dnia 27 marca 2026 r. zmieniającą uchwałę w sprawie przystąpienia do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2026 – 2035 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji (Dz. Urz. Województwa Warmińsko-Mazurskiego z 2026 r., poz. 1624), w dniach od 20 kwietnia do 22 maja 2026 r. przeprowadzono konsultacje społeczne projektu Strategia Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2026-2035. Sprawozdanie z przebiegu i wyników konsultacji zostało zamieszczone na stronie internetowej Gminy Bartoszyce, w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Bartoszyce oraz na tablicy ogłoszeń w budynku Urzędu Gminy Bartoszyce.

Biorąc powyższe pod uwagę uzasadnione i celowe jest podjęcie uchwały w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2026-2035.

Sporządziła: Natalia Runowicz

18.05.2026 r.

Gm. Bartoszyce

Strategia Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2026-2035

GMINA BARTOSZYCE 2026

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Podsumowanie diagnozy.....	5
2.1. Sfera społeczna.....	5
2.2. Sfera gospodarcza.....	13
2.3. Sfera przestrzenna.....	17
3. Synteza diagnozy i wyzwania rozwojowe	24
4. Wizja oraz cele rozwoju gminy Bartoszyce.....	31
5. Cele oraz kierunki rozwoju gminy Bartoszyce	35
6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Bartoszyce	48
6.1. Struktura sieci osadniczej gminy Bartoszyce wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych	48
6.2. System powiązań przyrodniczych na obszarze gminy Bartoszyce	51
6.3. Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych	60
6.4. Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej	63
6.5. Docelowy model struktury funkcjonalno-przestrzennej.....	69
7. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie Bartoszyce	73
7.1. Wyzwania polityki przestrzennej gminy Bartoszyce.....	73
7.2. Rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.....	74
8. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa.....	83
9. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy	86
10. System zarządzania strategią.....	87
10.1. Zasady wdrażania i monitoringu	87
10.2. Ramy finansowe i źródła finansowania	88
10.3. Wytyczne dla sporządzania dokumentów wykonawczych.....	90
10.4. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia	91
11. Spójność strategii rozwoju gminy ze strategią rozwoju województwa	95
12. Spis map, rysunków, tabel i wykresów.....	99

1. Wstęp

Strategia Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2026-2035 opracowana została w oparciu o art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. 2025 poz. 198), art. 10 f ust. 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2025 poz. 1153), art. 39 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2024 poz. 1112) a także UCHWAŁĘ NR XV/118/2025 RADY GMINY BARTOSZYCE z dnia 24 czerwca 2025 r. w sprawie przystąpienia do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2026 – 2035 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji.

Proces formułowania Strategii, w tym określenie głównych wyzwań rozwojowych na etapie diagnozy, celów, kierunków działań, wskaźników monitorujących realizację strategii, oparty został na zasadach partnerstwa lokalnego – podczas konsultacji społecznych w formule warsztatów – przy zaangażowaniu przedstawicieli życia społecznego, gospodarczego oraz samorządowego.

Strategię opracowano z uwzględnieniem zasad zgodności programowej z podstawowymi dokumentami krajowymi, regionalnymi i lokalnymi.

Prace nad tworzeniem części strategicznej rozpoczęto od sformułowania wizji i misji rozwoju, po zakończeniu prac diagnostycznych. Następnie zostały określone cele strategiczne oraz kierunki działań. W strategii położono nacisk na wytyczne prowadzenia polityki przestrzennej gminy. Model funkcjonalno-przestrzenny wskazuje na oczekiwane zmiany w sposobie funkcjonowania gminy po zrealizowaniu celów strategicznych.

Strategia Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2026-2035 jest dokumentem, który wytycza ścieżkę rozwoju lokalnego w perspektywie wieloletniej. W dokumencie uwzględniono opinie, zgłoszone potrzeby mieszkańców, liderów lokalnych oraz zewnętrzne czynniki rozwoju.

Rysunek 1. Schemat prac nad Strategią Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2026-2035

Źródło: Opracowanie własne

2. Podsumowanie diagnozy

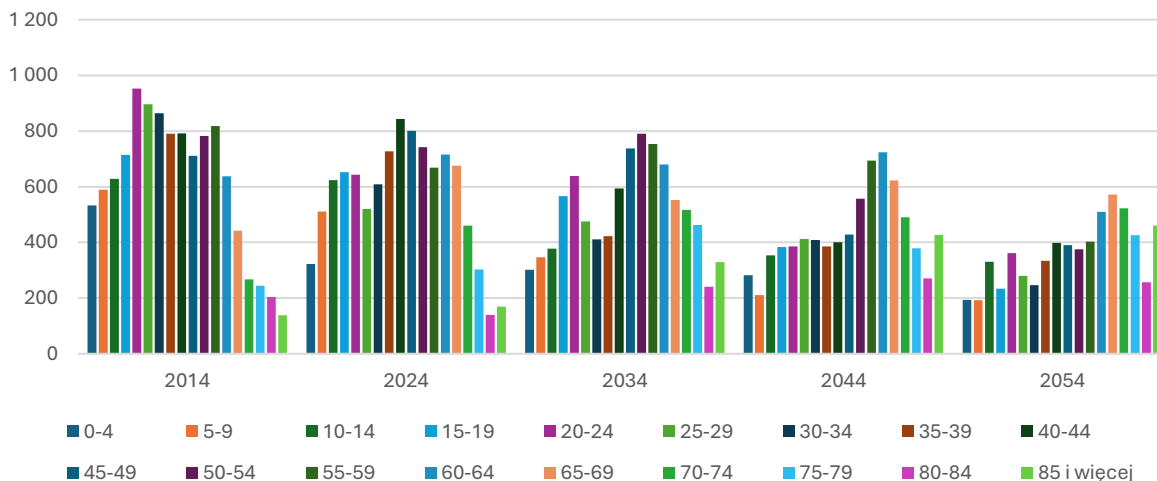
2.1. Sfera społeczna

Sytuacja demograficzna

- Od 2014 do 2024 roku liczba mieszkańców gminy Bartoszyce zmniejszyła się o 8%, z 11 002 osób do 10 126. Trend spadku liczby ludności jest zjawiskiem ogólnopolskim. Województwo warmińsko-mazurskie zanotowało na przestrzeni analizowanych lat podobny spadek populacji wynoszący 7%, z kolei powiat bartoszycki odnotował spadek na poziomie 13%.
- Struktura wieku mieszkańców gminy Bartoszyce jest niekorzystna. Udział dzieci i młodzieży w wieku od 0 do 19 lat jest wyraźnie niższy niż grupy starszej, co oznacza niską zastępowalność pokoleń i prognozowane dalsze zmniejszanie się liczby ludności w przyszłości. Najliczniejsze grupy wiekowe to osoby w wieku 40–44 lata (8,3% wszystkich mieszkańców). Widoczny jest rosnący udział osób w wieku 65+ w całej populacji gminy (obecnie 17,3%), z przewagą kobiet w starszych grupach, co potwierdza zaawansowany proces starzenia się społeczeństwa.
- W ostatniej dekadzie odnotowywano ujemne saldo migracji wewnętrznej na pobyt stały (wyjątkiem był rok 2017 i 2022, w którym saldo migracji było dodatnie i wyniosło odpowiednio 24 i 22 osoby), co oznacza, że liczba osób opuszczających gminę była wyższa niż liczba nowych mieszkańców. Pomimo tego, iż gmina położona jest w zasięgu oddziaływania suburbanizacyjnego Bartoszyce, napływ nowych mieszkańców nie rekompensuje odpływu.
- Wskaźnik urodzeń żywych na 1000 ludności dla gminy Bartoszyce w latach 2016-2024 wykazywał tendencję spadkową, z 9,02 do 4,13. Podobną prawidłowość obserwuje się także w przypadku wartości notowanych dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz powiatu bartoszyckiego. Odwrócenie negatywnego trendu spadku urodzeń to wyzwanie dla rozwoju Polski, co zostało zdefiniowane m. in. w Strategii Demograficznej 2040. Na poziomie lokalnym gminy Bartoszyce konsekwencje niskiej dzietności w pierwszej kolejności dotkną systemu oświatowego, docelowo wpłyną będą na pogłębienie procesu depopulacji.
- Zasadniczy wpływ na przyszłą liczbę ludności gminy ma obecna struktura wiekowa, w której liczbowo dominuje wyż demograficzny osób urodzonych w latach 70-80 XX wieku. Prognozuje się, że do 2034 roku liczba ludności gminy spadnie do poziomu 9 tys. osób. Po 2034 roku przewiduje się, że liczba ludności nadal będzie spadać. Należy zwrócić uwagę,

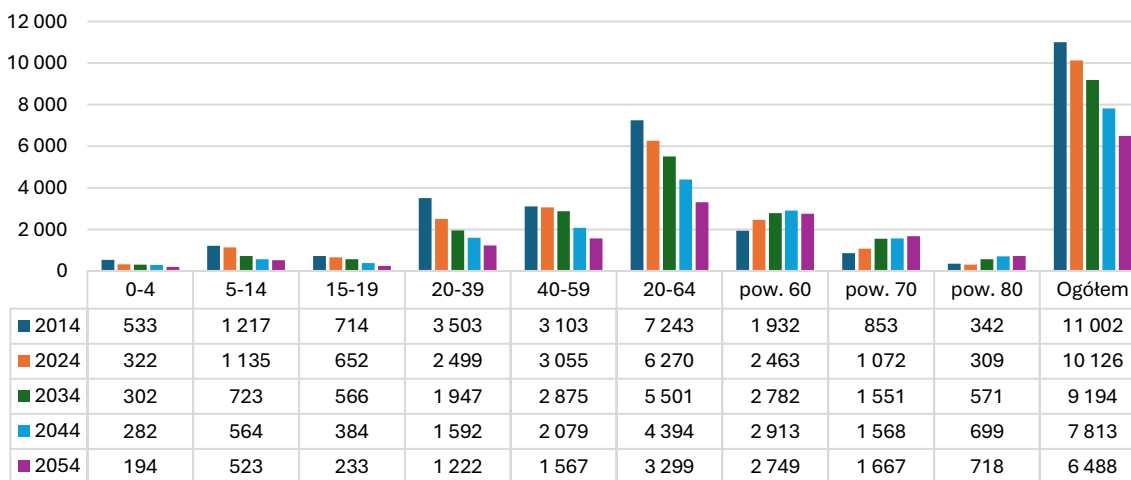
iz w najbliższej przyszłości rosnać będzie liczba osób w wieku 80 plus i utrzymywać się będzie wysoki udział ludności w wieku powyżej 60 roku życia.

Wykres 1. Prognoza demograficzna dla Gminy Bartoszyce

Źródło: opracowanie własne

Wykres 2. Prognoza demograficzna dla Gminy Bartoszyce – stan ludności wg wybranych kategorii wieku

Źródło: opracowanie własne

Mieszkalnictwo

- W latach 2014–2024 wskaźnik liczby mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w gminie Bartoszyce wykazywał systematyczny wzrost, co świadczy o stopniowej poprawie dostępności do zasobu mieszkaniowego w przeliczeniu na jednego mieszkańca. W 2024 roku wskaźnik ten dla gminy Bartoszyce wynosił 355,5.

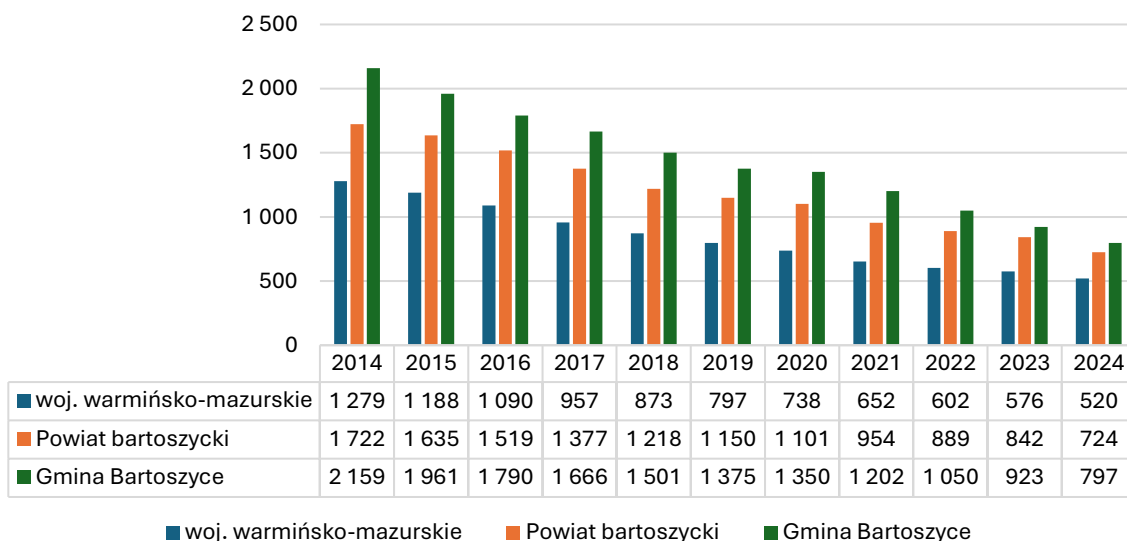
- W okresie 2014–2024 przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania w gminie Bartoszyce nieznacznie wzrosła z 75,7 m² w 2014 roku do 81,3 m² w 2024. Wartości notowane dla gminy były zdecydowanie wyższe niż w powiecie bartoszyckim (11 m²) oraz województwie warmińsko-mazurskim (11 m²). Świadczy to o rozwoju jakościowej oferty mieszkaniowej.
- W latach 2014–2024 przeciętna liczba osób przypadających na 1 mieszkanie w gminie Bartoszyce wykazywała tendencję spadkową, z 3,23 w roku bazowym do 2,81 w 2024 roku. W porównaniu z województwem warmińsko-mazurskim i powiatem bartoszyckim, gmina Bartoszyce przez cały analizowany okres charakteryzowała się nieznacznie wyższą liczbą osób przypadających na 1 mieszkanie. Wskazuje to na istotne zmiany w sytuacji społecznej na terenie gminy, związanej ze spadkiem liczba osób przypadających na gospodarstwo domowe.

Problemy, pomoc, opieka i prewencja społeczna

- Zadania z zakresu pomocy społecznej dla mieszkańców gminy Bartoszyce realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. W ramach GOPS funkcjonują zróżnicowane formy wsparcia, obejmujące zarówno działania opiekuńcze, jak i aktywizujące oraz integrujące. Coraz istotniejsze znaczenie ma polityka senioralna. Opiera się ona na kompleksowym wsparciu osób starszych poprzez rozwój środowiskowych form usług społecznych, integrację społeczną oraz wspieranie niezależności.
- Realizując politykę senioralną gmina oferuje pomoc w ramach Wieloletniego Programu Senior+. Na terenie gminy działa Klub Senior+ w Łabędniku, który obejmuje osoby starsze między innymi opieką w formie różnych działań. Przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej funkcjonuje Klub Integracji Społecznej, którego głównym celem jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i pomoc w reintegracji osób zagrożonych marginalizacją. Diagnozuje się potrzebę poszerzenia zasięgu działań w ramach polityki senioralnej.
- W gminie Bartoszyce zauważalny był ogólny spadek liczby rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, co przede wszystkim wynikało z poprawy sytuacji na rynku pracy. Najliczniejsze grupy beneficjentów pomocy społecznej to rodziny dotknięte bezrobociem, niepełnosprawnością oraz ubóstwem. Wciąż liczną grupę stanowią również rodziny z osobami niepełnosprawnymi. Prognoza demograficzna wskazuje, iż potrzeby wsparcia osób potrzebujących dotyczyć będą takich problemów jak długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność oraz samotność.

- Wskaźniki obrazujące zasięg pomocy społecznej na terenie gminy Bartoszyce były na tle województwa wysokie. W 2024 roku na 10 tys. ludności z pomocy społecznej korzystało 797 osób, znacząco mniej niż w 2014 roku (2159), niemniej więcej niż średnio w województwie warmińsko-mazurskim (520). Na terenie gminy wskaźniki bezrobocia nadal były wysokie na tle kraju, co wynika ze skutków transformacji gospodarczych ubiegłych dekad. Oznacza to potrzebę wspierania aktywności gospodarczej, co potwierdzają również wyniki badania ankietowego z mieszkańcami gminy (na potrzebę tworzenia warunków dla rozwoju istniejących i nowych firm wskazało 58% ankietowych, Próba badawcza wynosiła 355 dorosłych mieszkańców gminy).

Wykres 3. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kultura

- Głównym ośrodkiem kulturalnym na terenie gminy Bartoszyce jest Gminne Centrum Kulturalno-Bibliotecznego w Bezledach, w którego strukturze znajdują się cztery domy kultury (w Bezledach, Łabędniku, Wojciechach i Rodnowie) i pięć bibliotek. Zajęcia dla mieszkańców odbywają się w domach kultury oraz świetlicach wiejskich (w miejscowościach: Łojdy, Kiertyny Wielkie, Piersele, Tapilkajmy, Wajsnory, Kiersity, Dąbrowa, Nalikajmy, Wirwilty, Szylina Wielka, Skitno, Leginy, Kromarki, Krawczyki, Osieka, Minty, Galiny, Trutnowo, Gromki, Kosy, Tolko, Węgoryty, Maszewy, Sokolica, Kinkajmy). Wskazuje to na zdecentralizowany podejście do kształtowania oferty kultury, co ma swoje uzasadnienie w uwarunkowaniach przestrzennych (duża powierzchnia gminy

i rozproszony układ osadniczy, bez wyraźniej dominacji jednego ośrodka centralnego). Potwierdzeniem tego stanu jest wskaźnik liczby centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic na 10 tys. ludności, który dla gminy Bartoszyce w 2024 roku wynosił 4, przy średniej dla województwa warmińsko-mazurskiego wynoszącej 1.

- W gminie Bartoszyce diagnozuje się potrzebę modernizacji i poprawy standardów infrastruktury kultury, w szczególności świetlic wiejskich. Dotyczy to m. in. Domu Kultury oraz Gminnej Biblioteki Publicznej w Bezledach, Domu Kultury z Filią Biblioteki w Rodnowie, Domu Kultury z Filią Biblioteki w Łabędniku oraz świetlic wiejskich w Łojdach, Kiertynach Wielkich, Pierselach, Tapilkajmach, Kiersitach, Dąbrowie, Leginach, Trutnowie, Gromkach, Sokolicy, Tolko.
- Centrum Kulturalno-Biblioteczne w Bezledach organizuje dla mieszkańców wiele wydarzeń, które integrują lokalną społeczność. Część z tych wydarzeń ma charakter ponadlokalny, co stanowi szansę na promocję turystyczną i kulturalną gminy.

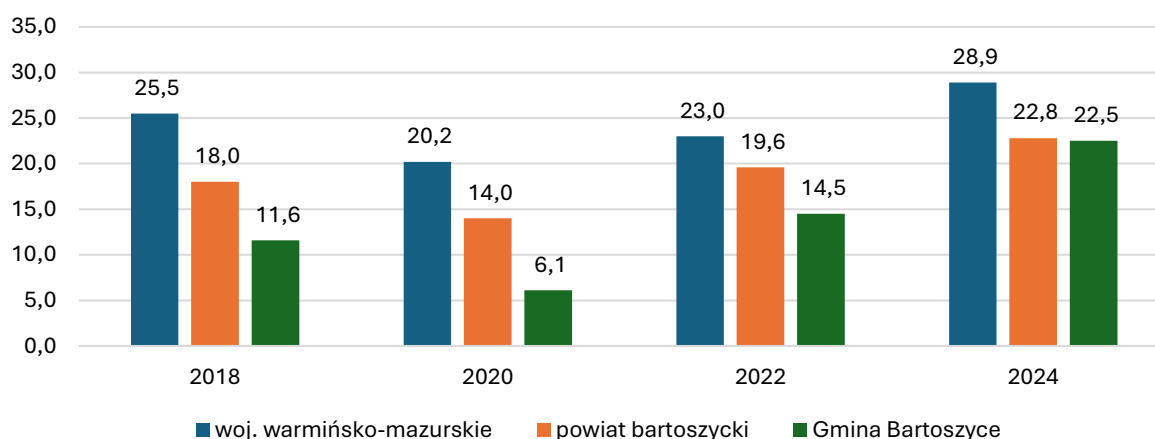
Dziedzictwo kulturowe

- Gmina Bartoszyce położona jest na terenach późnego osadnictwa ludów Bałtyjskich, plemion Prusów (a dokładnie Natangów i Bartów). To od nich obszary Polski północnej wzięły swoją historyczną nazwę Prusy. Gmina Bartoszyce należy do historycznej krainy Prus określanej mianem Barcja, w związku z zamieszkiwaniem tych terenów przez plemię Bartów. Teren Barcji położony jest w obrębie równiny Staropruskiej i dorzecza Pregoty.
- Zmiany na przestrzeni wieków na terenie gminy Bartoszyce doprowadziły do wykreowania jej unikalnego krajobrazu kulturowego, którego cechami charakterystycznymi są: niezmienny na przestrzeni dziesięcioleci układ przestrzenny wsi, ukształtowana na przestrzeni wieków rolnicza przestrzeń produkcyjna, bardzo licznie zachowana historyczna zabudowa mieszkalna i gospodarcza, zachowane założenia dworsko-parkowe, folwarczne, rezydencjonalne.
- Licznie występujące na terenie gminy Bartoszyce zabytki mają fundamentalne znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, pełniąc funkcję nie tylko estetyczną i historyczną, ale również edukacyjną, społeczną i turystyczną. W gminnej ewidencji zabytków nieruchomych znajduje się 210 zabytków.

Sport i rekreacja

- Gmina Bartoszyce posiada dobrze rozwiniętą infrastrukturę sportową, wykorzystywaną zarówno przez sport amatorski jak też kluby sportowe. Infrastruktura sportowa zlokalizowana jest w wielu miejscowościach na terenie gminy, niemniej kluczowe obiekty koncentrują się w Bezledach i Kinkajmach (m. in. – pełnowymiarowe sale sportowe) Ważnym miejscem dla aktywności sportowej jest kompleks boisk do piłki plażowej i teren rekreacyjny przy plaży jeziora Kinkajmskiego w Kinkajmach.
- Na terenie gminy Bartoszyce działają aktywnie kluby sportowe, w tym Klub Sportowy w Wojciechach, Gminny Klub Sportowy „Granica Bezledy”, Wielosekcyjny Klub Sportowy PROMYK Gmina Bartoszyce, Gminny Klub Piłki Ręcznej Szczypiorniak Bezledy. Wskaźnik liczby klubów sportowych na 10 tys. ludności w gminie Bartoszyce wynosił w 2024 roku 4,0 i był zbliżony do średniej wojewódzkiej, wynoszącej 4,1. Wskaźnik ćwiczących w klubach sportowych w relacji do liczby mieszkańców był przy tym niższy od średniej wojewódzkiej, niemniej zauważalny był znaczący wzrost wartości tego wskaźnika w gminie Bartoszyce. Wskazuje to na rosnący potencjał organizacyjny lokalnych środowisk sportowych. W strukturze wiekowej osób ćwiczących w klubach sportowych dominują dzieci i młodzież.

Wykres 4. Ćwiczący w klubach sportowych na 1000 mieszkańców

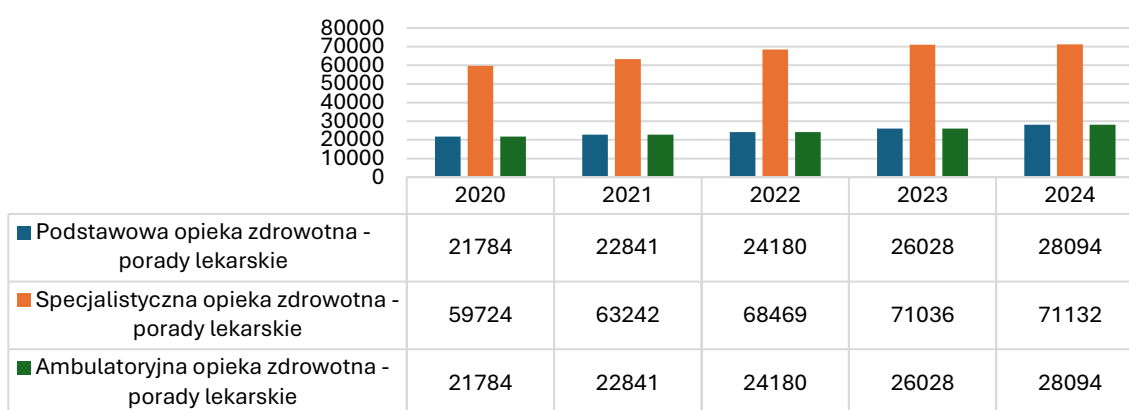
Opieka zdrowotna

- Placówką, która oferuje usługi medyczne na terenie gminy Bartoszyce jest Gminny Zakład Lecznictwa Otwartego, który ma główną siedzibę w Galinach. Jego jednostki organizacyjne znajdują się w ośrodkach zdrowia w Galinach, Łabędniku, Bezledach i przychodni lekarskiej w Bartoszycach. Placówki te realizują świadczenia z zakresu

podstawowej opieki zdrowotnej oraz ambulatoryjnej opieki specjalistycznej, zapewniając mieszkańcom gminy Bartoszyce i pobliskich miejscowości stały dostęp do lekarzy rodzinnych, pielęgniarek środowiskowych oraz lekarzy.

- Liczba porad lekarskich świadczonych dla mieszkańców gminy Bartoszyce kształtowała się w latach 2020-2024 różnorodnie. Lata 2020–2021 przyniosły dużo mniejszą liczbę porad, co można wiązać z ograniczeniami w dostępie do świadczeń zdrowotnych podczas pandemii COVID-19 oraz przejściem części usług na tryb zdalny. W kolejnych latach liczba ta systematycznie wzrastała.

Wykres 5. Porady lekarskie świadczone w gminie Bartoszyce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Opieka nad dziećmi, wychowanie przedszkolne i edukacja

- Na terenie gminy Bartoszyce funkcjonuje opieka żłobkowa w formie oddziału żłobkowego przy Przedszkolu Gminnym w Tolko. Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach w 2024 roku osiągnął poziom 2,5%, znacznie poniżej średniej dla województwa warmińsko-mazurskiego wynoszącego 16,9%. Wskazuje to na potrzebę rozwijania tej formy opieki nad dziećmi.
- W gminie Bartoszyce funkcjonują publiczne przedszkola prowadzone przez samorząd w Bartoszycach oraz Tolko. Dostępność wychowania przedszkolnego w gminie wzrastała. W latach 2014-2024 przyrost liczby oddziałów przedszkolnych wynosił 11% a liczby dzieci w nich przebywających 43%.
- Na terenie gminy Bartoszyce funkcjonuje pięć szkół podstawowych, które zlokalizowane są w Bezledach, Galinach, Kinkajmach, Wojciechach i Żydowie. Dane wskazują na wzrost liczby oddziałów klasowych. W okresie od 2014 do 2024 roku wynosił on 20%. W tym okresie odnotowano wzrost liczby uczniów (6%).

- Gmina Bartoszyce w porównaniu do województwa warmińsko-mazurskiego oraz powiatu bartoszyckiego cechuje się niższą liczbą uczniów przypadających na 1 oddział w szkołach podstawowych. W 2024 liczba ta wynosiła 12 uczniów na 1 oddział klasowy, przy średniej wojewódzkiej wynoszącej 16 uczniów. Dane te wskazują na istotną specyfikę funkcjonowania usług publicznych związanych z edukacją podstawową w gminie. Związana jest ona z rozproszeniem struktury osadniczej. Wyzwaniem dla gminy będzie utrzymanie dobrego dostępu do edukacji podstawowej w ujęciu terytorialnym, mając na uwadze prognozowany spadek liczby uczniów.

Aktywność społeczna i obywatelska

- Aktywność społeczna i obywatelska na terenie gminy Bartoszyce polega na podejmowaniu działań przez mieszkańców oraz różne grupy, takie jak rady sołeckie, grupy odnowy wsi czy stowarzyszenia, które mają na celu rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych, wspieranie integracji społecznej, rozwój kultury, sportu, rekreacji, a także aktywizację zawodową i obywatelską mieszkańców.
- Na terenie gminy Bartoszyce znajduje się 21 Kół Gospodyń Wiejskich (KGW), których celem jest integracja lokalnej społeczności, promocja kultury ludowej oraz wspieranie różnych inicjatyw społecznych i kulturalnych. W gminie Bartoszyce KGW tworzą sieć współpracy, która umacnia ich pozycję i umożliwia realizację wielu działań.
- W latach 2014–2024 wskaźnik liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadających na 1000 mieszkańców w gminie Bartoszyce znacznie wzrósł – z 1,64 w roku 2014 do 4,15 w roku 2024. Wartości odnotowywane dla gminy w 2024 roku były zbliżone do średnich dla powiatu bartoszyckiego, jednak niższe niż w średnia dla województwa warmińsko-mazurskiego (5,03). Wskazuje to na znaczący postęp w rozwoju struktur organizacji społecznych i rosnące ich znaczenie w kreowaniu rozwoju lokalnego w gminie Bartoszyce. Gmina współpracuje z organizacjami pozarządowymi, m. in. w ramach corocznych programów współpracy. Wspiera przy tym aktywność społeczną skupioną wokół Kół Gospodyń Wiejskich oraz Ochotniczych Straży Pożarnych. Atutem gminy jest gęsta sieć infrastruktury dedykowanej aktywności społecznej, w tym lokalizacja w różnych rejonach gminy instytucji kultury oraz świetlic wiejskich.

Bezpieczeństwo

- Na terenie gminy Bartoszyce zapewnienie bezpieczeństwa realizowane jest m.in. przy współpracy z Komendą Powiatową Policji w Bartoszycach. Komenda odpowiada za utrzymanie porządku i szybkie reagowanie na zgłoszenia mieszkańców z terenu gminy.

Dzielnicowi znają teren i mieszkańców, co sprzyja skuteczności działań prewencyjnych i interwencyjnych. Gmina aktywnie współpracuje z Policją, jak też Strażą Graniczną.

- Na terenie gminy działa 6 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP): Bezledy, Nalikajmy, Galiny, Kinkajmy, Łabędnik, Wojciechy i są one częścią Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG).
- Na Krajowej Mapie Zagrożeń Bezpieczeństwa w 2025 roku najczęściej odnotowanymi zagrożeniami były: kierowanie pojazdami mechanicznymi w stanie nietrzeźwości, posiadanie środków odurzających lub substancji psychotropowych.
- Diagnozuje się potrzebę wzmocnienia elementów obrony cywilnej na terenie gminy. Związane jest to m. in. z niestabilną sytuacją polityczną poza granicami kraju, w szczególności ze względu na trwający konflikt zbrojny w Ukrainie, związany z agresją Federacji Rosyjskiej.

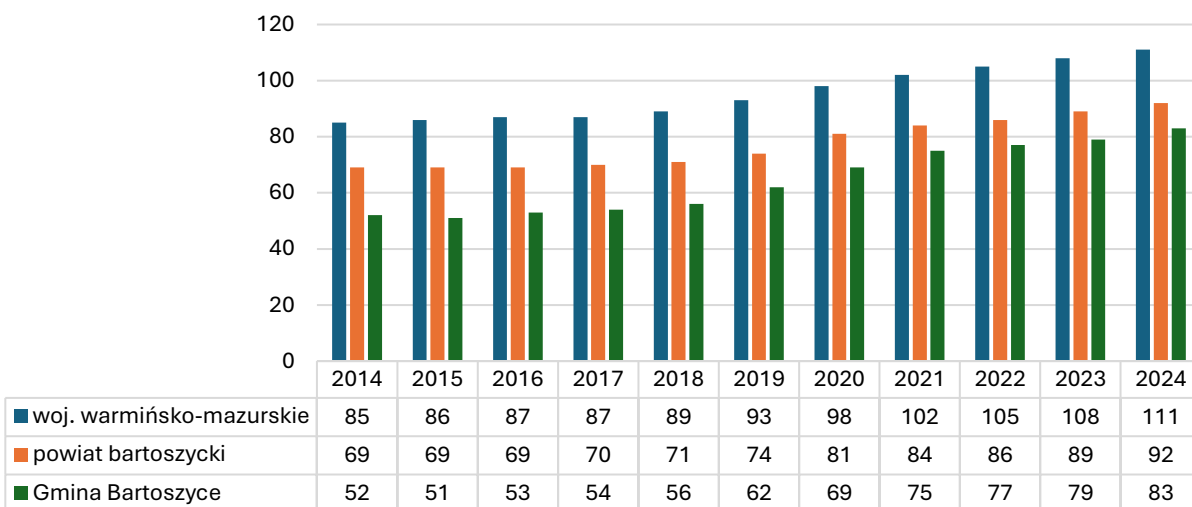
2.2. Sfera gospodarcza

Działalność gospodarcza

- Potencjał gospodarczy gminy Bartoszyce opiera się na mniejszych podmiotach. Istotnie znacznie posiada rolnictwo, które poprzez podatek rolny generuje znaczącą wartość dochodów własnych gminy. Coraz większe znaczenie ma mała wytwórczość oraz usługi.
- W latach 2014–2024 liczba podmiotów wpisanych do rejestru na 1000 mieszkańców w gminie Bartoszyce wzrosła o 60%, z 52 w roku bazowym do 83 w 2024. Liczba ta utrzymywała się na poziomie niższym niż średnia dla województwa warmińsko-mazurskiego i powiatu bartoszyckiego. Warto podkreślić znaczącą dynamikę rozwoju funkcji gospodarczych. Również wskaźnik liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności w gminie Bartoszyce w latach 2014-2024 wykazywał tendencję wzrastającą z 38 do 63 (wzrost o 66%).
- W latach 2014-2024 liczba podmiotów gospodarczych ogółem w gminie Bartoszyce wzrosła o 48%, z 569 do 840. Wśród podmiotów gospodarczych wyraźnie dominują mikro przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników, stanowią one niemal 97% wszystkich podmiotów zlokalizowanych na terenie gminy. W 2024 roku był tu zaledwie 1 podmiot z przedziału zatrudnienia od 50 do 249 osób oraz 25 podmiotów z przedziału zatrudnienia od 10 do 49 osób. Wśród podmiotów gospodarki narodowej w gminie Bartoszyce najwięcej było takich, które wpisane są do Sekcji F – Obiekty budowlane i roboty budowlane (155) oraz Sekcji G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (146).

- Gmina Bartoszyce dysponuje uzbrojonymi terenami inwestycyjnymi, w tym działkami w pełni należącymi do samorządu, co pozwala na sprawne i szybkie uruchamianie nowych przedsięwzięć. Gmina Bartoszyce należy do Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej –podstrefy kompleksu Bezledy. Strefa jest uzbrojona w kanalizację, wodociąg, elektryczność i światłowód, nie ma sieci gazowej. Z uwagi na sytuację polityczną i ograniczenie aktywności gospodarczej przy granicy z Obwodem Królewieckim, atrakcyjność inwestycyjna terenów w gminie Bartoszyce zmniejszyła się.

Wykres 6. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności w latach 2014-2024

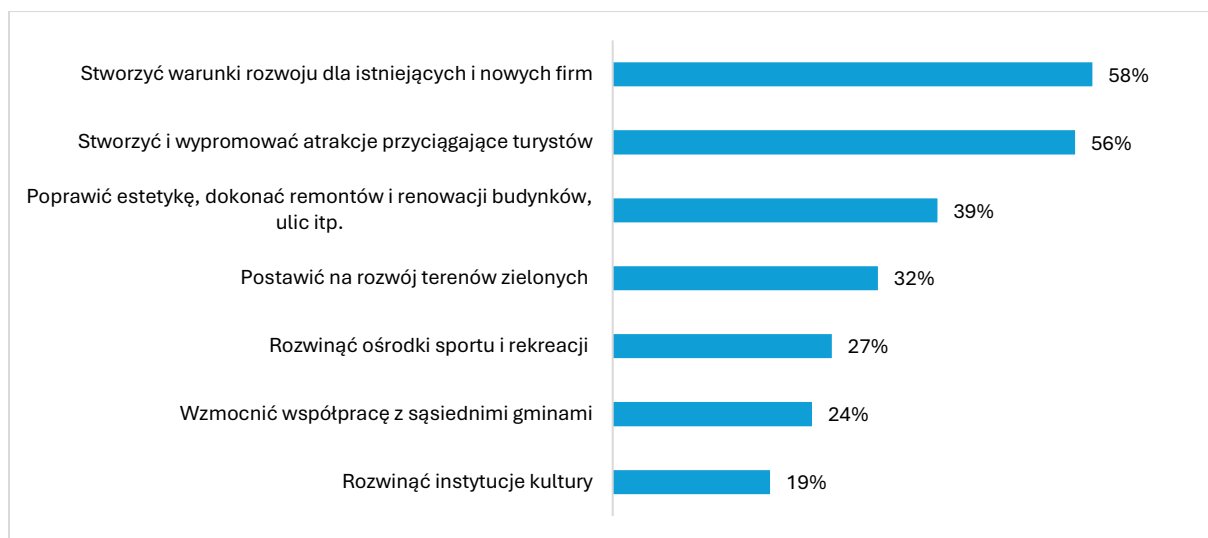

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Rynek pracy i bezrobocie

- Profil gospodarczy gminy Bartoszyce opiera się na rolnictwie, które jest wiodącą branżą w regionie, rozwijającą się na bazie gospodarstw indywidualnych (hodowla trzody chlewnej, produkcja zbóż, mleka). Wśród podmiotów gospodarczych dominują małe i średnie zakłady rodzinne, uzupełnione przez sektor budownictwa, handel oraz przetwórstwo przemysłowe w ograniczonym zakresie.
- Liczba osób bezrobotnych w gminie Bartoszyce w latach 2014-2024 spadła o 52%, z 1225 do 587 osób. Pomimo spadku poziomu bezrobocia, w 2024 roku nadal było ono znaczne. W 2024 roku stopa bezrobocia rejestrowego wynosiła 16,6%.
- Kwestie aktywizacji gospodarczej to obszar rozwoju lokalnego, który w opinii mieszkańców należy traktować priorytetowo w gminie Bartoszyce. Potwierdzają to wyniki badania ankietowego zrealizowanego z mieszkańcami gminy w listopadzie 2025 roku na próbie 335 dorosłych osób.

Wykres 7. Priorytetowe działania w najbliższych 10 latach w opinii mieszkańców gminy Bartoszyce

Źródło: opracowanie własne

Turystyka

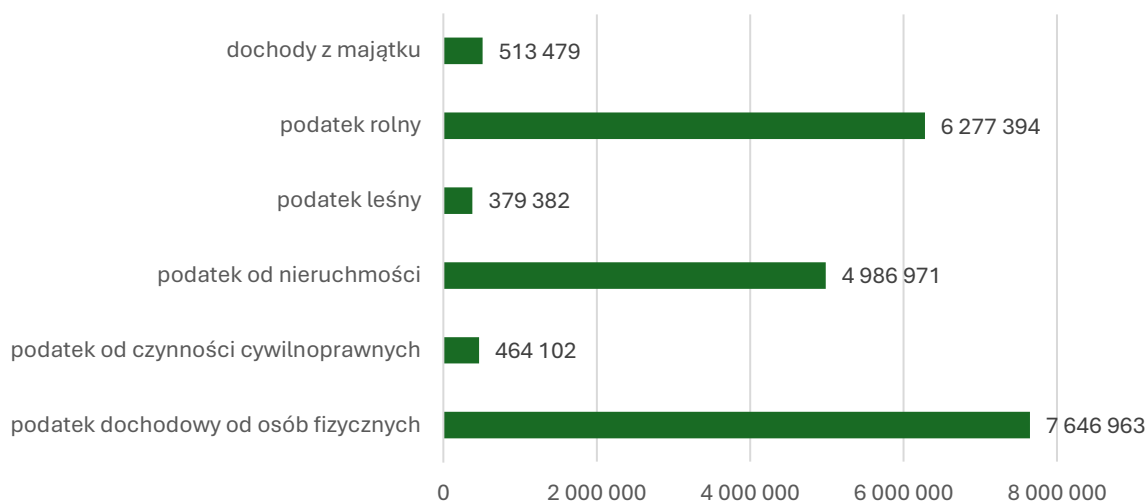
- W aspekcie dziedzictwa kulturowego i historycznego, gmina Bartoszyce wyróżnia się obecnością zabytków, a obiekty sakralne podkreślają bogactwo i zróżnicowanie kulturowe gminy. W kontekście zasobów przyrodniczych, dostęp do terenów zielonych stwarza możliwość rozwoju form rekreacji aktywnej, w tym turystyki pieszej i rowerowej.
- Gmina Bartoszyce oferuje miejsca noclegowe w pensjonatach, gospodarstwach agroturystycznych i hotelach, które łączą komfort z możliwością obcowania z naturą i tradycyjną, wiejską atmosferą. Do znanych obiektów należą m.in. Pałac i Folwark Galiny z apartamentami i restauracją, Dworek Dębówko oraz liczne gospodarstwa agroturystyczne. Obecna baza noclegowa w gminie cechuje się różnorodną choć ograniczoną ofertą, która może stanowić barierę dla rozwoju turystyki dłuższego pobytu.
- W gminie znajdują się trzy główne trasy rowerowe o łącznej długości ponad 66 km, pozwalające na zwiedzanie malowniczych terenów i poznanie walorów przyrodniczych oraz kulturowych. Przez teren gminy przebiega też trasa rowerowa Polski Wschodniej, realizowana w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej (2007-2013). Trasy te są zróżnicowane i przeznaczone dla różnych grup rowerzystów.
- Istotny potencjał przyrodniczy i jednocześnie turystyczny stanowi rzeka Łyna. Jest to największa rzeka regionu, płynąca przez malownicze tereny z charakterystycznym meandrowaniem i stromymi brzegami tzw. "skałkami" w Perkujkach. Jest to również popularna trasa kajakowa o długości około 23 km, z corocznym sptywem kajakowym im. Jana Pawła II.

- Istotny potencjał do rozwoju funkcji turystycznej posiada Jezioro Kinkajmskie: Jest to największe jezioro w gminie (95,5 ha) i jednocześnie popularne miejsce kąpielowe i punkt obserwacji ptactwa wodnego.
- Gmina Bartoszyce posiada bogate dziedzictwo architektoniczne w postaci pięknie zachowanych pałaców i dworców, z interesującą historią i otoczeniem parkowym, które obecnie służą zarówno kulturze, jak i turystyce. Należą do nich m. in.: Pałac i Folwark Galiny, Pałac „Biały Książę 1861” (Osieka), Pałac w Łabędniku, Dworek Dębówko, Pałac w Łojdach, Pałac w Tolko.
- Gmina Bartoszyce jest miejscem o bogatej historii sakralnej, gdzie zachowały się gotyckie i barokowe kościoły z unikalnymi zabytkami, w tym: kościół w Łabędniku, kościół w Bezledach, kościół w Galinach, kościół w Wojciechach, kościół w Rodnowie, kościół w Sokolicy.

Finanse gminy

- Zmiany w poziomie dochodów ogółem w latach 2014–2024 w gminie Bartoszyce odzwierciedlają zarówno ogólną tendencję wzrostową, jak i reakcję budżetu na zmienne uwarunkowania gospodarcze i społeczne w kraju. W roku 2014 dochody ogółem gminy wynosiły 40 779 376,43 zł. W roku 2024 osiągnęły wartość 108 441 460,29 zł.
- Do kategorii najważniejszych własnych źródeł dochodów gminy Bartoszyce należy zaliczyć dochody z PIT, podatku rolnego oraz podatku od nieruchomości. Dochody własne stanowią odzwierciedlenie potencjału gospodarczo-ekonomicznego gminy. Potwierdzają duże znaczenie sektora rolnego w kształtowaniu dochodów lokalnych.

Wykres 8. Wybrane dochody własne gminy Bartoszyce w zł w 2024 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

2.3. Sfera przestrzenna

Uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne

- Gmina Bartoszyce to rozległa gmina wiejska położona w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego, w centralnej części powiatu bartoszyckiego, granicząca na północy z Federacją Rosyjską. Położenie przy granicy kraju z Obwodem Królewieckim w obecnej sytuacji politycznej ogranicza możliwości rozwoju funkcji gospodarczych, w szczególności opartych na logistyce, wymianie handlowej, usługach i turystyce.
- Duża powierzchnia gminy i rozproszony układ osadniczy w istotny sposób kształtują politykę rozwojową gminy. Priorytetem jest zrównoważony rozwój. W szczególności w wymiarze społecznym stanowi to wyzwanie dla odpowiedniego kształtowania dostępności i jakości usług publicznych.
- Istotne powiązania funkcjonalno-przestrzenne gminy Bartoszyce związane są z miastem Bartoszyce. Dotyczy to usług świadczonych z poziomu powiatowego, jak też dostępności do rynku pracy, który oferuje miasto. Nie bez znaczenia dla rozwoju gminy jest kontekst powiązań na poziomie powiatu bartoszyckiego, m. in. ze względu na rolę powiatu w kształtowaniu ponadlokalnego systemu drogowego.
- Powiązania funkcjonalne, które mogą kształtować potencjał rozwojowy gminy w wymiarze turystycznym to m. in. rzeka Łyna oraz przebieg ponadlokalnych tras turystycznych.

Transport i komunikacja

- Podstawowy układ transportowy w gminie Bartoszyce związany jest z drogami krajowymi oraz wojewódzkimi. Przez obszar gminy przebiegają dwie drogi krajowej (nr 51, nr 57) oraz dwie drogi wojewódzkie (512, 592). System drogowy uzupełniają drogi powiatowe i gminne.
- Stan dróg ma kluczowe znaczenie dla jakości życia i aktywności gospodarczej na terenie gminy, co ma swoje potwierdzenie w opiniach mieszkańców. Gmina Bartoszyce za pośrednictwem Zakładu Budżetowego Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Gminy Bartoszyce z siedzibą w Sędlawkach przeprowadza bieżące remonty dróg gminnych na terenie gminy, głównie na drogach prowadzących do zabudowań mieszkalnych, na trasach przejazdów autobusów i mleczarek, jak również na drogach prowadzących do zabudowań kolonijnych czy pól uprawnych. Wspiera również powiat bartoszycki w realizacji inwestycji na drogach powiatowych.
- W celu poprawy jakości i bezpieczeństwa mieszkańców infrastruktura drogowa w gminie jest systematycznie modernizowana i rozbudowywana, ale w gminie istnieją ciągle duże potrzeby inwestycyjne w zakresie remontów i modernizacji dróg i infrastruktury drogowej, a do najpilniejszych należą:
 - Przebudowa drogi gminnej nr 120003N (gr. gm. – Merguny – dr. pow. nr 1386 N),
 - Częściowa przebudowa drogi gminnej nr 120005N (gr. gm. – Szczeciny – Wargielity – Wojciechy),
 - Przebudowa drogi gminnej nr 120007N (Wojtkowo – Burkarty), nr 120008N (Wojciechy – Rodnowo), nr 120009N (Borki Małe – dr. woj. nr 512), nr 120012N (droga krajowa nr 51 – Wiptawki – Nalikajmy – dr. woj. nr 512), 120019N (Krawczyki – Klekotki), 120027N (Szylina Mała (wieś)), 120031N (dr. kraj nr 57 – Brzostkowo), 120032N Galiny kol. – dr. kraj. nr 57, 120033N dr. kraj. nr 57 – Borki Sędrowskie – Gromki, 120035N – (gr. gm (Różyna)), 120038N (Drawa - dr. woj. nr 592),
 - Częściowa przebudowa drogi gminnej nr 120016N (Bartoszyce – Osieka kol.),
 - Przebudowa dróg gminnych nr 120020N (Krawczyki – Szwarunki), 120021N (Szwarunki – dr. gm. nr 120020N), 120022N (dr gm. nr 120020N – dr. kraj. nr 57) – stanowiących połączony ciąg komunikacyjny między miejscowościami oraz drogami: krajową, gminną i powiatową,
 - Dalsza przebudowa dróg wewnętrznych w miejscowości Dąbrowa, Kinkajmy, Łabędnik,
 - Przebudowa dróg gminnych w miejscowości Sędlawki wraz z przebudową mostu,

- Przebudowa dróg wewnętrznych w miejscowości Kromarki, Kisity, Kiertyny Wielkie, Nalikajmy, Łoskajmy, Falczewo, Wiatrak, Wirwilty, Szylina Wielka, Gruda, Maszewy, Węgoryty, Kosy, Galiny, Ciemna Wola, Drawa, Trutnowo wraz z przebudową mostu, Osieka, Lipina, Tolko, Wyręba, Ardapy oraz Trutnowie.
- Od 2022 roku na terenie gminy Bartoszyce oraz gmin, z którymi zawarto stosowne porozumienia realizowana jest umowa o świadczenie usług przewozowych w zakresie publicznego transportu zbiorowego na liniach autobusowych, których organizatorem jest gmina Bartoszyce. W ramach tej umowy na terenie gminy Bartoszyce oraz gminy Bisztynek, Górowo Iławeckie i Sępólno w latach 2022-2025 funkcjonowały 33 linie komunikacyjne, obejmujące swym zasięgiem teren niemal całego powiatu bartoszyckiego. W roku 2026 gmina Bartoszyce jako organizator publicznego transportu zbiorowego zawarła porozumienie wyłącznie z gminą Sępólno, w ramach którego uruchomiono 14 linii autobusowych. gminy Bisztynek oraz Górowo Iławeckie organizują obecnie transport we własnym zakresie, przy czym na podstawie zawartych porozumień ich linie komunikacyjne nadal przebiegają przez teren gminy Bartoszyce. Przewozy realizowane są w ramach Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej.
- Dzięki porozumieniu zawartemu pomiędzy Wójtem Gminy Bartoszyce, a Burmistrzem Miasta Bartoszyce w 2024 roku uruchomiono cztery połączenia autobusowe do nowo otwartej plaży nad jeziorem Kinkajmskim.

Sieć gazowa, ciepłownicza, elektroenergetyczna i OZE

- Na terenie gminy Bartoszyce znajdują się gazociągi dystrybucyjne Polskiej Spółki Gazownictwa. Występuje sieć wysokiego, średniego niskiego ciśnienia. W ostatnich 10 latach zauważalny jest niewielki, lecz stały wzrost liczby gospodarstw korzystających z sieci gazowej, chociaż pokrycie siecią gazową jest w dalszym ciągu bardzo niskie. Od 2014 do 2024 roku odsetek osób korzystających z instalacji gazowych w % ogółu ludności w gminie wzrósł o 3,1 p. proc, z 2,3% do 5,4%.
- Gęstość zaludnienia na terenie gminy Bartoszyce jest bardzo niska, zabudowa jest rozproszona, wobec czego na terenie gminy występuje brak większych zcentralizowanych systemów ciepłowniczych. Większość gospodarstw domowych, zakładów pracy i budynków administracji publicznej posiada własne kotłownie opalane najczęściej paliwami tradycyjnymi (węgiel, drewno).

- Scentralizowana sieć ciepłownicza występuje tylko w większych miejscowościach i dotyczy zabudowy wielorodzinnej. Kotłownie osiedlowe zlokalizowane są w: Bezledach – własność spółdzielni mieszkaniowej „Północ”, Łabędniku, Galinach, Tolko.
- Bezpieczeństwo energetyczne gminy Bartoszyce polega na zapewnieniu nieprzerwanego i niezawodnego zaopatrzenia mieszkańców oraz instytucji publicznych w energię elektryczną, ciepło oraz paliwa gazowe, z uwzględnieniem lokalnych źródeł energii oraz rozwijania odnawialnych źródeł energii (OZE), takich jak energia wiatrowa i fotowoltaika. Gmina planuje i organizuje zaopatrzenie w energię elektryczną, a także podejmuje działania mające na celu ograniczenie zależności od dostaw zewnętrznych oraz podniesienie efektywności energetycznej.
- Dostawcą energii elektrycznej dla gminy jest operator systemu dystrybucyjnego Energa Operator S.A., który zapewnia dystrybucję energii elektrycznej na podstawie umów dystrybucyjnych zawartych na czas nieoznaczony. Energia elektryczna na teren gminy przesyłana jest z Krajowego Systemu Elektroenergetycznego przez linie wysokiego napięcia 110 kV relacji Lidzbark Warmiński – Bartoszyce – Korsze.

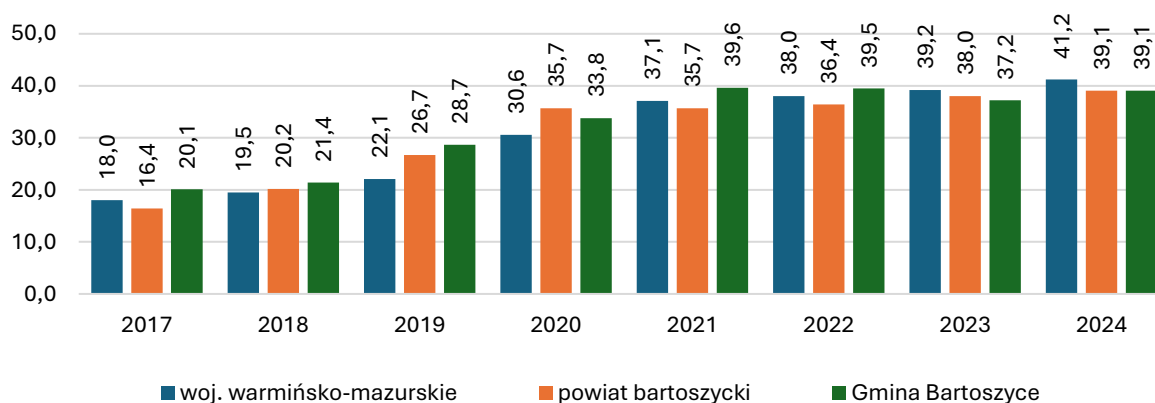
Gospodarka wodno-ściekowa

- Zakład Budżetowy Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Gminy Bartoszyce w Sędlawkach sprawuje administrację nad siecią wodociągową i kanalizacyjną. Na terenie gminy Bartoszyce znajduje się 8—Stacji Uzdatniania Wody na których eksploatowane są po dwie studnie głębinowe.
- Odsetek osób korzystających z instalacji wodociągowych w % ogółu ludności jest od 2014 roku w gminie Bartoszyce praktycznie taki sam i wynosi 98,8%.
- Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 korzystającego w latach 2014-2024 w gminie Bartoszyce miało tendencję wzrastającą i było wyższe niż w powiecie bartoszyckim. W 2014 roku wskaźnik ten dla gminy wynosił 27,7 m³, z kolei w 2024 było to już 33 m³ (wzrost o 9,2%).
- Odsetek osób korzystających z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności w gminie Bartoszyce w 2024 roku był dużo niższy niż w województwie warmińsko-mazurskim (76%) oraz powiecie bartoszyckim (70,6%) i wynosił 49,7%. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w latach 2014-2024 w gminie wzrosła o 55%, z 53,8 km do 83,2 km.
- Z uwagi na sieć osadniczą gmina planuje realizację inwestycji rozproszonych systemów kanalizacyjnych i przydomowych oczyszczalni ścieków. Gmina prowadzi inwestycje z zakresu gospodarki ściekowej i ochrony wód, które obejmują zarówno rozbudowę sieci, jak i modernizację istniejących urządzeń.

Gospodarka odpadami

- Na terenie gminy Bartoszyce funkcjonuje system indywidualnego odbioru odpadów komunalnych z nieruchomości z zabudową jednorodziną oraz z miejsc gromadzenia odpadów na terenach nieruchomości wielorodzinnych.
- Za odbiór i transport odpadów komunalnych z terenu gminy odpowiada Wykonawca wyłoniony w wyniku postępowania przetargowego w drodze przetargu nieograniczonego. odpady komunalne wytworzone na terenie gminy Bartoszyce ze stacji przeladunkowej w Medynach trafiają do komunalnej instalacji mechaniczno-biologicznego przekształcania odpadów będącej w zarządzie Zakładu Gospodarki Odpadami Komunalnymi Sp. z o.o. w Olsztynie (ZGOK Sp. z o.o.). Gmina Bartoszyce jest jedną z 37 gmin wchodzących w skład ZGOK Sp. z o.o. w Olsztynie.
- Na terenie gminy Bartoszyce funkcjonują dwa Punkty Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) w miejscowości Wysieka i Tolko.
- Odsetek odpadów zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów w gminie Bartoszyce w latach 2014-2024 wykazywał tendencję wzrastającą, tak jak w przypadku województwa warmińsko-mazurskiego oraz powiatu bartoszyckiego. Osiągnął w 2024 roku wartość 39,1%. Nadal był jednak znacznie niższy od poziomów docelowych. W 2035 roku zakłada się osiągnięcie wskaźnika przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych na poziomie 65% zebranej masy odpadów komunalnych

Wykres 9. Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Środowisko i jego ochrona

- Gmina Bartoszyce położona jest w wschodnio-bałtyckiej dzielnicy klimatycznej. Średnia roczna temperatura wynosi około 7°C, a roczna suma opadów to około 600 mm. Klimat jest chłodniejszy niż w dzielnicy gdańskiej, ale cieplejszy niż region mazurski na południu.
- Na terenie gminy Bartoszyce znajdują się dwa Obszary Natura 2000: Obszar Natura 2000 Torfowiska źródliskowe koło Łabędnika (PLH280047), Obszar Natura 2000 Ostoja Warmińska (PLB280015).
- W gminie znajduje się Obszar Ochrony Krajobrazu „Dolina dolnej Łyny”. Obejmuje on koryto rzeki Łyny wraz z doliną oraz fragmenty przyległych wzniesień.
- Na terenie gminy zlokalizowanych jest 50 pomników przyrody.
- Sieć hydrograficzna jest dobrze rozwinięta. Teren gminy znajduje się w obszarach dorzeczy Pregoty oraz Świeżej, w regionach wodnych: Łyny i Węgorapy oraz Świeżej. Wody podziemne występują w poziomach wodonośnych czwartorzędowych i trzeciorzędowych na głębokości od 35 do 150 m. Południowo-wschodnia część gminy objęta jest Głównym Zbiornikiem Wód Podziemnych nr 205 – Subzbiornik Warmia z zasobami dyspozycyjnymi.
- Część terenów na północ od rzeki Łyny jest wyłączona z zabudowy ze względu na ryzyko powodzi i osuwanie się mas ziemnych. Ryzyko powodziowe w gminie oceniane jest jako niskie, ale istnieją zalewowe tereny w dolinie Łyny, które wymagają ostrożności i odpowiednich działań prewencyjnych. Gmina prowadzi system ostony przeciwpowodziowej oraz edukację ekologiczną związaną z małą retencją.
- Gmina Bartoszyce promuje zmniejszenie odprowadzania wody do kanalizacji i zwiększenie jej retencji. Zachęca się do stosowania zbiorników (nad- lub podziemnych), studni chłonnych, systemów rozsączania, zielonych dachów, a także do ponownego wykorzystania deszczówki na własnym terenie.
- Najbliższa stacja pomiaru jakości powietrza znajduje się w mieście Bartoszyce. Pomiar wykazują zanieczyszczenia pyłami PM10 i PM2.5, szczególnie w sezonach grzewczych. Główne źródło zanieczyszczenia powietrza to indywidualne ogrzewanie budynków, co powoduje zwiększoną emisję pyłów zawieszonych i benzo(a)pirenu. Jakość powietrza w ostatnich latach się poprawia, ale występują nadal przekroczenia norm dla pyłu PM10.

Współpraca ponadlokalna

- Gmina Bartoszyce jest aktywnym członkiem zróżnicowanych form stowarzyszeń, od związków gmin (lokal i międzyregionalnych), przez grupy działania na rzecz rozwoju wsi, aż po instytucje wspierające gospodarkę komunalną i gospodarczą. Gmina należy do:

Związku Gmin Warmińsko-Mazurskich, Lokalnej Grupy Działania „Warmiński – Zakątek”
Zakładu Gospodarki Odpadami Komunalnymi Spółka z o.o. (ZGOK), Warmińsko-
Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej S.A. (W-M SSE).

3. Synteza diagnozy i wyzwania rozwojowe

Sytuację rozwojową gminy przedstawiono w postaci klasycznej analizy SWOT, która porządkuje potencjały, bariery oraz szanse i zagrożenie dla rozwoju gminy. W analizie SWOT zawarto ustalenia poczynione po spotkaniu warsztatowym, które poświęcono ocenie sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej gminy. W kolejnej części rozdziału na podstawie powiązań pomiędzy czynnikami rozwoju (SWOT/TOWS) sformułowano kluczowe wnioski i wyzwania rozwojowe.

ANALIZA SWOT

Analiza SWOT obejmuje analizę:

- Mocnych stron, tj. uwarunkowań wewnętrznych (endogenicznych), czyli elementów rzeczywistości mających pozytywny charakter z punktu widzenia jego przyszłego rozwoju;
- Słabych stron, tj. uwarunkowań wewnętrznych o negatywnym charakterze;
- Szans, tj. uwarunkowań zewnętrznych (egzogenicznych) o charakterze pozytywnym. Jako szanse uwzględnione zostały te zagadnienia, których źródła leżą poza obszarem gminy lub poza zakresem kompetencji władz publicznych działających na jej obszarze;
- Zagrożeń, tj. uwarunkowań zewnętrznych mających negatywny wpływ na rozwój gminy, których źródła leżą poza jej obszarem lub poza zakresem kompetencji władz publicznych działających na jej obszarze.

Mocne strony:

1. Poprawiający się standard zasobów mieszkaniowych w gminie, wynikający z realizacji nowych inwestycji mieszkaniowych;
2. Doświadczone służby pomocy społecznej, realizujące działania na rzecz spójności społecznej, w tym w zakresie polityki senioralnej;
3. Dostępność usług podstawowej opieki zdrowotnej na terenie gminy;
4. Rozbudowana sieć placówek edukacyjnych i wychowania na dzieci;
5. Bogata oferta wydarzeń kulturalnych oraz rozbudowana sieć infrastruktury kultury;
6. Bogata i nowoczesna infrastruktura sportowo-rekreacyjna oraz rosnąca aktywność klubów sportowych i poprawiające się wskaźniki uczestnictwa mieszkańców w ofercie sportowej;
7. Zaangażowane w działania na rzecz mieszkańców organizacje społeczne, w tym kluby sportowe, koła gospodyń wiejskich, organizacje pozarządowe, OSP oraz rosnące znaczenie trzeciego sektora i inicjatyw społecznych w realizacji zadań na rzecz mieszkańców;

8. System zarządzania kryzysowego, w tym funkcjonowanie bezpośrednio na terenie gminy służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo (OSP), współpraca gminy z Policją i Strażą Graniczną;
9. Znaczna dynamika rozwoju gospodarczego na terenie gminy, pomimo barier związanych z zamknięciem granicy z Obwodem Kaliningradzkim, poprawiająca się sytuacja na rynku pracy, rosnąca dostępność do usług dla mieszkańców, mająca pozytywny wpływ na dochody podatkowe gminy (m. in. podatek PIT);
10. Potencjał dla rozwoju turystyki, bazujący na dziedzictwie kulturowym, przyrodniczym, w tym turystyki aktywnej (rowerowej), wypoczynkowej (Jezioro Kinkajmskie);
11. Dostępność terenów pod inwestycje mieszkaniowe;
12. Dostępność kluczowych dla funkcji mieszkaniowych i gospodarczych zasobów wody i energii;
13. Istniejące rozwiązania z zakresu transportu publicznego, zapewniające podstawowe połączenia wewnątrz gminy oraz w strukturze przestrzennej powiatu bartoszyckiego,
14. Wysoka jakość zasobów glebowych, stanowiąca podstawę konkurencyjności rolnictwa i bezpieczeństwa żywnościowego;
15. Zasoby dziedzictwa kulturowego, unikalne zabytki, tworzące lokalną tożsamość.

Słabe strony:

1. Malejąca liczba urodzeń i spadający przyrost naturalny, których docelowo może prowadzić do ukształtowania się niekorzystnej zmiany struktury demograficznej, przy niekorzystnym saldzie migracji osób młodych;
2. Rosnąca liczba osób starszych, skutkująca potrzebą dostosowania usług pomocy społecznej i opieki zdrowotnej, przy obecnym deficycie wyspecjalizowanej infrastruktury instytucjonalnej pomocy społecznej;
3. Pomimo poprawy, nadal znaczna skala zasięgu pomocy społecznej oraz wysokie wskaźniki bezrobocia;
4. Potrzeby modernizacyjne infrastruktury kultury oraz aktywności społecznej, w tym świetlic wiejskich;
5. Deficyt większych przedsiębiorstw, przy dominacji sektora mikro przedsiębiorstw, co ogranicza atrakcyjność lokalnego rynku pracy, ograniczona atrakcyjność dla inwestycji gospodarczych na terenie gminy, pomimo posiadanych terenów inwestycyjnych;
6. Deficyt funkcji usługowo-handlowych, w tym związanych z rozwojem funkcji turystycznej i czasu wolnego;
7. Istniejące potrzeby modernizacyjne infrastruktury drogowej;

8. Nierównomierny w ujęciu przestrzennym dostęp do infrastruktury kanalizacyjnej, znaczące deficyty w wybranych rejonach gminy, potrzeba modernizacji i rozbudowy infrastruktury oczyszczania ścieków komunalnych w oparciu o rozproszone systemy.

Szanse:

1. Nowe trendy rozwojowe związane z powszechną cyfryzacją, rozwojem sztucznej inteligencji, budową gospodarki o obiegu zamkniętym, dążeniem do neutralności klimatycznej, stwarzające szansę na rozwój gospodarczy, np. w oparciu o pracę zdalną;
2. Modernizacja sektora energetycznego kraju, stanowiąca szansę na osiągnięcie niezależności energetycznej i poprawę konkurencyjności gospodarki;
3. Dostępność zewnętrznych środków wspierających rozwój lokalny, w tym środków europejskich i krajowych;
4. Nowe trendy rozwoju turystyki, m. in. w oparciu o dziedzictwo kulturowe, umożliwiające budowanie rozpoznawalności i atrakcyjności funkcji turystycznych zlokalizowanych w gminie Bartoszyce;
5. Zmiana priorytetów inwestycyjnych państwa – m. in. z uwagi na priorytety bezpieczeństwa publicznego, konieczność ponoszenia dużych wydatków na zbrojenia i ochronę cywilną.

Zagrożenia:

1. Starzenie się społeczeństwa w kraju i regionie oraz pogłębianie problemów demograficznych związanych z niskim przyrostem naturalnym, co oznacza większą konkurencję pomiędzy samorządami o ograniczone zasoby ludzkie;
2. Wzrost kosztów utrzymania i inflacja – pogorszenie warunków życia części mieszkańców, w szczególności osób starszych, chorych;
3. Coraz mniejsze środki zewnętrzne na wsparcie inwestycji realizowanych w samorządach, konieczność zwiększania dochodów własnych;
4. Trudności adaptacyjne w obliczu zmian klimatycznych (susze, nawalne opady);
5. Wzrost ryzyka występowania sytuacji kryzysowych, pogorszenie się sytuacji w zakresie bezpieczeństwa publicznego, wynikającego z niestabilnej sytuacji politycznej poza granicami Polski, w związku z trwającym konfliktem zbrojnym, skutkujące potrzebom wzmocnienia obrony cywilnej;
6. Bardzo wymagające wskaźniki dla gospodarki odpadami, narzucające obowiązek na samorządy lokalne wzmocnienia świadomości społecznej oraz rozwijania odpowiednio dostosowanych systemów technicznych.

Kluczowe wnioski:

Gmina Bartoszyce jest jedną z największych obszarowo gmin wiejskich w Polsce. Położona jest w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego. Charakteryzuje się dominującym rolniczym profilem, gdzie ponad 75% powierzchni stanowią grunty rolne, a prawie 20% lasy. W okresie od 2014 do 2024 roku obserwowany był się systematyczny spadek liczby mieszkańców. Liczba mieszkańców gminy zmniejszyła się o 8%, co odzwierciedla szeroko zakrojony trend depopulacji i starzenia się populacji. W strukturze demograficznej gminy dominują mieszkańcy w średnim wieku (wyż lat 70 i 80 tych XX wieku). W okresie ostatniej dekady znaczący wzrósł udział osób w wieku poprodukcyjnym, co wyraźnie potwierdza zaawansowany proces starzenia społeczeństwa. Migracje wewnętrzne pozostają ujemne. Wskaźniki demograficzne, takie jak liczba urodzeń na 1000 mieszkańców, uległy obniżeniu, podczas gdy wskaźnik zgonów lekko się zmniejszył, co skutkuje trwałym ujemnym przyrostem naturalnym. Prognozy na najbliższe dekady przewidują dalszy spadek liczby ludności, z rosnącym odsetkiem osób w bardzo zaawansowanym wieku. Dane demograficzne wskazują na potrzebę dostosowania polityk społecznych do zjawisk związanych ze starzeniem się społeczności oraz dalszego spadku liczby mieszkańców.

Pomimo niekorzystnych trendów demograficznych, w gminie zauważalny był rozwój mieszkalnictwa. Po części jest to związane z procesami urbanizacyjnymi na linii miasto Bartoszyce – otoczenie wiejskie, po części wynika z potrzeby poprawy warunków mieszkaniowych i budowy nowych większych i wygodnych mieszkań. W gminie Bartoszyce przeciętna powierzchnia mieszkań wzrosła. Jednocześnie dostępność mieszkań w relacji do liczby mieszkańców nadal pozostaje niższa niż w województwie i powiecie. Obserwuje się tu przy tym malejącą przeciętną liczbę osób przypadających na jedno mieszkanie, co odzwierciedla zmiany społeczne (mniejsze rodziny). Dane te wskazują na potrzebę moderowania rozwoju funkcji mieszkaniowych, pomimo niekorzystnych wskaźników demograficznych. Wynika to m. in. z potencjału lokalizacyjnego i sąsiedztwa przestrzeni miejskiej Bartoszyce, jak też zmian cywilizacyjnych. Mieszkańcy oczekuje poprawy standardów mieszkaniowych, czego wyrazem są większe i komfortowe mieszkania. Nie bez znaczenia dla potrzeby rozwoju funkcji mieszkaniowej jest rozwój gospodarczy i bogacenie się społeczeństwa, co sprzyja popytowi na nowe mieszkania.

W zakresie pomocy społecznej oraz polityki senioralnej w gminie Bartoszyce identyfikuje się konieczność dalszego zwiększania dostępności usług społecznych, szczególnie skierowanych do rosnącej grupy osób starszych. Kultura i dziedzictwo kulturowe są aktywnie wspierane przez lokalne instytucje, choć pilne są inwestycje na rzecz ich rozwoju. Również sport i rekreacja odgrywają ważną rolę, szczególnie wśród dzieci i młodzieży, co odzwierciedla wzrost liczby

klubów sportowych i uprawiających sport. Aktywność społeczna i obywatelska w gminie wykazuje pozytywną dynamikę, a bezpieczeństwo publiczne jest na bieżąco monitorowane, co zapewnia mieszkańcom poczucie ochrony.

Analiza wskazuje, że gospodarka opiera się głównie na usługach i rolnictwie, z dynamicznym wzrostem liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, większość z nich to mikroprzedsiębiorstwa. W zakresie turystyki, gmina rozwija się dzięki atrakcyjnym szlakom rowerowym i walorom przyrodniczym, co sprzyja turystyce aktywnej, choć baza noclegowa pozostaje stabilna. Rynek pracy w regionie jest stabilny, ze stopą bezrobocia utrzymującą się na dość wysokim poziomie. Diagnozuje się potrzebę wspierania dalszych przemian gospodarczych, pomimo niekorzystnej sytuacji zewnętrznej. Zamknięcie granicy z Obwodem Królewieckim stanowi barierę dla rozwoju działalności handlowych, usług oraz logistyki, w tym również turystyki. Gmina posiada tereny pod inwestycje (Specjalna Strefa Ekonomiczna w Bezledach), niemniej wspomniane czynniki natury politycznej, w dużym stopniu ograniczają atrakcyjność inwestycyjną. W obecnej chwili rozwój gospodarczy na terenie gminy może bazować przede wszystkim na lokalnej przedsiębiorczości.

W sferze przestrzennej gmina korzysta z dogodnego położenia przy ważnych drogach krajowych i wojewódzkich. Mimo to konieczne są intensywne inwestycje w infrastrukturę drogową, zarówno gminną, jak i wewnętrzną. Komunikacja publiczna jest dobrze rozwinięta – z 33 liniami autobusowymi obejmującymi niemal cały powiat bartoszycki. Bezpieczeństwo energetyczne opiera się na stabilnym dostępie do energii elektrycznej, przy prowadzeniu działań prorozwojowych w zakresie odnawialnych źródeł energii. Niedobór występuje natomiast w systemach centralnego ogrzewania, gdzie dominują indywidualne kotłownie działające na paliwa tradycyjne. Wodociągi na terenie gminy są szeroko dostępne, z bardzo wysokim odsetkiem mieszkańców korzystających z instalacji wodociągowej, choć wzrost długości sieci wodociągowej jest stosunkowo niski. Zużycie wody w gospodarstwach rośnie, przekraczając lokalne średnie, zaś w zakresie kanalizacji notuje się wzrost długości sieci, choć odsetek korzystających z kanalizacji nadal pozostaje poniżej poziomów wojewódzkich i powiatowych i wymaga realizacji inwestycji. Gospodarka odpadami wyróżnia się wzrostem selektywnej segregacji, a liczba wytwarzanych odpadów utrzymuje się na względnie stabilnym poziomie. Sieć gazowa jest słabo rozwinięta, a pomimo wzrostu liczby odbiorców gazu, dominują tradycyjne źródła ciepła, w tym drewno i węgiel.

Polityka przestrzenna gminy koncentruje się na racjonalnym zagospodarowaniu, minimalizując rozproszenie zabudowy i chroniąc cenne tereny przyrodnicze, których udział jest bardzo wysoki

(ok. 61%). Istotnym wyzwaniem jest tworzenie planów miejscowych i rewitalizacja obszarów zdegradowanych, co jest niezbędne dla zrównoważonego rozwoju. Gmina jest również obszarem strategicznej interwencji mającej na celu poprawę jakości życia mieszkańców przez zwiększenie dostępności usług publicznych, aktywizację społeczną oraz działania proekologiczne. Gminę Bartoszyce charakteryzuje znaczne rozproszenie systemu osadniczego. Tym samym kształtowanie dostępności do usług publicznych wymaga ich częściowej decentralizacji i oparciu się na kilku miejscach ich lokalizacji. Dotyczy to m. in. usług związanych z wychowaniem dzieci, edukacji podstawowej, sportu, kultury, podstawowej opieki zdrowotnej, aktywizacji społecznej. Nadal istotne znaczenie dla mieszkańców gminy będzie mieć dostępność komunikacyjne miasta Bartoszyce, ze względu na dostęp do edukacji ponadpodstawowej, specjalistycznej opieki zdrowotnej oraz rynku pracy.

Klimatycznie obszar cechuje się umiarkowanym chłodniejszym klimatem z okresem wegetacyjnym około 200 dni oraz umiarkowanym wpływem dni mroźnych i śnieżnych. Ochrona przyrody jest jednym z priorytetów, z naciskiem na realizację zielonej transformacji i poprawę jakości powietrza, choć w sezonie grzewczym nadal występują przekroczenia stężeń pyłów PM10 i PM2,5. Programy wymiany źródeł ciepła i termomodernizacji budynków stopniowo przyczyniają się do poprawy sytuacji środowiskowej.

Finansowo gmina Bartoszyce wykazuje znaczny rozwój, z dochodami ogółem rosnącymi o 165% od 2014 do 2024 roku, przy jednoczesnym wzroście dochodów własnych, które w 2024 roku zostały w dużym stopniu oparte na podatkach i wpływach z majątku gminy. Duże znaczenie ma również podatek rolny, co wskazuje na istotny potencjał sektora rolnego i duże znaczenie zasobów glebowych dla przyszłości gminy i jej mieszkańców.

Wyzwania rozwojowe gminy Bartoszyce

1. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju gminy Bartoszyce, w oparciu o zdecentralizowane ulokowanie kluczowych funkcji usługowych;
2. Wzmocnienie funkcji usługowych na terenie gminy Bartoszyce oraz zapewnienie wysokich standardów i dostępności do usług publicznych;
3. Zrównoważony rozwój funkcji mieszkaniowej, ukierunkowany na poprawę warunków mieszkaniowych;
4. Uwzględnienie w polityce społecznej kwestii starzejącego się społeczeństwa;
5. Wzmocnienie roli organizacji społecznych i uczestnictwa mieszkańców w rozwoju lokalnym;

6. Wzmocnienie potencjału gospodarczego na terenie gminy, w szczególności usług oraz turystyki;
7. Utrzymanie bezpiecznego i wygodnego systemu transportu publicznego;
8. Rozwinięcie atrakcyjnej oferty spędzenia czasu wolnego, w tym w oparciu o potencjał przyrodniczy i dziedzictwo kulturowe;
9. Adaptacja do zmian klimatu;
10. Zapewnienie spójności przyrodniczej i zachowanie bioróżnorodności;
11. Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa publicznego i środowiskowego;
12. Zachowanie konkurencyjności sektora rolnego.

4. Wizja oraz cele rozwoju gminy Bartoszyce

Wizja jest swoistym wyobrażeniem przyszłości, do której prowadzą kreowane na poziomie lokalnym i ponadlokalnym działania instytucji publicznych i partnerów prywatnych.

Mając na uwadze oczekiwania mieszkańców, wyniki konsultacji i prowadzonych badań oraz wyzwania rozwojowe gminy, należy założyć, iż gmina Bartoszyce priorytetowo postrzegać będzie wymiar społeczny rozwoju. Gmina inwestowała w jakość i dostępność usług publicznych, możliwie blisko miejsca zamieszkania. Wyróżnia się pod tym względem na tle województwa warmińsko-mazurskiego. Utrzymanie i podnoszenie jakości usług publicznych będzie kluczowe dla spójności społecznej i zrównoważonego rozwoju, szczególnie mając na uwadze prognozowany spadek liczby mieszkańców i starzenie się społeczności gminy.

Badanie jakości życia mieszkańców gminy Bartoszyce pokazuje obraz gminy postrzeganej jako miejsce bezpieczne, o relatywnie dobrym stanie środowiska naturalnego i wyraźnych walorach przestrzennych, przy jednoczesnym występowaniu istotnych wyzwań społeczno-gospodarczych. Wizerunek gminy w świadomości mieszkańców opiera się przede wszystkim na jej położeniu przygranicznym, zasobach przyrodniczych, dziedzictwie historycznym oraz funkcjach rolniczych i rekreacyjnych. Jednocześnie znacząca część badanych mieszkańców nie potrafiła wskazać jednoznacznych wyróżników gminy, co wskazuje na ograniczoną spójność jej tożsamości w odbiorze społecznym. Te aspekty wymagają wzmocnienia.

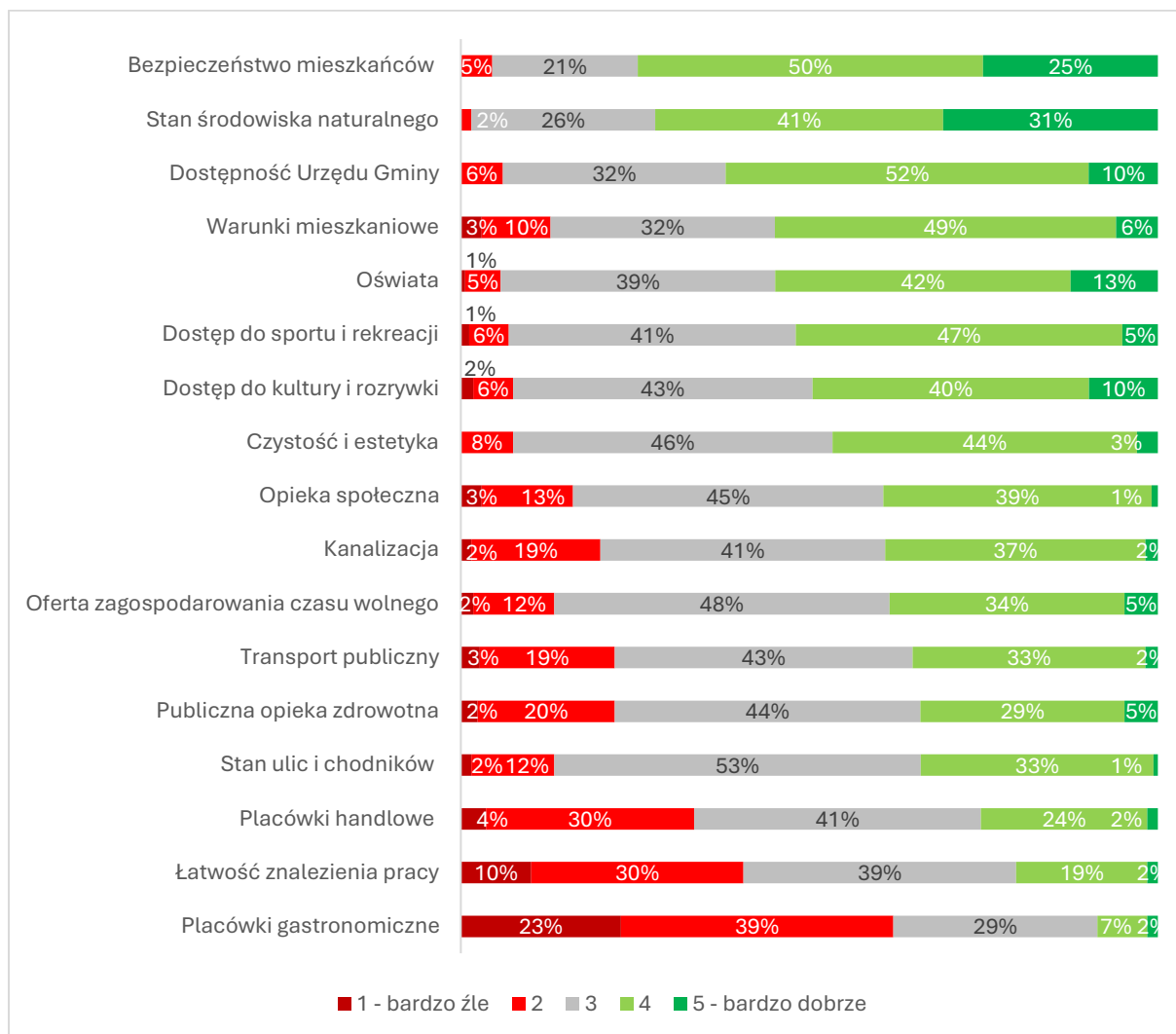
Ocena warunków życia w gminie Bartoszyce jest umiarkowanie pozytywna. Najlepiej oceniane są bezpieczeństwo oraz stan środowiska naturalnego, a także – w dalszej kolejności – dostępność Urzędu Gminy, oświata i warunki mieszkaniowe. Najbardziej ocenianymi obszarami pozostają lokalny rynek pracy oraz dostępność placówek gastronomicznych. Zróżnicowanie ocen według wieku wskazuje, że seniorzy generalnie lepiej oceniają jakość życia w gminie, natomiast młodszy dorośli – szczególnie osoby w wieku 18–34 lata – częściej formułują opinie krytyczne.

W opinii mieszkańców w ostatnich pięciu latach nastąpiła poprawa jakości życia, zwłaszcza w zakresie stanu dróg i chodników, kanalizacji oraz czystości i estetyki przestrzeni publicznej. Jednocześnie obszarem, w którym przeważają oceny negatywne lub brak odczuwalnej poprawy, pozostaje łatwość znalezienia pracy. Problemy rynku pracy, brak dużych inwestycji oraz niekorzystne zmiany demograficzne – starzenie się populacji i odpływ młodych mieszkańców – są najczęściej wskazywanymi wyzwaniami stojącymi przed gminą.

Badani mieszkańcy wyraźnie sygnalizują również braki w ofercie spędzania czasu wolnego, zwłaszcza w odniesieniu do młodzieży, a także niedostateczną dostępność infrastruktury

gastronomicznej i miejsc dziennego pobytu dla seniorów. Mimo tych ograniczeń zdecydowana większość mieszkańców nie rozważa zmiany miejsca zamieszkania, a wysoki poziom poczucia bezpieczeństwa oraz deklarowana dumą z bycia mieszkańcem gminy – szczególnie wśród osób starszych – stanowią istotny element lokalnego kapitału społecznego.

Wykres 10. Ocena warunków życia w gminie Bartoszyce; n=355

Źródło: opracowanie własne

Opinie mieszkańców stanowią fundament dla określenia potrzeb rozwojowych, w tym docelowej wizji gminy Bartoszyce. Wskazują na potrzebę uwzględnienia w rozwoju gminy priorytetów, do których należy zaliczyć:

- Wzmacnianie lokalnej gospodarki i rynku pracy, w szczególności poprzez tworzenie warunków sprzyjających inwestycjom oraz rozwojowi istniejących i nowych firm;

- Dalszy rozwój infrastruktury transportowej i komunikacyjnej, z uwzględnieniem transportu publicznego oraz infrastruktury rowerowej;
- Rozwój oferty dla młodzieży i seniorów, w tym miejsc rozrywki, klubów i form dziennego pobytu, odpowiadających na potrzeby różnych grup wiekowych;
- Kontynuacja inwestycji w infrastrukturę techniczną i mieszkaniową, w szczególności w obszarze kanalizacji oraz poprawy standardów zabudowy;
- Wykorzystanie potencjału przyrodniczego i krajobrazowego gminy na rzecz rozwoju turystyki i rekreacji;
- Wzmacnianie spójnej tożsamości i wizerunku gminy, opartego na jej rzeczywistych zasobach i atutach, rozpoznawalnych przez mieszkańców.

Mając na względzie wyzwania rozwojowe oraz oczekiwania mieszkańców określono docelowy stan rozwoju – w postaci wizji gminy Bartoszyce.

WIZJA GMINY BARTOSZYCE

Rozwój gminy Bartoszyce opiera się na zrównoważonym podejściu, łączącym modernizację infrastruktury, aktywizację społeczno-gospodarczą oraz wykorzystanie jej walorów historycznych i przyrodniczych.

Gmina stawia na włączanie społeczności lokalnej w procesy decyzyjne. Aktywnie wspiera lokalne organizacje społeczne, które są kluczowym partnerem działań rozwojowych.

Gmina wspiera integrację międzypokoleniową. Zapewnia wsparcie dla grup najbardziej potrzebujących i poprawie jakości ich życia. Szczególnie istotna jest polityka senioralna. Równocześnie gmina dąży do wzmocnienia potencjału demograficznego. Inwestycje w rodzinę traktuje priorytetowo.

Zrównoważony rozwój gminy ma swój wymiar w dostępności przestrzennej do podstawowych usług publicznych. Gmina zachowuje szeroką dostępność do infrastruktury szkolnej, kultury, sportu i rekreacji, zdrowia oraz aktywności społecznej. Dąży do tego aby każde sołectwo posiadało zdolności do kreowania aktywności lokalnej.

Gmina traktuje rolnictwo jako strategiczną funkcję gospodarczą, dążąc do zachowania zasobów glebowych i wodnych oraz konkurencyjności rolników.

Gmina wspiera aktywnie rozwój funkcji usługowych, w szczególności usług dla ludności. Lokalną specjalizacją gospodarczą staje się turystyka, bazująca na dziedzictwie kulturowym

i przyrodniczym. Ponadlokalną atrakcją turystyczną jest Jezioro Kinkajmskie, szlaki rowerowe, rzeka Łyna oraz liczne obiekty zabytkowe.

Rozwój gminy uwzględnia aspekty ekonomiczne i jednocześnie potrzeby ochrony środowiska. Gmina dąży do zapewnienia ładu przestrzennego, co jest fundamentem trwałego wzrostu gminy.

W strukturze celów rozwoju ważną rolę odgrywa misja. Misja jest faktycznie celem nadrzędnym prowadzonej polityki rozwoju lokalnego, odwołuje się do odbiorców działań i wskazuje w oparciu o jakie wartości powinna być prowadzona.

Misja co do zasady powinna być niezmienna w dłuższym czasie, gdyż w przypadku działania samorządu lokalnego niezmiennie pozostają cele nadrzędne jego działania, a odbiorcami byli, są i będą mieszkańcy.

MISJA GMINY BARTOSZYCE

Misją gminy Bartoszyce jest zrównoważony opierający się na lokalnym kapitale społecznym, wysokiej przedsiębiorczości mieszkańców oraz walorach przyrodniczo-krajobrazowych, kształtujących lokalną tożsamość oraz konkurencyjność gospodarki, gdzie lokalną specjalizacją są rolnictwo, turystyka oraz usługi. Gmina działać będzie w sposób partnerski i transparenty, dążyć będzie do podtrzymania dobrej dostępności do kluczowych usług publicznych, wspierać będzie inicjatywy społeczne oraz działać będzie na rzecz ochrony środowiska i przyrody.

Z wizji, misji oraz wyzwań rozwojowych płyną cele strategiczne, które nawiązują do wymiaru społecznego, środowiskowego, w tym klimatycznego i gospodarczego. Zdecydowano się sformułować osiem celów strategicznych, które integrują myślenie o przyszłości rozwoju gminy:

- Cel 1. Dostępne i wysokiej jakości usługi publiczne związane z edukacją, kulturą i sportem;
- Cel 2. Dostosowana do wyzwań przyszłości polityka społeczna;
- Cel 3. Zrównoważona i wygodna przestrzeń mieszkaniowa;
- Cel 4. Silne więzi społeczne i aktywna społeczność lokalna;
- Cel 5. Rozwinięta funkcja turystyczna;
- Cel 6. Rozwinięta funkcja gospodarcza oraz konkurencyjne rolnictwo;
- Cel 7. Gmina bezpieczna i odporna na kryzysy;
- Cel 8. Adaptacja do zmian klimatu oraz dobry stan środowiska.

5. Cele oraz kierunki rozwoju gminy Bartoszyce

Struktura strategii jest hierarchiczna, co oznacza, że cele rozwoju mają swoje rozwinięcie w postaci kierunków działań. Kierunki działań wynikają bezpośrednio z diagnozy, a ich brzmienie bazuje na zdolnościach realizacyjnych gminy. Realizacja większości kierunków działań przyczyni się do osiągnięcia obrazu przyszłości nakreślonego w wizji. Przy realizacji wybranych projektów i przedsięwzięć odpowiadających kierunkom działań należy brać pod uwagę misję. Część wskazanych kierunków działań będzie możliwa do zrealizowania w oparciu o potencjał współpracy ponadlokalnej.

Cel 1. Dostępne i wysokiej jakości usługi publiczne związane z edukacją, kulturą i sportem

Gmina Bartoszyce inwestowała w rozwój infrastruktury oraz oferty usług publicznych. Stojące przed gminą wyzwania związane ze starzejącym się społeczeństwem oznaczają konieczność rozwoju, dostosowania i modernizacji infrastruktury społecznej związanej z ofertą edukacyjną, kulturą oraz sportem. Jednocześnie priorytetem gminy jest utrzymanie potencjału funkcjonalności usług związanych z edukacją, kulturą i sportem w ujęciu przestrzennym. Zapewni to dobry dostęp do podstawowych usług publicznych i docelowo zrównoważony rozwój gminy.

Oczekiwanym efektem realizacji celu jest utrzymanie i dostosowanie oferty usług publicznych związanych z edukacją, kulturą i sportem do potrzeb wynikających z sytuacji demograficznej i jednocześnie zapewnienie zrównoważonego przestrzennie rozwoju gminy. Pozwoli to utrzymać atrakcyjność mieszkaniową przestrzeni gminy oraz zabezpieczać potrzeby różnych grup wiekowych, w tym osób starszych, rodzin z dziećmi oraz dzieci i młodzieży.

Realizacja celu zakłada rozbudowę i utrzymanie w dobrym stanie istniejącej infrastruktury edukacyjnej, przedszkolnej i żłobkowej. Rozwój gminy w tym zakresie powinien odpowiadać potrzebom mieszkańców. Priorytetowo postrzegane będą kwestie edukacji włączającej oraz standardów dostępności.

W odniesieniu do oferty kultury istotne będzie stałe diagnozowanie potrzeb oraz zwiększanie zasięgu uczestnictwa w niej mieszkańców. Zakłada się tu możliwość współpracy instytucji kultury z sektorem społecznym.

Gmina Bartoszyce posiada dobrze rozwiniętą infrastrukturę sportową. Istotne jest podtrzymanie aktywności fizycznej mieszkańców, w tym przy współpracy z klubami sportowymi oraz szkołami. Priorytetem będzie wspieranie aktywności fizycznej osób dorosłych i starszych.

Kierunki działań:

1. Rozwijanie usług opieki żłobkowej.
2. Utrzymanie w dobrym stanie infrastruktury szkolnej, przedszkolnej, żłobkowej, dostosowanie jej do potrzeb wynikających z prognoz demograficznych, w tym utrzymanie struktury funkcjonalno-przestrzennej systemu opieki nad dziećmi i edukacji podstawowej.
3. Utrzymanie wysokiego poziomu edukacji podstawowej, rozwój edukacji włączającej w wychowaniu przedszkolnym i kształceniu ogólnym oraz poprawa standardów dostępności.
4. Rozbudowa i utrzymanie w dobrym stanie infrastruktury kultury oraz rozwój i profilowanie oferty kulturalnej dla różnych grup wiekowych.
5. Utrzymanie i modernizacja infrastruktury sportu i rekreacji, z priorytetem dla rozwiązań wielofunkcyjnych oraz zwiększenie atrakcyjności i różnorodności oferty sportu i rekreacji.
6. Wspieranie aktywności sportowej mieszkańców, w szczególności poprzez współpracę z lokalnymi klubami sportowymi, placówkami edukacyjnymi, z uwzględnieniem potrzeb starzejącego się społeczeństwa.

Cel 2. Dostosowana do wyzwań przyszłości polityka społeczna

Gmina Bartoszyce doświadcza negatywnych skutków starzenia się społeczeństwa. Rośnie udział i liczba osób starszych, co wymusza dostosowanie polityki społecznej do potrzeb mieszkańców. Prognozuje się, iż w ciągu dekady liczba osób w wieku powyżej 80 roku życia powiększy się w gminie dwukrotnie. Przybędzie również osób samotnych. Istotnymi problemami w skali lokalnej będzie pogarszający się stan zdrowia psychicznego dzieci, młodzieży oraz osób starszych.

Oczekiwany efekt realizacji celu jest rozwinięcie systemu pomocy społecznej i opieki zdrowotnej, który pozwoli zabezpieczyć potrzeby społeczności gminy, w szczególności osób starszych i z grup zagrożonych trwałą marginalizacją oraz osób z niepełnosprawnościami.

Rosnąca liczba osób starszych w gminie oznacza konieczność inwestowania w modernizację i rozwój infrastruktury społecznej, która zabezpieczy potrzeby socjalne, zdrowotne i integracyjne osób starszych. Ponadto priorytetem będzie rozwijanie pomocy społecznej bezpośrednio w miejscu zamieszkania osób wymagających wsparcia. W związku z tym gmina zakłada się rozbudowę Domu Pomocy Społecznej. Ponadto priorytetem będzie rozwijanie usług opiekuńczych.

Rosnące potrzeby systemu pomocy społecznej wymuszać będą poszukiwanie profesjonalnego wsparcia w sektorze społecznym. Gmina wspierać będzie organizacje pozarządowe realizujące zadania pomocy społecznej na rzecz mieszkańców.

Prognozuje się, iż w gminie Bartoszyce istotnie rosnąć będzie zapotrzebowanie na opiekę zdrowotną, która realizowana będzie blisko miejsca zamieszkania. Kluczowe będzie zachowanie dostępności do Podstawowej Opieki Zdrowotnej. Jest to spójne z wizją zrównoważonego rozwoju gminy.

Z uwagi na rosnące potrzeby starzejącego się społeczeństwa, kwestie standardów dostępności są priorytetowe, zarówno pod względem dostępności do obiektów publicznych, jak też przestrzeni. Gmina dążyć będzie do systematycznej poprawy dostępności i tworzenia miejsc przyjaznych dla osób starszych i niepełnosprawnych.

Kierunki działań:

1. Modernizacja i rozwój infrastruktury społecznej oraz systemu pomocy społecznej, dedykowanych potrzebom starzejącego się społeczeństwa, w tym rozbudowa DPS w celu zapewnienia szerszej oferty usług mieszkańcom gminy.
2. Rozwój usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla wymagających dziennej opieki.
3. Wspieranie działalności organizacji społecznych działających w sferze opieki społecznej, w tym m. in. Stacji Joannitów w Łojdach.
4. Wspieranie i rozwijania działalności Klubów Seniora, w tym utworzenie nowego Klubu Seniora w Bezledach.
5. Wspieranie dostępności do oferty opieki zdrowotnej oraz prowadzenie działań z zakresu profilaktyki zdrowotnej oraz programów i działań prozdrowotnych, utrzymanie placówek i oferty POZ działających na terenie gminy.
6. Likwidowanie istniejących barier architektonicznych, organizacyjnych, społecznych, ograniczających dostęp do usług i przestrzeni gminy i wspierających integrację społeczną.

Cel 3. Zrównoważona i wygodna przestrzeń mieszkaniowa

Gmina Bartoszyce jest przestrzenią rozległą pod względem powierzchni. Położona jest wokół Bartoszyca. Struktura osadnicza opiera się na kilku lokalnych ośrodkach, w których koncentrują się usługi publiczne. Gmina zapewnia dobrą dostępność do podstawowych usług związanych z edukacją, kulturą, sportem, opieką zdrowotną. Bliskość Bartoszyca z koleją jest istotna ze względu na usługi realizowane na szczeblu powiatowym oraz dostęp do rynku pracy. Na terenie gminy

zachodzą procesy urbanizacyjne, związane z przenoszeniem się mieszkańców miasta Bartoszyce na tereny podmiejskie.

Oczekiwanym efektem realizacji celu jest zachowanie zrównoważonego rozwoju funkcji mieszkaniowej oraz tworzenie atrakcyjnych warunków do osiedlania się w gminie Bartoszyce.

Realizacja celu zakłada przygotowanie planistyczne oraz inwestycyjne optymalnych pod względem ekonomicznym terenów pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne. Zakłada się, iż rozwój funkcji mieszkaniowych powinien być realizowany z uwzględnieniem zasad dobrego dostępu do usług publicznych, w szczególności edukacji, kultury, aktywności społecznej.

Rozwojowi funkcji mieszkaniowych towarzyszyć powinien rozwój potencjału usługowego. Zakłada się tworzenie warunków do rozwoju usług obsługi ludności, co może również mieć pozytywny wpływ na aktywność gospodarczą mieszkańców gminy.

Rozwijaniu stref mieszkaniowych powinno towarzyszyć rozwijanie funkcji czasu wolnego, w tym blisko położonych względem stref mieszkaniowych terenów zielonych i miejsc rekreacji.

Z uwagi na rozproszony charakter funkcji usługowych oraz dostępność rynku pracy poza miejscem zamieszkania, priorytetem jest zapewnienie odpowiedniej jakości i standardów dróg oraz systemu transportu publicznego. Kluczowa w tym względnie będzie współpraca z powiatem bartoszyckim oraz z sąsiednimi gminami.

Kierunki działań:

1. Przygotowanie terenów inwestycyjnych pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne, przy zachowaniu zasad dobrego dostępu do usług publicznych, w szczególności edukacji, kultury, aktywności społecznej.
2. Zachowanie i wspieranie potencjału usługowego ośrodków lokalnych miejscowości: Bezledy, Dąbrowa, Kinkajmy, Galiny.
3. Rozwój komplementarnych do funkcji mieszkaniowej przestrzeni publicznych i terenów zieleni.
4. Poprawa i utrzymanie w dobrym stanie dróg na terenie gminy Bartoszyce, w tym dróg gminnych i powiatowych, przy współpracy z powiatem bartoszyckim.
5. Utrzymanie jakości i dostępności komunikacji publicznej.

Cel 4. Silne więzi społeczne i aktywna społeczność lokalna

Kapitał społeczny w gminie Bartoszyce opiera się na więziach społecznych, które przejawiają się przede wszystkim w aktywności mieszkańców w lokalnych organizacjach oraz kultywowaniu tradycji. Na terenie gminy funkcjonują organizacje pozarządowe, w tym kluby sportowe, bardzo liczne Koła Gospodyń Wiejskich oraz Ochotnicze Straże Pożarne. Istotna dla kształtowania więzi społecznych i lokalnej tożsamości jest działalność instytucji kultury, struktur sołectkich oraz współpraca samorządu gminnego z organizacjami pozarządowymi. Silne więzi społeczne tworzą zasób kapitału rozwojowego, który przekłada się na aktywność i integrację społeczną, lokalną przedsiębiorczość oraz świadomość poszanowania lokalnego środowiska.

Oczekiwany efektem celu jest podtrzymanie silnych więzi społecznych i lokalnej tożsamości, w dobie starzejącego się społeczeństwa oraz napływu nowych mieszkańców. Pozwoli to zachować potencjał kapitału społecznego, którego podstawą jest przede wszystkim zaufanie oraz solidarność. Docelowo przekładać się będzie na efektywność realizowanych działań na rzecz lokalnej społeczności oraz rozwój przedsiębiorczości.

Realizacja celu zakłada wspieranie lokalnych organizacji pozarządowych, liderów społecznych, sołectw, inicjatyw społecznych w kreowaniu oferty dedykowanej mieszkańcom gminy. Priorytetem będzie podtrzymanie aktywności społecznej w dobie starzejącego się społeczeństwa. Oznacza to konieczność budowania trwałości lokalnych inicjatyw i organizacji, w tym poprzez angażowanie młodych i nowych mieszkańców.

Gmina prowadzić będzie działania ukierunkowane na integrację lokalnych wspólnot, np. festynów na poziomie przedsięwzięć z zakresu sportu, kultury, tradycji, ochrony środowiska. Działania te wspierane będą poprzez rozwój odpowiedniej infrastruktury oraz przestrzeni publicznych, w szczególności miejsc umożliwiających organizację spotkań mieszkańców.

Istotnym elementem działań na rzecz lokalnej społeczności będzie kultywowanie tradycji oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego. Przejawiać się to będzie między innymi dbałością o zabytki, tworzące unikalny zasób lokalnej tożsamości.

Kierunki działań:

1. Wzmocnienie i utrzymanie istotnej roli lokalnych organizacji pozarządowych, sołectw, inicjatyw społecznych w kreowaniu oferty dedykowanej aktywności społecznej i integracji mieszkańcom gminy.
2. Integrowanie mieszkańców oraz wspólnot lokalnych i sąsiedzkich oraz zwiększenie roli mieszkańców w decydowaniu o rozwoju gminy.

3. Realizacja projektów edukacyjnych angażujących mieszkańców w działania na rzecz środowiska i estetyki przestrzeni oraz na rzecz dziedzictwa kulturowego.
4. Kształtowanie lokalnych przestrzeni publicznych, miejsc spotkań, infrastruktury świetlic wiejskich, sprzyjających integracji i budowaniu tożsamości lokalnej.
5. Zachowanie i promocja dziedzictwa kulturowego, w tym zabytków oraz nadanie im nowych funkcji społecznych i gospodarczych.

Cel 5. Rozwinięta funkcja turystyczna

Potencjał turystyczny gminy Bartoszyce tworzą walory kulturowe, przyrodnicze oraz istniejące zagospodarowanie turystyczne. Na terenie gminy oferta noclegowa związana jest m. in. z zabytkowymi obiektami, takimi jak Pałac i Folwark Galiny z apartamentami i restauracją, Dworek Dębówko oraz licznymi gospodarstwami agroturystycznymi. Szczególne walory przyrodniczo-krajobrazowe posiada rzeka Łyna. Lokalną specjalizacją jest także turystyka rowerowa. W gminie znajdują się trzy główne trasy rowerowe o łącznej długości ponad 66 km, pozwalające na zwiedzanie malowniczych terenów i poznanie walorów przyrodniczych oraz kulturowych. Przez teren gminy przebiega też trasa rowerowa Polski Wschodniej. W przestrzeni gminy organizowane są imprezy przyciągające turystów z całej Polski.

Oczekiwany efektem celu jest rozwinięcie funkcji turystycznej na terenie gminy Bartoszyce, która docelowo stanie się jedną z lokalnych specjalizacji gospodarczych. Przyczyni się to do rozwoju gospodarczego na terenie gminy, tworzenia nowych miejsc pracy. Podniesie również atrakcyjność funkcji mieszkaniowej, poprzez rozwój oferty czasu wolnego, dostępnej dla mieszkańców gminy.

Realizacja założeń celu zakłada rozwój infrastruktury turystycznej, wspieranie lokalnych przedsiębiorców z branży turystycznej oraz promocję atrakcji zlokalizowanych na terenie gminy. Ważne przy tym będzie uwzględnienie ponadlokalnych powiązań turystycznych.

Szczególny potencjał rozwojowy w zakresie funkcji turystycznej posiada jezioro Kinkajmskie. Położone jest ono w sąsiedztwie wsi Kinkajmy, około 7 km od Bartoszyca. Jest to obecnie popularne miejsce wypoczynku. Turystyka wokół jeziora skupia się na aktywnym spędzaniu czasu, wędkarstwie oraz rekreacji przyrodniczej. Zakłada się rozwinięcie infrastruktury w rejonie gminnej plaży, stworzenie atrakcyjnej strefy rekreacji, z uwzględnieniem potrzeb różnych grup społecznych. Warto dodać, iż przy zachodnim brzegu akwenu przebiega szlak rowerowy, co sprzyja turystyce aktywnej. Tym samym jezioro stanie się ważnym miejscem węzłowym dla lokalnego ruchu turystycznego.

Zakłada się, iż lokalną atrakcją turystyczną w gminie będzie turystyka rowerowa. Gmina Bartoszyce wspierać i rozwijać będzie infrastrukturę dróg rowerowych, kształtujących potencjał dla rozwoju turystyki rowerowej.

Istotne dla rozwoju funkcji turystycznej będzie uwzględnienie powiązań sieciowych. Przykładem może być tu wspólne w ujęciu ponadlokalnym kształtowanie oferty turystycznej wzdłuż rzeki Łyny.

Ważną rolę w rozwoju funkcji turystycznej pełnić będą wydarzenia kulturalne. Przyciągają one osoby spoza gminy, co jest szansą na szerszą promocję atrakcji turystycznych.

Gmina Bartoszyce współpracować będzie z przedsiębiorcami branży turystycznej. Zakłada to m. in. konsultowania oraz uwzględnianie potrzeb przedsiębiorców przy kształtowaniu rozwiązań infrastrukturalnych, np. związanych ze szlakami turystycznymi.

Gmina Bartoszyce będzie promować aktywnie turystykę, wykorzystując swoje unikalne położenie przygraniczne, bogate dziedzictwo kulturowe, -wydarzenia kulturalne oraz walory przyrodnicze. Istotne będzie także promowanie osiągnięć infrastrukturalnych, które kształtować będą ofertę turystyczną.

Kierunki działań:

1. Rozwój infrastruktury turystycznej poprawiającej dostępność do atrakcji turystycznych, w tym zagospodarowania terenów gminnych położonych nad jeziorem Kinkajmskim.
2. Wspieranie i rozwijanie infrastruktury dróg rowerowych, kształtujących potencjał dla rozwoju turystyki rowerowej.
3. Aktywne uczestnictwo w lokalnej sieci współpracy na rzecz wspierania rozwoju i promocji turystyki, w szczególności w ramach inicjatyw związanych z turystyką wzdłuż rzeki Łyny.
4. Organizacja i promocja wydarzeń i imprez, które stanowią ponadlokalną atrakcję turystyczną (koncert muzyki country, sporty motorowe).
5. Wspieranie rozwoju usług turystycznych, w tym bazy noclegowej i gastronomicznej.
6. Działania informacyjne oraz promocja turystyczna atrakcji oraz oferty turystycznej.

Cel 6. Rozwinięta funkcja gospodarcza oraz konkurencyjne rolnictwo

Na terenie gminy Bartoszyce dominują funkcje związane z rolnictwem, leśnictwem oraz turystyką, wspierane przez małą lokalną przedsiębiorczość. Gmina stanowi istotny obszar rolniczy powiatu bartoszyckiego, bazując na wysokiej jakości zasobów glebowych. Warto podkreślić, iż w latach 2014-2024 liczba podmiotów gospodarczych w gminie Bartoszyce wzrosła o 48%, z 569 do 840. Wśród podmiotów gospodarczych wyraźnie dominują mikro przedsiębiorstwa. Wskazuje to na

rosnące znaczenie sektora usług oraz przemysłu. Jednocześnie na terenie gminy brak jest większych podmiotów gospodarczych. Mieszkańcy gminy pracują przede wszystkim poza granicami gminy. Ważną rolę w tym względzie pełni miasto Bartoszyce. Niemniej również w Bartoszczycach dostrzegany jest deficyt dużych podmiotów gospodarczych. Istotną barierą rozwoju gospodarczego jest sytuacja polityczna, która spowodowała zamknięcie granicy z Obwodem Królewieckim, ograniczając rozwój m. in. branż związanych handlem i usługami. Na terenie gminy notuje się wciąż względnie wysokie wskaźniki bezrobocia. Powyższa sytuacja wskazuje na potrzebę wzmocnienia funkcji gospodarczych w oparciu o lokalny potencjał i przedsiębiorczość mieszkańców. Ważną funkcję nadal pełnić będzie rolnictwo, także w kontekście generowania dochodów własnych gminy Bartoszyce.

Oczekiwanym efektem celu jest wzmocnienie potencjału gospodarczego na terenie gminy, co związane będzie z powstaniem nowych lub rozwojem istniejących firm lub funkcji gospodarczych i przyczyni się do wzrostu liczby osób pracujących, wzrostu dochodów własnych gminy. Oczekiwanym efektem celu jest zachowanie potencjału konkurencyjności istniejących funkcji gospodarczych, w szczególności sektora rolnego.

Gmina Bartoszyce dysponuje uzbrojonymi terenami inwestycyjnymi, w tym działkami w pełni należącymi do samorządu, co pozwala na sprawne i szybkie uruchamianie nowych przedsięwzięć. Należą one do Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej –podstrefy kompleksu Bezledy. Strefa jest uzbrojona w kanalizację, wodociąg, elektryczność i światłowód, nie ma sieci gazowej. Gmina dążyć będzie do przyciągania nowych podmiotów gospodarczych na ten teren. Zakłada się promocją oferty gospodarczej gminy.

Gmina będzie kontynuować wspieranie rozwoju funkcji gospodarczych opartych na usługach i przemyśle, w szczególności w oparciu o lokalną małą przedsiębiorczość. Istotne jest przy tym, aby rolnictwo utrzymało swoją pozycję istotnej funkcji gospodarczej. W tym względzie gmina wspierać będzie rolników w podtrzymaniu konkurencyjności działalności rolniczej, m. in. poprzez rozwój i modernizację dróg dojazdowych do pól, czy też poprzez wspieranie działań na rzecz zachowania potencjału glebowego.

Rozwój gospodarczy gminy możliwy jest w oparciu o małe działalności gospodarcze, w tym usługowe. Kluczowe ze strony gminy będzie zapewnienie odpowiednich zasobów, w tym wody i energii. Ważny będzie również dostęp do odnawialnych źródeł energii oraz infrastruktury szerokopasmowego internetu.

Gmina wspierać będzie działania na rzecz kształtowania postaw przedsiębiorczych. Ważną rolę w tym względzie odgrywać będzie system edukacji.

Kierunki działań:

1. Zagospodarowanie terenów inwestycyjnych i promocja gospodarcza gminy.
2. Wspieranie rozwoju funkcji gospodarczej opartej na usługach oraz działalności przemysłowej.
3. Wspieranie lokalnego obiegu gospodarczego, wzmacniającego potencjał lokalnej wytwórczości i usługach.
4. Zachowanie i rozwój dróg przeznaczonych dla transportu rolniczego.
5. Wspieranie działań na rzecz zachowania i ochrony zasobów glebowych.
6. Zapewnienie dobrego dostępu do kluczowych zasobów wody i energii dla gospodarki i mieszkańców.
7. Rozwój odnawialnych źródeł energii oraz poprawa efektywności energetycznej gospodarki komunalnej, w tym poprzez utworzenie i działalność spółdzielni energetycznej.
8. Zwiększenie dostępności i zasięgu szerokopasmowego internetu.
9. Wspieranie procesów inkubacji nowych firm i rozwoju przedsiębiorczości wśród mieszkańców.

Cel 7. Gmina bezpieczna i odporna na kryzysy

Z uwagi na przygraniczne położenie szczególną wagę dla rozwoju gminy Bartoszyce mają kwestie szeroko rozumianego bezpieczeństwa. Doświadczenia ostatnich lat wskazują na potrzebę wzmocnienia zdolności samorządu gminnego w zakresie reagowania na sytuacje kryzysowe.

Oczekiwany efekt celu jest wzmocnienie potencjału infrastrukturalnego oraz organizacyjnego samorządu lokalnego w zakresie bezpieczeństwa publicznego.

Z uwagi na przygraniczne położenie istotne jest rozwijanie współpracy z Policją i Strażą Graniczną oraz optymalizowanie systemu wczesnego powiadamiania o zagrożeniach. Zakłada się możliwość doposażania służb i jednostek odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w odpowiedni sprzęt i wyposażenie.

Istotną rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa mieszkańcom oraz dla środowiska pełnią lokalne Ochotnicze Straże Pożarne. Gmina Bartoszyce wspierać je będzie, tak aby mogły zachować pełną sprawność bojową. Oznacza to, że OSP posiadać będą zdolność jednostki do podjęcia natychmiastowych, efektywnych działań ratowniczo-gaśniczych o każdej porze.

Gmina dążyć będzie do wzmocnienia systemów obrony cywilnej oraz nadania im priorytetu przy projektowaniu nowych rozwiązań infrastrukturalnych. Zakłada się utworzenie magazynu obrony cywilnej oraz tworzenie i utrzymywanie rezerw sprzętu istotnego ze względu na bezpieczeństwo.

Gmina utrzymywać będzie współpracę w zakresie reagowania na sytuacje kryzysowe i zagrożenia z powiatem i wojewodą, zapewniając pomoc poszkodowanym i wspierając społeczną odporność. Zakłada się również realizację systematycznych szkoleń w zakresie obrony cywilnej i zarządzania kryzysowego.

Gmina dążyć będzie do utrzymania wysokiego poziomu poczucia bezpieczeństwa, w szczególności w przestrzeniach i miejscach publicznych. Z uwagi na prognozowany rozwój funkcji turystycznych, priorytetem będzie zapewnienie bezpieczeństwa osób korzystających z wypoczynku i rekreacji w rejonie jeziora Kinkajmskiego.

Kierunki działań:

1. Wspieranie działalności organów państwowych działających na rzecz bezpieczeństwa, w szczególności Policji oraz Straży Granicznej, Wojska Polskiego, w zakresie kompetencji przewidzianych dla samorządu gminnego.
2. Wspieranie zdolności bojowych OSP działających na terenie gminy Bartoszyce.
3. Koordynowanie działań w zakresie zarządzania kryzysowego, doskonalenie komunikacji społecznej w sytuacjach zagrożeń i kryzysów.
4. Wzmocnienie systemów obrony cywilnej oraz nadanie im priorytetu przy projektowaniu nowych rozwiązań infrastrukturalnych, w tym utworzenie magazynu obrony cywilnej, zakup agregatów prądotwórczych.
5. Tworzenie i utrzymywanie rezerw sprzętu (np. do akcji ratunkowych, ochrony indywidualnej), w tym wyposażenie w sprzęt medyczny zapewniający bezpieczeństwo zdrowotne mieszkańców.
6. Reagowanie na zagrożenia, w tym klęski żywiołowe i wypadki, we współpracy z powiatem i wojewodą, zapewniając pomoc poszkodowanym i wspierając społeczną odporność.
7. Doskonalenie odporności systemów informacyjnych i świadczonych usług publicznych w zakresie cyberbezpieczeństwa.
8. Prowadzenie szkoleń w zakresie obrony cywilnej i zarządzania kryzysowego.
9. Wzmocnienie lokalnego systemu bezpieczeństwa publicznego i środowiskowego poprzez utworzenie straży gminnej.
10. Zapewnienie bezpieczeństwa w przestrzeniach publicznych, w tym w rejonie jeziora Kinkajmskiego.

Cel 8. Adaptacja do zmian klimatu oraz dobry stan środowiska

Gminę Bartoszyce dotyczą wybrane problemy środowiskowe. Związane są one m. in. z deficytami rozwoju infrastruktury sanitarnej. Gminę dotyczą również negatywne skutki zmian klimatu. Również postępująca urbanizacja jest istotnym zagrożeniem dla spójności przyrodniczej, bioróżnorodności.

Oczekiwanym efektem celu jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju przestrzennego gminy oraz poprawa stanu środowiska. Osiągnięte to zostanie poprzez konsekwentnie realizowane działania w zakresie zagospodarowania przestrzennego, zwiększanie powierzchni terenów zieleni, rozwijanie odpowiednich systemów infrastruktury technicznej, m. in. zwiększających retencję wody. Oczekiwanym efektem jest również usprawnienie systemu gospodarki odpadami, który docelowo pozwoli ograniczyć ilość składowanych odpadów.

Osiągnięcie kluczowych założeń celu możliwe będzie poprzez odpowiednią politykę planowania przestrzennego, która pozwoli zabezpieczyć i wzmocnić kluczowe funkcje przyrodnicze. Zakłada się utrzymanie priorytetów dla ochrony przyrody na obszarach chronionych i w ich otoczeniu. Gminą dążyć będzie do zachowania potencjału ekologicznego oraz drożności korytarzy ekologicznych, w tym w oparciu o elementy takie jak tereny zielone, doliny rzeczne, śródpolne zadrzewienia, obszary leśne oraz poprzez odtwarzanie potencjału przyrodniczego terenów zielonych.

Gmina w zakresie swoich kompetencji prowadzić będzie działania z zakresu czynnej i biernej ochrony przyrody. Dążyć będzie do zwiększania potencjału retencyjnego, co przyczyni się do wzmocnienia funkcji przyrodniczych, poprawy bezpieczeństwa powodziowego, zachowania zasobów wody oraz przeciwdziałania negatywnym skutkom suszy.

W „Planie zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Pregoty” (2022) teren gminy w dolinie rzeki Łyny zakwalifikowano jako Obszar problemowy związany z powodzią rzeczna. W ramach ww. planu w granicach gminy nie przewidziano żadnych działań technicznych.

Na podstawie Mapy łącznego zagrożenia suszą (suma klas zagrożenia suszą rolniczą, hydrologiczną i hydrogeologiczną), opracowanej w ramach „Planu przeciwdziałania skutkom suszy” (2021 r.) stwierdzono, że na terenie gminy Bartoszyce w dużej części występuje klasa silnego oraz umiarkowanego zagrożenia suszą. Zagrożenie suszą atmosferyczną zakwalifikowano w przeważającej części do klasy III (silnie zagrożone). W ww. dokumencie w granicach gminy nie przewidziano do realizacji żadnych działań technicznych.

Gmina dążyć będzie do rozwoju infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, w tym utrzymania istniejącej infrastruktury w dobrym stanie oraz rozwoju rozproszonych systemów gospodarowania ściekami, w tym przydomowych oczyszczalni ścieków.

Priorytetem będzie wspieranie zrównoważonego rolnictwa oraz działań na rzecz ochrony zasobów glebowych, w szczególności z uwagi na duże znaczenie sektora rolnego w lokalnej gospodarce.

Wyzwania gospodarki odpadami w gminie Bartoszyce koncentrować się będą wokół rosnących kosztów systemu oraz konieczności zwiększania poziomów recyklingu oraz modernizacji infrastruktury.

Gmina Bartoszyce kontynuować będzie działania na rzecz podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców, w szczególności poprzez programy w placówkach oświatowych oraz działania lokalnych spółek komunalnych. Działania te wspierać będą m. in. funkcjonalność systemów gospodarowania odpadami, ale też przyczynią się do ochrony przyrody i zachowania bioróżnorodności.

W strefach urbanizujących szczególnie istotne będzie zachowanie walorów krajobrazowych, w tym poprzez budowanie społecznej świadomości dotyczącej jakości krajobrazu.

Kierunki działań:

1. Zachowanie potencjału ekologicznego oraz drożności korytarzy ekologicznych, w tym w oparciu o elementy takie jak tereny zielone, doliny rzeczne, śródpolne zadrzewienia, obszary leśne oraz odtwarzanie potencjału przyrodniczego terenów zielonych.
2. Prowadzenie działań z zakresu czynnej i biernej ochrony przyrody będących w kompetencji samorządu gminnego.
3. Aktualizacji programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania doptywu zanieczyszczeń do JCW.
4. Zwiększenie zdolności retencyjnych przestrzeni gminy i przeciwdziałanie negatywnym skutkom suszy.
5. Rozwój gospodarki wodno-ściekowej, w tym utrzymanie istniejącej infrastruktury w dobrym stanie oraz rozwój rozproszonych systemów gospodarowania ściekami, w tym przydomowych oczyszczalni ścieków.
6. Analiza techniczno-ekonomiczna gospodarowania ściekami w obszarze gminy poza aglomeracjami oraz realizacja założeń Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

7. Wspieranie zrównoważonego rolnictwa oraz działań na rzecz ochrony zasobów glebowych.
8. Poprawa funkcjonalności systemu gospodarki odpadami oraz prowadzenie działań na rzecz społecznej świadomości i odpowiedzialności za odpady.
9. Ochrona walorów przestrzenno-krajobrazowych, w tym poprzez działania informacyjne, edukacyjne oraz planistyczne.
10. Prowadzenie edukacji ekologicznej.

6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Bartoszyce

6.1. Struktura sieci osadniczej gminy Bartoszyce wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych

Gmina Bartoszyce to rozległa gmina wiejska położona w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego, w centralnej części powiatu bartoszyckiego, granicząca na północy z Federacją Rosyjską (Obwód Królewiecki) oraz z gminą Sępole, a od południa z gminą Bisztynek i Górowo Iławeckie. Jej powierzchnia wynosi 428 km² (z czego 75,92 % - grunty rolne, 19,98 % - lasy i grunty leśne, 0,73 % - grunty pod wodami, 3,30 % - grunty zabudowane, 0,07% - pozostałe grunty), co czyni ją jedną z największych obszarowo gmin w Polsce. Dodatkowo w centrum gminy Bartoszyce wyodrębnione jest miasto Bartoszyce stanowiące oddzielną, jednostkę administracyjną.

Gmina Bartoszyce podzielona jest na 32 sołectwa: Barciszewo, Bąsze, Bezledy, Borki, Dąbrowa, Galiny, Gromki, Kiersity, Kiertyny Wielkie, Kinkajmy, Krawczyki, Łabędniki, Łojdy, Maszewy, Minty, Nalikajmy, Osieka, Potęcze, Rodnowo, Skitno, Sokolica, Spytajny, Szylina Wielka, Tolko, Tapilkajmy, Trutnowo, Wajsnory, Węgoryty, Wirwilty, Witki, Wojciechy i Żydowo.

Uwarunkowania rozwoju gminy Bartoszyce kształtują przede wszystkim:

- położenie przy granicy kraju z Obwodem Królewieckim;
- duża powierzchnia i rozproszony układ osadniczy;
- charakter rolniczy;
- obecność chronionych obszarów przyrodniczych;
- sąsiedztwo miasta Bartoszyce, które kształtuje potencjał lokalnego rynku pracy, dostępność usług publicznych szczebla powiatowego, handlu i usług dla ludności oraz częściowo wpływa na możliwość rozwoju funkcji mieszkaniowych i rekreacyjnych.

Rozproszona struktura osadnicza gminy Bartoszyce oznacza potrzebę moderowania dostępności podstawowych usług publicznych. Częściowo rolę tę pełni miasto Bartoszyce, gdzie zlokalizowany jest m. in. Urząd Gminy. Jednocześnie można tu wyróżnić miejscowości, które koncentrują usługi publiczne dedykowane mieszkańcom. w tym związane z wychowaniem i edukacją, ofertą sportową i rekreacyjną, kulturą i aktywnością społeczną, opieką zdrowotną oraz handlem i usługami dla ludności.

Strukturę osadniczą gminy Bartoszyce tworzą:

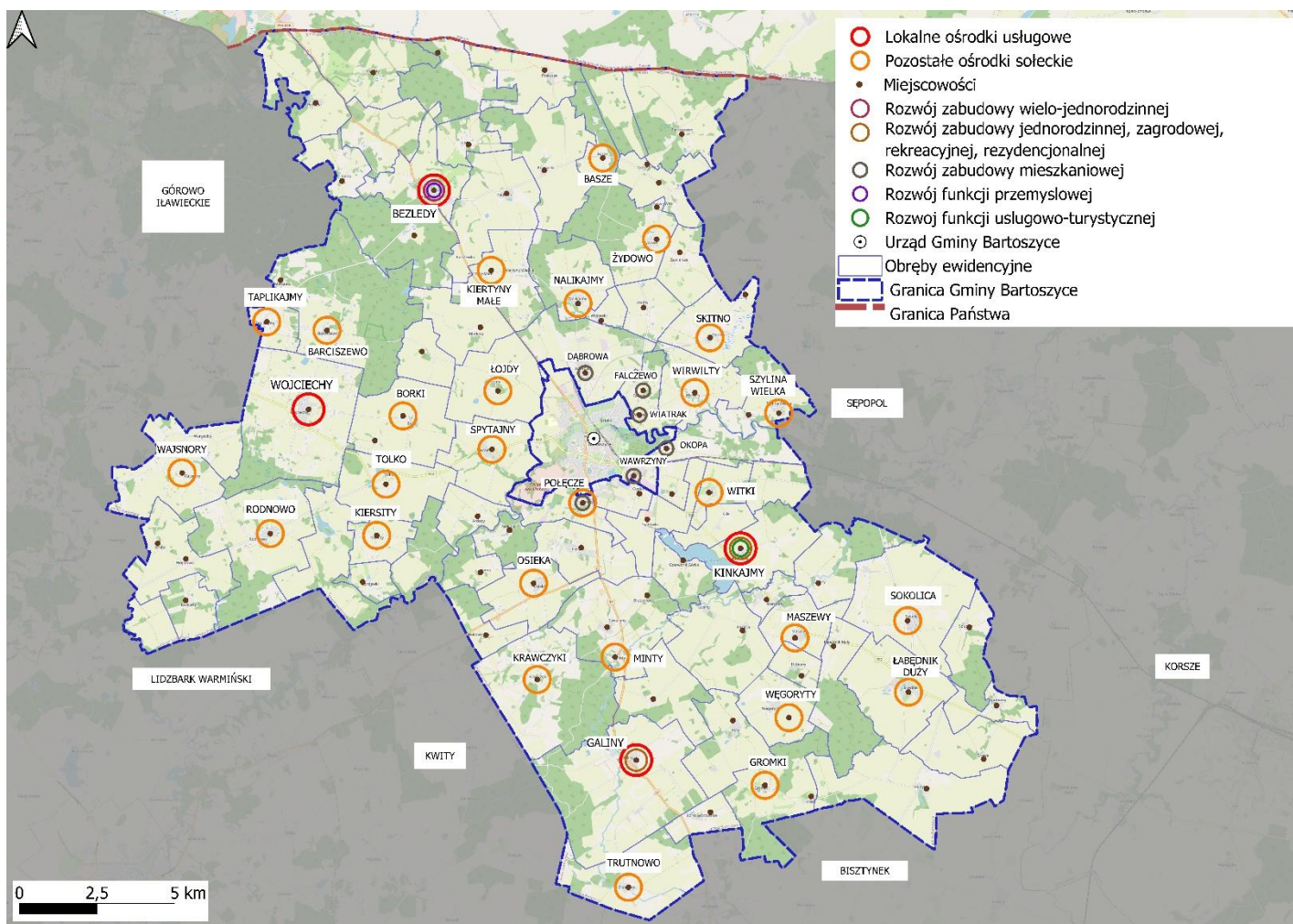
- Lokalne ośrodki usługowe: Bezledy, Wojciechy, Kinkajmy, Galiny – miejsca koncentracji podstawowych usług publicznych, handlu oraz usług dla ludności;
- Pozostałe ośrodki sołeckie – miejsca koncentracji funkcji związanych z aktywizacją społeczności lokalnych, w szczególności w oparciu o potencjał rad sołeckich, inicjatyw społecznych oraz infrastruktury świetlicowej;
- Pozostałe miejscowości – pełniące funkcje mieszkaniowe.

Sąsiedztwo Bartoszyce stwarza możliwości rozwoju funkcji mieszkaniowej oraz komplementarnej do niej funkcji usługowej. Zakłada się, iż największa dynamika rozwoju funkcji mieszkaniowej dotyczyć będzie miejscowości: Dąbrowa, Połęczce, Wawrzyny, Falczewo, Okopa, Wiatrak. Rozwój mieszkalnictwa poniesie za sobą z kolei rozwój drobnych usług niezbędnych na nowych mieszkańcach – handlu, usług kosmetycznych czy zdrowotnych.

Z uwagi na dostępność usług zakłada się ponadto rozwój zabudowy wielorodzinnej i jednorodzinnej w Bezledach oraz zabudowy jednorodzinnej, zagrodowej oraz rekreacji indywidualnej i rezydencjalnej w Kinkajmach oraz Galinach.

Funkcja przemysłowa koncentrować się będzie w rejonie miejscowości Bezledy. Ponadto zakłada się rozwój funkcji usługowo-turystycznej w rejonie miejscowości Kinkajmy, w oparciu o potencjał jeziora Kinkajmskiego.

Mapa 1. Struktura osadnicza gminy Bartoszyce

Źródło: opracowanie własne

6.2. System powiązań przyrodniczych na obszarze gminy Bartoszyce

Przyroda

Gmina Bartoszyce jest jedną z największych gmin obszarowych w Polsce, położoną w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego, w centralnej części powiatu bartoszyckiego. Gmina Bartoszyce ma zdecydowanie rolniczy charakter: użytki rolne stanowią ponad 70% powierzchni, lasy około 16%. Rolnictwo, szczególnie produkcja roślinna, jest dominującą funkcją społeczno-gospodarczą na tych terenach.

Gmina Bartoszyce położona jest w wschodnio-bałtyckiej dzielnicy klimatycznej. Średnia roczna temperatura wynosi około 7°C, a roczna suma opadów to około 600 mm. Klimat jest chłodniejszy niż w dzielnicy gdańskiej, ale cieplejszy niż region mazurski na południu.

Obszar gminy charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu dzięki czemu posiada ona liczne walory przyrodnicze. Krajobraz przyrodniczy gminy tworzą przede wszystkim pola, lasy oraz łąki i pastwiska.

Na terenie gminy Bartoszyce przeważa roślinność antropogeniczna, natomiast roślinność naturalna została zachowana fragmentarycznie w siedliskach niedostępnych do wykorzystania dla człowieka lub skrajnie ubogich. W gminie występują zwarte kompleksy leśne, atrakcyjne ze względu na możliwość prowadzenia i rozwoju turystyki rowerowej i pieszej, a także zbiorniki wodne zapewniające podstawę wypoczynku społeczności miejscowej jak i turystów.

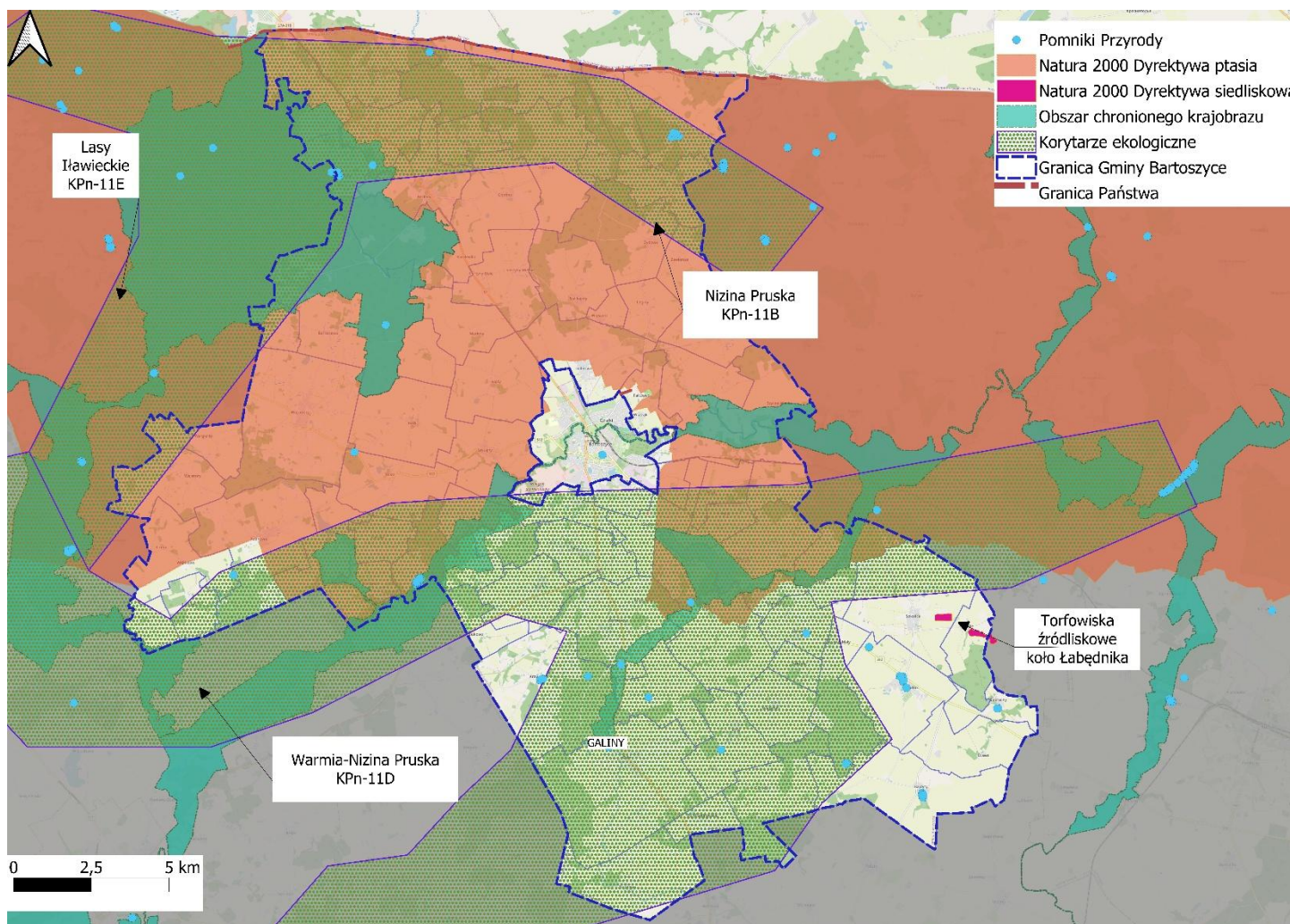
Obszar gminy objęty jest ochroną przyrody w formie obszarów Natura 2000, obszarów chronionego krajobrazu, użytków ekologicznych. Występują to liczne pomniki przyrody.

Na terenie gminy Bartoszyce występują następujące obszary chronione:

- obszar Natura 2000 Ostoja Warmińska PLB280015 – obszar specjalnej ochrony ptaków,
- obszar Natura 2000 Torfowiska źródłiskowe koło Łabędnika PLH280047 - specjalny obszar ochrony siedlisk,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny;
- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Elmy;
- Użytki ekologiczne – 4 obszary: Rosiczka koło Węgoryt, Rosiczka koło Żydowa, Torfowisko źródłiskowe Spurgle, Torfowisko źródłiskowe Sokolica;
- 50 pomników przyrody.

Kluczowe powiązania przyrodnicze w gminie Bartoszyce opierają się na dolinie rzeki Łyny, która stanowi główny korytarz ekologiczny. Istotne są również torfowiska źródliskowe (chronione w formie użytków ekologicznych). Dla powiązań przyrodniczych istotne są pozostałe doliny rzek, obszary leśne, a w przypadku obszarów rolnych także śródpolne zadrzewienia i miedze. Lokalnie w strukturze terenów zurbanizowanych istotny potencjał dla kształtowania bioróżnorodności posiadają parki dworskie, aleje przydrożne, cmentarze.

Mapa 2. System powiązań przyrodniczych na obszarze gminy Bartoszyce

Źródło: opracowanie własne

Uwarunkowania hydrologiczne

Sieć hydrograficzna w gminie Bartoszyce jest dobrze rozwinięta. Obszar całej gminy leży w zlewisku Zalewu Wiślanego. Większość obszaru gminy leży w dorzeczu Pregoty natomiast jej północno - zachodnia część w dorzeczu rzeki Świeżej.

Do zlewni niższego rzędu wchodzi:

- w dorzeczu Pregoty:
 - zlewnia Łyny:
 - zlewnia rzeki Elmy;
 - zlewnia Pisy Północnej;
- w dorzeczu Świeża:
 - zlewnia rzeki Riezwaja;
 - zlewnia rzeki Bezledy.

Osią hydrograficzną gminy jest rzeka Łyna – największa rzeka województwa przecinająca obszar gminy z zachodu na wschód (długość całkowita 263,7 km). Jej prawym dopływem jest rzeka Pisa Północna, płynąca w południowej części gminy z kierunku południowego na północny.

Największym jeziorem w gminie jest jezioro Kinkajmskie o powierzchni 148,1 ha i objętości 902,1 tys. m³. Głębokość maksymalna jeziora to 1,7 m, a średnia głębokość wynosi 0,9 m. Na terenie gminy znajduje się również kilkanaście małych jezior, położonych w jej południowej części, o niewielkiej powierzchni i głębokości.

Jednolite części wód powierzchniowych na terenie gminy Bartoszyce to:

- LW30475 Kinkajmskie;
- RW700010584754 Dopływ spod Małych Borek;
- RW7000105847729 Wirwilcka Młynówka;
- RW700010584921 Szczurkowska Młynówka do granicy państwa;
- RW700011584789 Pisa od Połapińskiej Strugi do ujścia;
- RW30001057425 Bezleda do granicy państwa;
- RW30001057461 Pasmar do granicy państwa wraz z Lubimają do granicy państwa;
- RW7000105848858 Dopływ spod Lędtawek;
- RW7000095847889 Bajdycka Młynówka;
- RW7000115848899 Sajna od Dopływu z Kominek do ujścia;
- RW700010584752 Dopływ z Worgielit;

- RW7000115847499 Elma od Doptywu spod Janikowa do ujścia;
- RW700009584769 Suszyca;
- RW700011584919 Łyna od Symsarny do granicy państwa;
- RW7000105847491 Elma do Doptywu spod Janikowa;
- RW700009584783 Pisa do Połapińskiej Strugi.

Jednolite części wód powierzchniowych na terenie gminy Bartoszyce charakteryzują się złym stanem wód.

Teren gminy Bartoszyce znajduje się częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią od rzeki Łyny, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie (Q 1%) oraz częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią od rzeki Łyny, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie (Q 10%). Na tych obszarach zakazuje się gromadzenia ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody, oraz prowadzenia przetwarzania odpadów, w szczególności ich składowania, jak również lokalizowania nowych cmentarzy.

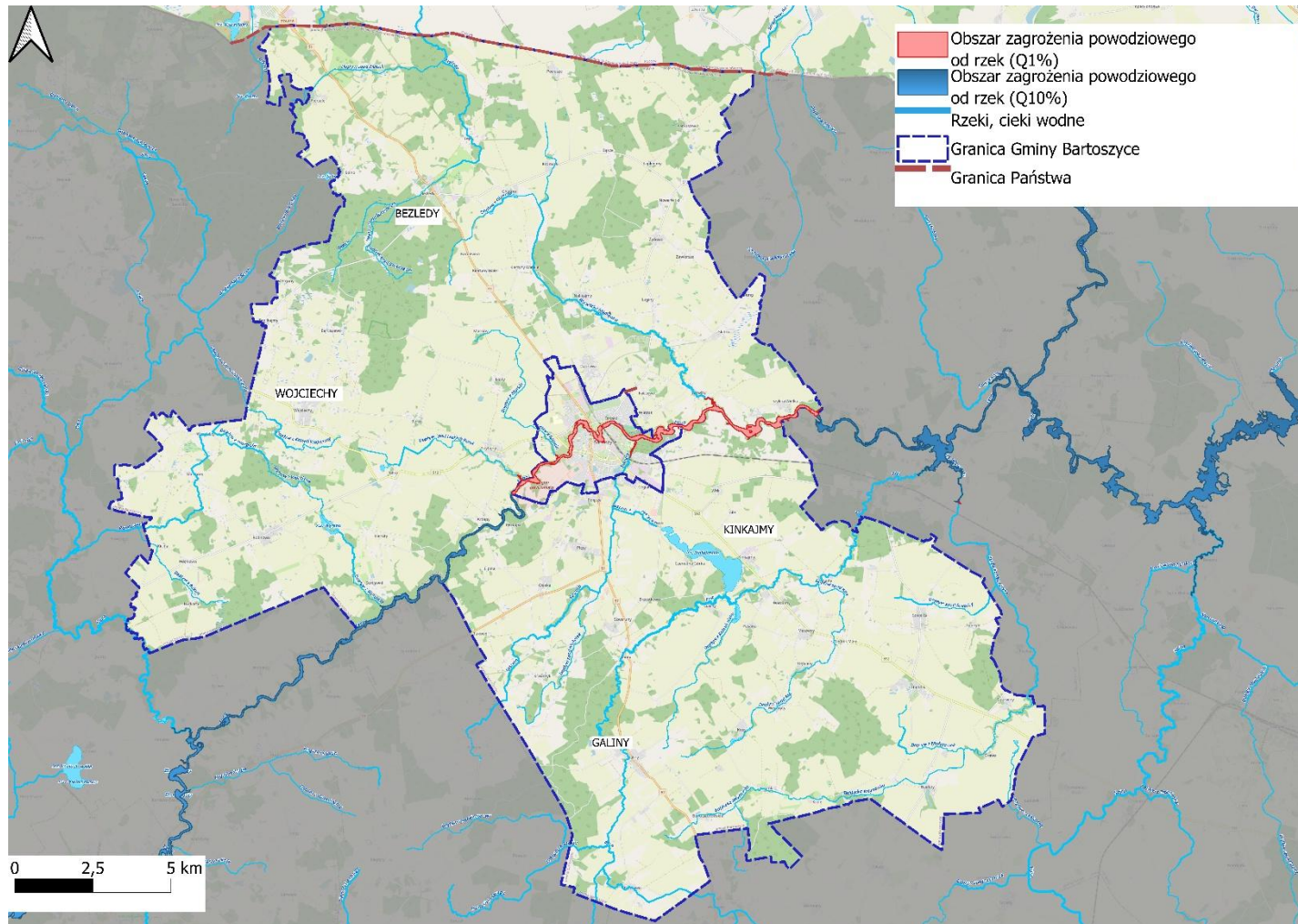
Na terenie gminy występują systemy melioracyjne, w tym sączki drenarskie i inne urządzenia odwadniające, które częściowo wpływają na poziom wód gruntowych.

Gmina Bartoszyce położona jest na obszarze mazurskiego regionu hydrogeologicznego. Na całym jej terenie występują poziomy wodonośne czwartorzędowe i trzeciorzędowe. Głębokość występowania tych warstw jest zróżnicowana (od 35 m do 150 m), a ich miąższość waha się od kilku do kilkunastu metrów. Teren gminy jest objęty zasięgiem Głównego Zbiornika Wód Podziemnych oznaczonego numerem 205 (Subzbiornik Warmia), o powierzchni ogólnej 1660 km² i szacunkowych zasobach dyspozycyjnych wynoszących 60 tys. m³/d. Leży w południowo wschodniej części gminy wśród utworów trzeciorzędowych i kredowych.

Na terenie gminy występują również złoża wód geotermalnych. Położone są w osadach mezozoicznych i paleozoicznych. Głębokość ich zalegania waha się od 600-700 m (temperatura wód wynosi ok. 20° C) do 2000-2200 m (temperatura wód wynosi 32° C). Wody te należą do klasy wód niskotemperaturowych. Są to solanki znacznie zmineralizowane – rzędu 150 – 200g/dm³.

Wody podziemne na terenie gminy stanowią Jednolitą Część Wód Podziemnych (JCWPd) o kodzie GW700020, GW3000174.

Mapa 3. System powiązań hydrologicznych na obszarze gminy Bartoszyce

Źródło: opracowanie własne

Dziedzictwo kulturowe

Zmiany na przestrzeni wieków na terenie gminy Bartoszyce doprowadziły do wykreowania jej unikalnego krajobrazu kulturowego, którego cechami charakterystycznymi są:

- niezmieniony na przestrzeni dziesięcioleci układ przestrzenny wsi;
- ukształtowana na przestrzeni wieków rolnicza przestrzeń produkcyjna;
- bardzo licznie zachowana historyczna zabudowa mieszkalna i gospodarcza;
- zachowane założenia dworsko-parkowe, folwarczne, rezydencjonalne.

Zabytki mają fundamentalne znaczenie dla dziedzictwa kulturowego gminy Bartoszyce, pełniąc funkcję nie tylko estetyczną i historyczną, ale również edukacyjną, społeczną i turystyczną.

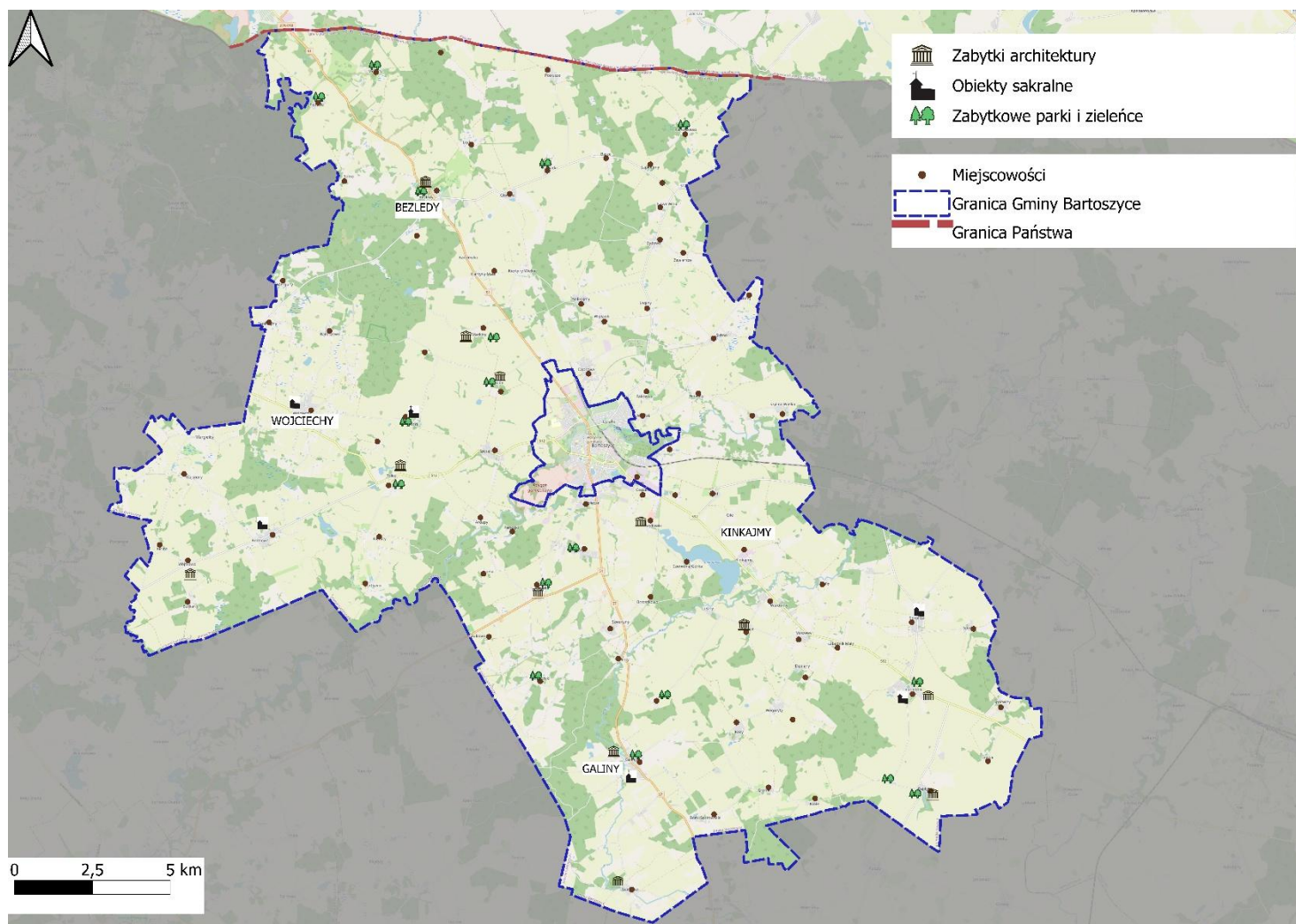
Tabela 1. Wykaz obiektów ujętych w warmińsko-mazurskim rejestrze zabytków nieruchomych z terenu gminy Bartoszyce

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru	Data wpisu	Decyzja
1	Bajdyty	zespół folwarczny (4 BUDYNKI)	A-4118	08.06.1999	SOZ/IZN-5340/141/99
2	Bajdyty	PARK KRAJOBRAZOWY	A-1326	04.03.1981	kl-ii-5347-15/81
3	Bezledy	PARK	A-1265	06.12.1978	kl-ii-5347/90/78
4	Bezledy	ZESPÓŁ FOLWARCZNY w skład którego wchodzi: MAGAZYN, CHLEW, STAJNIA - WARSZTAT, RZĄDCÓWKA	A-3397	15.10.1992	psoz-izn-5340/205/92
5	Bieliny	PARK DWORSKI	A-1540	13.04.1984	kl-ii-5347/28/84
6	Borki	KOŚCIÓŁ /ob. ruina/, wraz z cmentarzem przykościelnym	a-761	08.02.1968	-
7	Borki	PARK	A-1416	10.03.1983	kl-ii-5347/25/83
8	Ciemna Wola	PARK KRAJOBRAZOWY	A-1325	04.03.1981	4/a/81 nr 5347-14/81
9	Dębiany	PARK KRAJOBRAZOWY	A-1564	11.09.1984	kl-ii-5347-76/84
10	Galiny	ZESPÓŁ FOLWARCZNY (8 BUDYNKÓW)	A-3900	20.06.1996	psoz-izn-5340/114/96
11	Galiny	CZWORAKI	a-911	18.05.1968	-
12	Galiny	SPICHLERZ	a-727	28.11.1967	-
13	Galiny	PARK	A-1341	05.11.1981	kl-ii-5347-48/81
14	Galiny	LEŚNICZÓWKA "CZARNY LAS"	A-3101	12.02.1991	psoz nr 309/91
15	Galiny	KOŚCIÓŁ WNIEBOWZİĘCIA NMP wraz z cmentarzem przykościelnym	a-730	28.11.1967	-
16	Galiny	PAŁAC łącznie z wyposażeniem: kominek, klatka schodowa, reszta mebli oraz park	A-57	22.10.1949	kl.iv-2-86/49
17	Glitajny	ZAŁOŻENIE DWORSKO-PARKOWE	A-4119	27.07.1999	
18	Glitajny	DWÓR	A-1510	23.12.1983	48/a/83 nr kl-ii-5340-20/83
19	Krawczyki	PARK DWORSKI	A-1547	02.05.1984	29/84/a nr kl-ii-5347/34/84
20	Kromarki	PARK	A-1250	10.10.1978	kl-ii-5347-66/78

21	Lusiny	PARK, DWÓR Z PODJAZDEM	A-4233	02.09.2002	SOZ/IZN 5347-199/02
22	Łabędnik	PAŁAC z najbliższym otoczeniem	a-726	28.11.1967	-
23	Łabędnik	PARK	A-1534	13.04.1984	kl-ii-3547/27/84
24	Łabędnik	KOŚCIÓŁ i kaplica Groebenów	a-21	27.08.1949	kl.iv-2/42/49
25	Łęg	PARK	A-1949	10.10.1978	KL-II-5347/78
26	Łojdy	PARK	a-1347	18.01.1982	kl-ii-5347-5/82
27	Łojdy	PAŁAC, budynek administracyjny i park	A-39	10.09.1949	kl.iv-2-76/49
28	Markiny	PARK	A-3344	07.04.1992	-
29	Markiny	DOM	a-758	08.02.1968	-
30	Molwity	PARK	A-1266	06.12.1978	KL-II-5347-91/78
31	Osieka	PARK	A-1276	31.01.1979	kl-ii-5347-5/79
32	Osieka	PAŁAC	A-1509	23.12.1983	kl-ii-5340-21/83
33	Parkoszewo	PARK	A-1941	31.12.1953	-
34	Piersele	PARK KRAJOBRAZOWY	A-1401	11.11.1982	kl-ii-5347/33/82
35	Piłwa	piwnice PAŁACU wraz z parkiem	A-40	10.09.1949	kl.iv-2/72/49
36	Płęsy	PARK	A-1397	11.08.1982	
37	Rodnowo	KOŚCIÓŁ MB SZKAPLERNEJ wraz z cmentarzem przykościelnym	a-724	28.11.1967	-
38	Sędtawki	ZAŁOŻENIE DWORSKO - PARKOWE	A-4284	26.01.2004	WUOZ-348-IZN-5340-13/2004
39	Sokolica	KOŚCIÓŁ p.w. św. Anny wraz z barokowym wyposażeniem wnętrza	A-127	28.09.1953	kl.iv.37c/31/53
40	Tolko	PAŁAC	a-584	20.12.1964	-
41	Tolko	PARK	A-1346	18.01.1982	kl-ii-5347-4/82
42	Trutnowo	DWÓR Z OTOCZENIEM	A-4286	29.01.2004	WUOZ-396-IZN-5340-16/2004
43	Trutnowo	budynek dworu	A-4674	19.07.2019	IZAR.5140.1.10.2019.aka
44	Wojciechy	KOŚCIÓŁ ŚW. ANDRZEJA BOBOLI wraz z cmentarzem przykościelnym	a-757	07.02.1968	-
45	Wojtkowo	DWÓR	A-3957	12.02.1997	psoz-izn-5340/133/97
46	Wyręba	PARK	a-1268	15.12.1978	kl-ii-5347-98/78

Źródło: Gmina Bartoszyce

Mapa 4. Elementy dziedzictwa kulturowego na obszarze gminy Bartoszyce

Źródło: opracowanie własne

6.3. Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych

Układ komunikacyjny gminy składa się z dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Nadrzędny układ drogowy gminy Bartoszyce opiera się na drogach krajowych (51, 57) oraz wojewódzkich (512, 592). Tworzą one główną oś transportową gminy, zapewniającą połączenia ponadlokalne. Drogi krajowe umożliwiają połączenie przestrzeni gminy z drogami krajowymi nr 53 oraz 16 oraz zapewniają połączenie komunikacyjne z Obwodem Królewieckim. Droga wojewódzka nr 592 łączy Bartoszyce z Giżyckiem, zaś nr 512 stanowi korytarz transportowy gminy na zachód w kierunku morza Bałtyckiego.

Nadrzędny układ drogowy tworzą:

- DK nr 51 (Granica Państwa – Bezledy – Bartoszyce – Lidzbark Warmiński – Dobre Miasto – Olsztyn – Olsztynek);
- DK nr 57 (Bartoszyce – Biskupiec – Szczytno – Przasnysz – Pułtusk);
- Droga wojewódzka nr 512 (Pieniężno – Górowo Iławieckie);
- Droga wojewódzka nr 592 (Bartoszyce – Kętrzyn – Giżycko).

Podstawowy układ komunikacyjny opiera się na drogach powiatowych nr 1386N, 1400N, 1394N. Zadaniem układu podstawowego jest uzupełnienie układu nadrzędnego oraz usprawnienie powiązań pomiędzy poszczególnymi częściami gminy. Droga wojewódzka nr 512 prowadzi do terenów nadgranicznych w Szczurkowie i łączy północno – wschodnią część gminy z miastem Bartoszyce. Podstawowy układ komunikacyjny gminy uzupełnia droga powiatowa nr 1386N łącząca drogę wojewódzką nr 512 z drogą krajową nr 51, biegnąca przez największą miejscowość gminy – Bezledy. Do powyższego układu zaliczyć można również drogę powiatową nr 1400N łączącą DK nr 57 z DW nr 592 oraz drogę powiatową nr 1394N wychodzącą w kierunku Sępola.

Podstawowy układ komunikacyjny tworzą:

- Droga wojewódzka nr 512 – (Bartoszyce – Szczurkowo);
- Droga powiatowa nr 1386N – (Kicina – Piasek – Bezledy – Łoskajmy);
- Droga powiatowa nr 1400N – (Krekole – Galiny – Maszewy);
- Droga powiatowa nr 1394N – (Witki - Sępól - Dietrzychowo - Gierkiny).

Układ uzupełniający tworzą pozostałe drogi powiatowe i gminne zapewniające obsługę poszczególnych miejscowości gminy. Do grupy tego układu zalicza się również drogi dojazdowe

do gruntów rolnych i leśnych. W celu usprawnienia ruchu gminnego i międzygminnego należy dążyć do przebudowy i remontów dróg powiatowych i gminnych oraz utrzymywać je w należytym stanie.

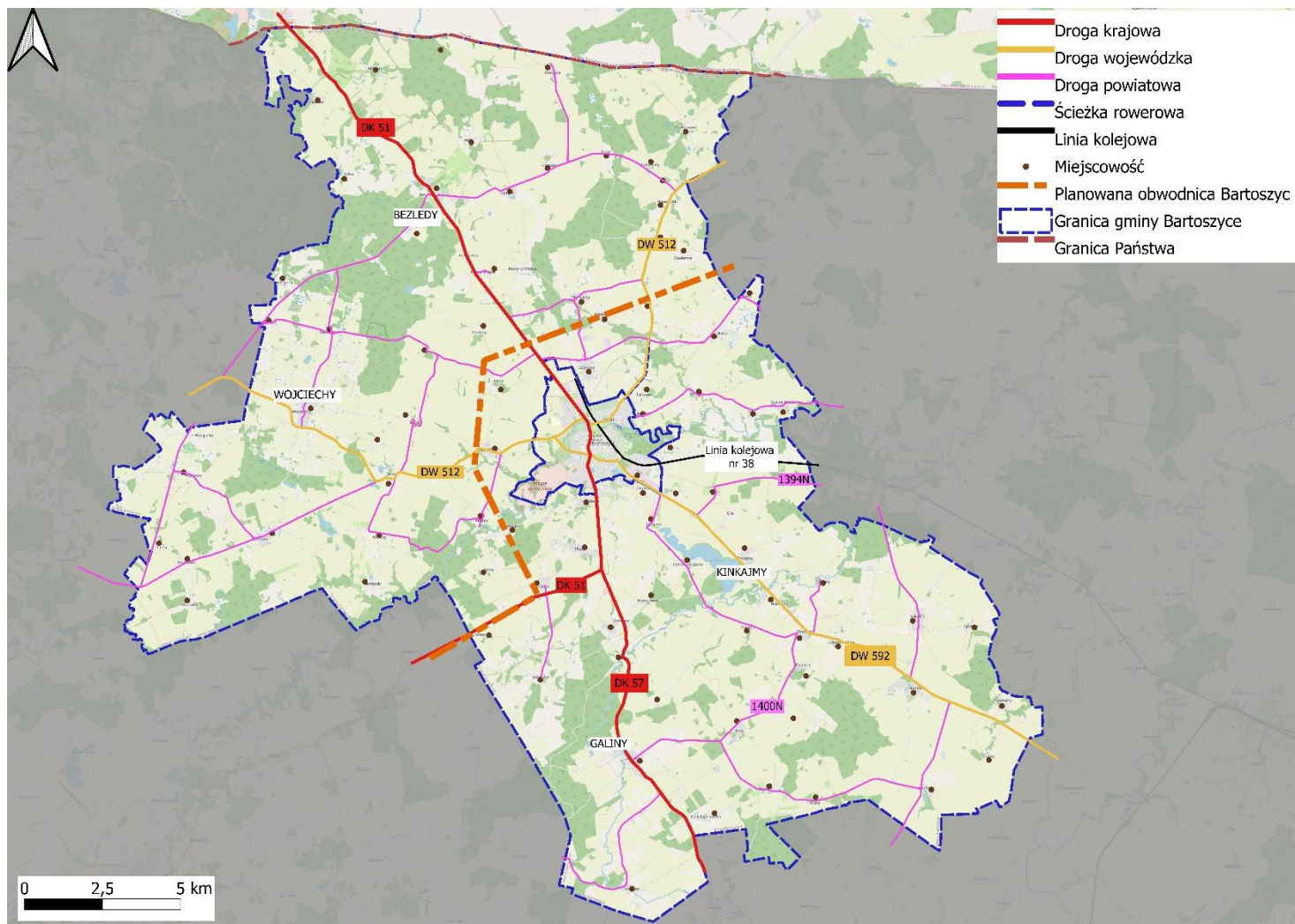
Docelowy układ drogowy na terenie gminy Bartoszyce zostanie uzupełniony o obwodnicę Bartoszyce (DK51) o długości ok. 7,3 km, która zaplanowana jest jako nowa trasa.

Na terenie gminy znajduje się przejście graniczne obsługujące ruch samochodów ciężarowych i osobowych.

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa nr 38. Linia ta łączy Białystok z Głomnem (granica państwa z Rosją) i przebiega przez Bartoszyce. Regularne połączenia pasażerskie do Bartoszyce zostały zawieszane 1 lipca 2002 roku. Obecnie stacja w Bartoszycach jest nieczynna dla ruchu pasażerskiego, a tory są wykorzystywane jedynie sporadycznie przez składy towarowe. Odcinek Bartoszyce – Głomno stanowi końcowy fragment linii w Polsce (km 226,3 – 235,1). Torowisko na tym odcinku jest w złym stanie technicznym.

W gminie znajdują się trzy główne trasy rowerowe o łącznej długości ponad 66 km. Przez teren gminy przebiega też trasa rowerowa Polski Wschodniej. Trasy te są zróżnicowane i przeznaczone dla różnych grup rowerzystów.

Mapa 5. Główne korytarze i elementy sieci transportowej na terenie gminy Bartoszyce

Źródło: opracowanie własne

6.4. Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej

Infrastruktura techniczna

Zakład Budżetowy Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Gminy Bartoszyce w Sędlawkach sprawuje administrację nad siecią wodociągową i kanalizacyjną. W gminie Bartoszyce znajdują się 52 ujęcia wód głębinowych. W 2024 r. Zakład korzystał z 8 ujęć i stacji uzdatniania wody w miejscowościach: Bezledy, Tolko, Galiny, Kinkajmy, Łabędnik, Osieka, Szwaruny, Maszewy. Ogółem w gminie z sieci wodociągowej korzysta 98,8% ludności wg danych za rok 2024.

Głównym źródłem zaopatrzenia w wodę są wodociągi zbiorowe przesyłowe obejmujące zasięgiem wszystkie miejscowości. Wodociągi te są ze sobą w większości połączone, gdzie w przypadku awarii jednej ze stacji zaopatrzenie w wodę przejmuje inna. Wydajność istniejących ujęć wodnych jest wystarczająca na zaspokojenia potrzeb istniejących i perspektywicznych gminy. W 2024 roku gmina posiadała 330,45 km sieci wodociągowej oraz 2238 przyłączy wodociągowych. Dodatkowo w użyciu jest 10 stacji podnoszenia ciśnienia wody w miejscowościach: Borki, Wojciechy, Wargielity, Wajsnory, Rodnowo, Połęczce, Wawrzyny, Węgoryty, Pilwa, Krawczyki

Gmina Bartoszyce jest słabo skanalizowana. Na jej terenie znajduje się 6 oczyszczalni ścieków oraz kilkadziesiąt oczyszczalni przydomowych. System kanalizacyjny w 2024r. obejmował: 1611 odbiorców, w tym 1554 odbiorców indywidualnych i 57 instytucji oraz zakładów. Na terenie gminy z końcem 2024r. funkcjonowało 83,57 km sieci kanalizacyjnej oraz 762 przyłącza kanalizacyjne. Ogółem w gminie z sieci kanalizacyjnej korzysta 49,7% ludności wg danych za rok 2024. Oczyszczalnie ścieków znajdują się w Bezledach, Kinkajmach, Łabędniku, Pierselach, Tolko, Wojtkowie.

Na terenie gminy Bartoszyce znajdują się gazociągi dystrybucyjne Polskiej Spółki Gazownictwa. Występuje sieć wysokiego, średniego niskiego ciśnienia. Do gminy Bartoszyce doprowadzany jest gaz ziemny wysokometanowy za pośrednictwem gazociągów wysokiego ciśnienia relacji:

- Olsztyn– Bartoszyce– DN 100, rok budowy 1987;
- Kętrzyn- Bartoszyce– DN 200, rok budowy 1994.

Do stacji redukcyjno – pomiarowych gaz doprowadzają odgałęzienia od głównych szlaków:

- DN 100 odgałęzienie do SRP Bartoszyce, rok budowy 1987;
- DN 200 odgałęzienie do SRP Wiatrak, rok budowy 1994;
- DN 200 odgałęzienie SRP Bartoszyce – odgałęzienie SRP Wiatrak, rok budowy 1994.

Energia elektryczna na teren gminy przesyłana jest z Krajowego Systemu Elektroenergetycznego przez linie wysokiego napięcia 110 kV relacji Lidzbark Warmiński –Bartoszyce – Korsze.

Na terenie gminy Bartoszyce Energa Operator Oddział w Olsztynie planuje przebudowę linii 110 kV relacji: GPZ Bartoszyce – RS Rozyna – GPZ Korsze w celu przystosowania jej do zwiększonego obciążenia. Zgodnie z informacjami przedstawionymi w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko – mazurskiego przewiduje się budowę linii 110 kV Jeziorany – Bartoszyce.

Gęstość zaludnienia na terenie gminy Bartoszyce jest bardzo niska, zabudowa jest rozproszona, wobec czego na terenie gminy występuje brak większych zcentralizowanych systemów ciepłowniczych. Większość gospodarstw domowych, zakładów pracy i budynków administracji publicznej posiada własne kotłownie opalane najczęściej paliwami tradycyjnymi (węgiel, drewno). Scentralizowana sieć ciepłownicza występuje tylko w większych miejscowościach i dotyczy zabudowy wielorodzinnej. Kotłownie osiedlowe zlokalizowane są w: Bezledach, Łabędniku, Galinach, Tolko.

Na terenie gminy Bartoszyce funkcjonują dwa Punkty Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) w miejscowości Wysieka i Tolko.

Infrastruktura społeczna

Siedziba Urzędu Gminy znajduje się w Bartoszycach. Miasto, pomimo tego, iż jest odrębną jednostką samorządową, posiada centralne położenie względem gminy Bartoszyce, skupia przy tym szereg funkcji usługowych oraz miejscem docelowym dojazdów do pracy dla części mieszkańców gminy.

Rozmieszczenie usług publicznych jest zrównoważone w przestrzeni gminy. Najwięcej funkcji skupia największa miejscowość na terenie gminy, Bezledy. Ponadto koncentracja usług publicznych ma miejsce w Dąbrowie, Kinkajmach, Galinie.

Na terenie gminy Bartoszyce funkcjonują następujące jednostki organizacyjne:

- Zakład Budżetowy Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Gminy Bartoszyce w Sędlawkach,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach;
- Gminne Centrum Kulturalno-Biblioteczne w Bezledach;
- Gminny Zakład Lecznictwa Otwartego w Galinach;
- Przedszkole Gminne Nr 1 w Bartoszycach;

- Przedszkole Gminne z Oddziałem Żłobkowym w Tolku;
- Szkoła Podstawowa im. 20 Bartoszyckiej Brygady Zmechanizowanej w Bezledach, w skład wchodzi Punkt Przedszkolny w Bezledach;
- Szkoła Podstawowa im. Leśników w Polskich w Galinach;
- Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Kinkajmach;
- Szkoła Podstawowa im. Jana Brzechwy w Wojciechach;
- Szkoła Podstawowa im. Jana Henryka Dąbrowskiego w Żydowie;
- Dom Pomocy Społecznej w Sokolicy.

Do infrastruktury pomocy społecznej należy zaliczyć: Klub Senior+ w Łabędniku, który wspiera i integruje osoby starsze. Przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej funkcjonuje Klub Integracji Społecznej, którego głównym celem jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i pomoc w reintegracji osób zagrożonych marginalizacją.

Placówką, która oferuje usługi medyczne jest Gminny Zakład Lecznictwa Otwartego, który ma główną siedzibę w Galinach. Jego jednostki organizacyjne znajdują się w ośrodkach zdrowia w Galinach, Łabędniku, Bezledach i przychodni lekarskiej w Bartoszcach.

Głównym ośrodkiem kulturalnym na terenie gminy Bartoszyce jest Gminne Centrum Kulturalno-Biblioteczne w Bezledach, w którego strukturze znajdują się cztery domy kultury (w Bezledach, Łabędniku, Wojciechach i Rodnowie) i pięć bibliotek, tj.:

- Gminne Centrum Kulturalno-Biblioteczne w Bezledach;
- Dom Kultury oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Bezledach;
- Dom Kultury z Filią Biblioteki w Wojciechach;
- Dom Kultury z Filią Biblioteki w Rodnowie;
- Dom Kultury z Filią Biblioteki w Łabędniku.

Diagnostuje się potrzebę modernizacji obiektów Domu Kultury oraz Gminnej Biblioteki Publicznej w Bezledach, Domu Kultury z Filią Biblioteki w Rodnowie, Dom Kultury z Filią Biblioteki w Łabędniku.

Infrastrukturę społeczną uzupełniają świetlice wiejskie:

- Świetlica Wiejska w Łojdach;
- Świetlica Wiejska w Kiertynach Wielkich;
- Świetlica Wiejska w Pierselach;
- Świetlica Wiejska w Tapilkajmach;

- Świetlica Wiejska w Wajsnorach;
- Świetlica Wiejska w Kiersitach;
- Świetlica Wiejska w Dąbrowie;
- Świetlica Wiejska w Nalikajmach;
- Świetlica Wiejska w Wirwiltach;
- Świetlica Wiejska w Szylinie Wielkiej;
- Świetlica Wiejska w Skitnie;
- Świetlica Wiejska w Leginach;
- Świetlica Wiejska w Kromarkach;
- Świetlica Wiejska w Krawczykach;
- Świetlica Wiejska w Osiece;
- Świetlica Wiejska w Mintach;
- Świetlica Wiejska w Galinach;
- Świetlica Wiejska w Trutnowie;
- Świetlica Wiejska w Gromkach;
- Świetlica Wiejska w Kosach;
- Świetlica Wiejska w Maszewach;
- Świetlica Wiejska w Sokolicy;
- Świetlica Wiejska w Kinkajmach;
- Świetlica Wiejska w Tolko;
- Świetlica Wiejska w Spytajnach.

Diagnostuje się potrzebę modernizacji świetlic wiejskich.

Bazę sportową w gminie Bartoszyce tworzą:

- boiska do piłki siatkowej w Bezledach, Barciszewie, Parkoszewie, Kromarkach, Leginach, Osiece, Pierselach, Spytajnach, Wirwiltach, Witkach i Wajsnorach;
- boiska do piłki nożnej (w tym boiska szkolne) w Borkach, Dąbrowie, Galinach, Gromkach, Krawczykach, Kromarkach, Leginach, Łabędniku, Łojdach, Maszewach, Nalikajmach, Osiece, Parkoszewie, Pierselach, Płesach, Połęczu, Sporwinach, Szwarunkach, Spytajnach, Tolko, Węgorytach, Wirwiltach, Wojciechach, Wojtkowie, Witkach, Żydowie
- stadiony w Bezledach i Kinkajmach;
- pełnowymiarowa hala sportowa w Bezledach;

- Kompleks boisk do piłki plażowej i terenem rekreacyjnym przy plaży jeziora Kinkajmskiego w Kinkajmach.

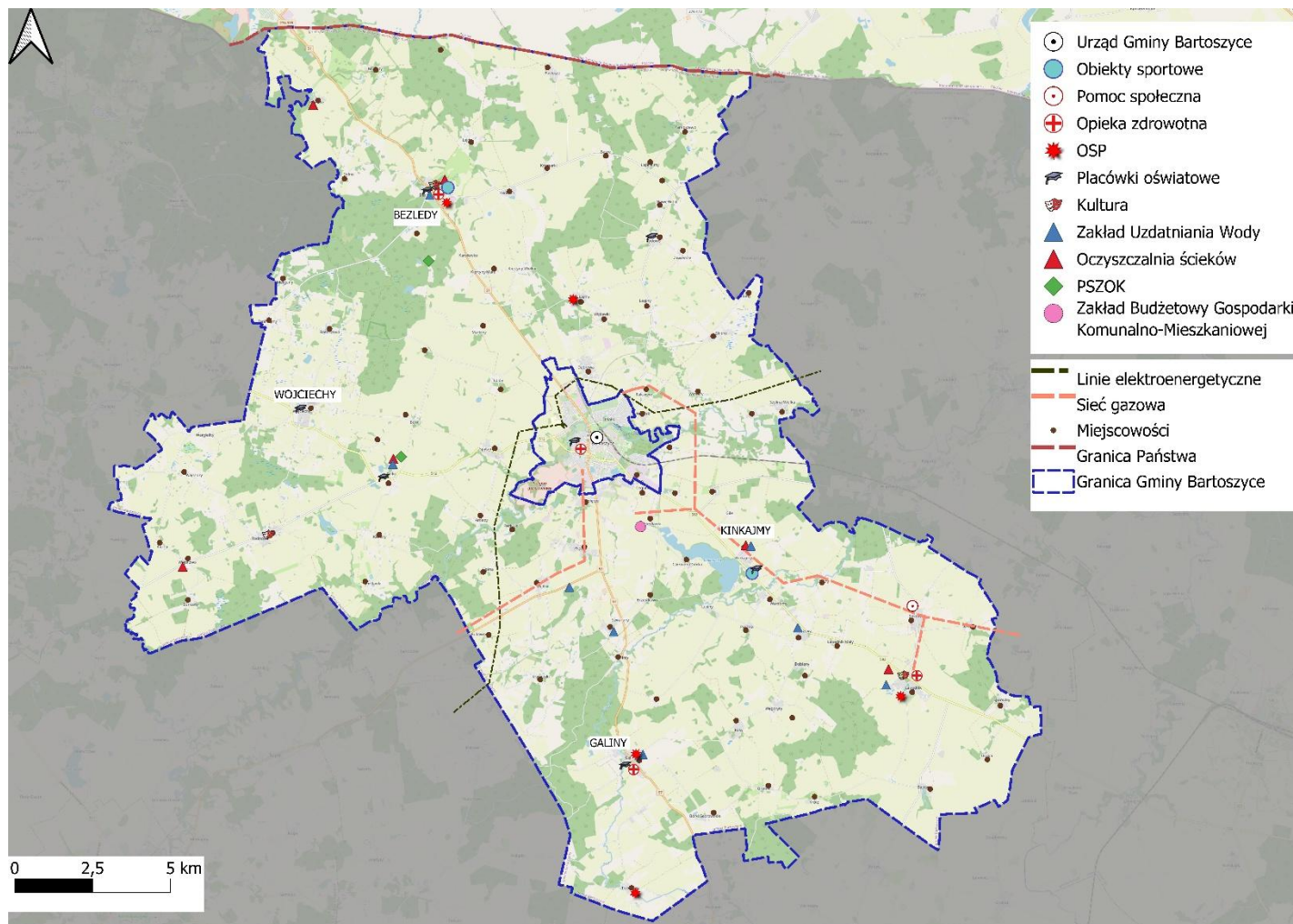
Na obszarze gminy znajdują się liczne place zabaw, które stanowią zasób gminy w dziedzinie sportu i rekreacji.

Ponad to na terenie gminy funkcjonują:

- Ochotnicze Straże Pożarne w Bezledach, Galinach, Łabędniku, Nalikajmach, Trutnowie, Wojciechach;
- Komisariat w Bezledach;
- Urzędy Pocztowe w Bezledach, Galinach, Krawczykach, Łabędniku, Rodnowie, Tolko, Wojciechach.

Na terenie gminy Bartoszyce wyznaczono 9 stref cmentarzy, w tym 8 istniejących i 1 obszar pod rozbudowę.

Mapa 6. Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej gminy Bartoszyce

Źródło: opracowanie własne

6.5. Docelowy model struktury funkcjonalno-przestrzennej

Docelowy model przestrzenno-funkcjonalny został opracowany na , przy uwzględnieniu założeń dla struktury funkcjonalno-przestrzennej, wynikających z celów i kierunków rozwoju gminy Bartoszyce.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej, rozumiany jako docelowy układ elementów składowych przestrzeni (punktem odniesienia są wybrane kierunki działań ujęte w Strategii), składa się z następujących elementów:

1. Elementy o charakterze liniowym:

- komunikacja samochodowa:
 - nadrzędny układ drogowy:
 - drogi krajowe nr 51, 57;
 - droga wojewódzkie nr 512, 593;
 - podstawowy układ drogowy:
 - drogi powiatowe nr 1386N, 1400N, 1394N;
 - drogi gminne;
- komunikacja kolejowa: linia kolejowa nr 38;
- komunikacja rowerowa:
 - trzy główne trasy rowerowe o łącznej długości ponad 66 km;
 - trasa rowerowa Polski Wschodniej;
- komunikacja piesza:
 - chodniki w strefach zurbanizowanych;
 - szlaki piesze wytyczone na potrzeby turystyczne;
- Liniowy układ hydrologiczny wraz rzekami: w tym rzeka Łyna;
- Powiązania Infrastrukturalne: linie elektromagnetyczne, gazociągi dystrybucyjne.

2. Elementy o charakterze powierzchniowym:

- lokalne ośrodki usługowe: Bezledy, Wojciechy, Kinkajmy, Galiny – miejsca koncentracji podstawowych usług publicznych, handlu oraz usług dla ludności;
- pozostałe ośrodki sołeckie – miejsca koncentracji funkcji związanych z aktywizacją społeczności lokalnych, w szczególności w oparciu o potencjał rad sołeckich, inicjatyw społecznych oraz infrastruktury świetlicowej;
- pozostałe miejscowości – pełniące funkcje mieszkaniowe;
- obszary aktywności gospodarczej w rejonie miejscowości Bezledy;

- koncentracja funkcji usługowo-turystycznej w rejonie miejscowości Kinkajmy, w oparciu o potencjał jeziora Kinkajmskiego;
- powierzchniowy system przyrodniczy:
 - obszar Natura 2000 Ostoja Warmińska PLB280015 – obszar specjalnej ochrony ptaków;
 - obszar Natura 2000 Torfowiska źródłiskowe koło Łabędnika PLH280047 – specjalny obszar ochrony siedlisk;
 - Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny;
 - Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Elmy;
 - użytki ekologiczne – 4 obszary: Rosiczka koło Węgoryt, Rosiczka koło Żydowa, Torfowisko źródłiskowe Spurgle, Torfowisko źródłiskowe Sokolica;
- pozostałe powiązania przyrodnicze:
 - pozostałe doliny rzek;
 - obszary leśne;
 - śródpolne zadrzewienia i miedze;
 - parki dworskie, aleje przydrożne, cmentarze.

3. Elementy o charakterze punktowym:

Lokalizacja elementów infrastruktury społecznej w znacznym stopniu decyduje o koncepcji integracji funkcjonalno-przestrzennej, polegającej na zdefiniowaniu lokalnych ośrodków usługowych. Kluczowe dla struktury funkcjonalno-przestrzennej elementy o charakterze punktowym to:

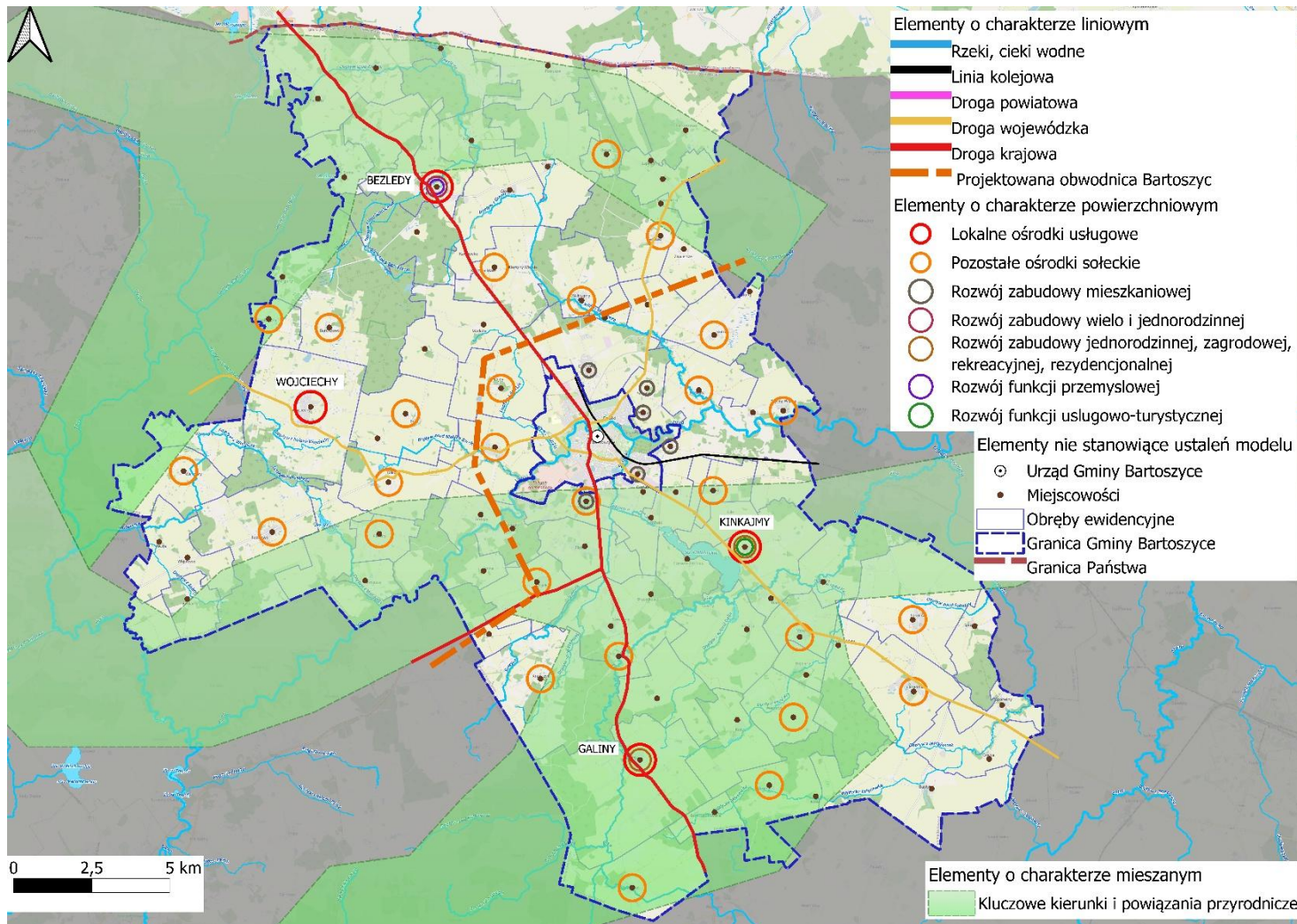
- obiekty infrastruktury społecznej:
 - szkoły i przedszkola;
 - obiekty sportowe, hale sportowe, boiska przyszkolne, strefy rekreacji;
 - obiekty instytucji kultury;
 - obiekty pomocy społecznej;
 - obiekty ochrony zdrowia;
 - obiekty związane z bezpieczeństwem publicznym;
- obszary o znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego:
 - obiekty zabytkowe;
- pomniki przyrody.

Pozostały obszar gminy Bartoszyce stanowią różnie zagospodarowane tereny. Zmiana zagospodarowania lub zagospodarowanie wolnych terenów na tym obszarze ma nawiązywać do

występujących w sąsiedztwie charakterystycznych elementów i obszarów oraz występujących tam standardów przestrzennych.

Granica wyznaczonych na modelu poszczególnych elementów i powiązań może na dalszych etapach planistycznych ulegać zmianie i przemieszczeniom, przy zachowaniu wyznaczonej w modelu struktury i idei powiązań pomiędzy poszczególnymi elementami.

Mapa 7. Docelowy model-funkcjonalno przestrzeni gminy Bartoszyce

Źródło: opracowanie własne

7. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie Bartoszyce

7.1. Wyzwania polityki przestrzennej gminy Bartoszyce

Prognozy rozwoju kraju, województwa oraz gminy Bartoszcze zakładają dalszy wzrost gospodarczy oraz znaczną skalę przemian demograficznych, do których należy zaliczyć starzenie się społeczeństwa oraz migracje. Gmina Bartoszyce jest przestrzenią zdominowaną przez funkcję rolniczą. Niemniej obserwuje się tu rozwój innych form gospodarczych, w tym usług oraz turystyki. Bariery rozwoju dla funkcji gospodarczych jest sytuacja polityczna, która spowodowała faktyczne zamknięcie granicy z Obwodem Królewieckim. Rozwój gminy w znacznym stopniu opierać się będzie na czynnikach endogennych, w tym w oparciu o lokalną przedsiębiorczość.

W gminie obserwuje się procesy rozwojowe funkcji mieszkaniowych oraz znaczącą dynamikę inwestycji w infrastrukturę społeczną. Wyzwaniem dla rozwoju przestrzennego gminy, będzie zachowanie istniejącego potencjału dostępności usług podstawowych, zapewnienie odpowiedniej częstotliwości i jakości połączeń transportowych i wspieranie rozwoju funkcji gospodarczej. Istotne przy tym jest zachowanie potencjału konkurencyjności sektora rolnego.

W układzie przestrzenno-funkcjonalnym ważną rolę pełni miasto Bartoszyce oraz lokalne ośrodki usługowe. Zakłada się wspieranie rozwoju i utrzymanie zdecentralizowanej struktury szeregu funkcji społecznych, co wynika z rozproszonej struktury osadniczej, dużych odległości dzielących poszczególne rejony gminy.

Gmina dążyć będzie do poprawy warunków mieszkaniowych, tworząc ramy do inwestycji prywatnych. Pozwoli to poprawić standard mieszkań oraz docelowo rozwinąć jakościową ofertę funkcji mieszkaniowej. Rozwojowi funkcji mieszkaniowej towarzyszyć będzie rozwój usług, jak też oferty czasu wolnego. Zakłada się, że turystyka stanie się obok rolnictwa i usług lokalną specjalizacją gospodarczą.

Mając na uwadze powyższe dążenia rozwojowe kluczowe wyzwania dla polityki przestrzennej gminy Bartoszyce związane będą z:

- Rozwojem jakościowej oferty mieszkaniowej w oparciu o potencjał struktury osadniczej;
- Zwiększaniem atrakcyjności inwestycyjnej dla funkcji gospodarczej, w szczególności związanej z usługami i turystyką;

- Utrzymanie i poprawą powiązań transportowych, zapewniających dostęp do podstawowych usług publicznych i rynku pracy;
- Utrzymanie konkurencyjności rolnictwa;
- Tworzeniem atrakcyjnych i dostępnych dla mieszkańców przestrzeni publicznych, w szczególności nawiązujących do dziedzictwa kulturowego, kształtujących lokalną tożsamość;
- Zachowaniem walorów przyrodniczych, krajobrazowych, kulturowych i zwiększeniem bioróżnorodności, zachowaniem spójności korytarzy ekologicznych;
- Zwiększaniem odporności na skutki zmian klimatycznych, w szczególności zwiększaniem potencjału retencyjnego gminy, kluczowego dla systemu rolniczego;
- Kształtowaniem i rozwojem infrastruktury społecznej, która odpowiadać będzie na wyzwania demograficzne, w tym związane również ze starzeniem się społeczeństwa.

7.2. Rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

1. Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

Gmina Bartoszyce wyróżnia się malowniczym położeniem nad rzeką Łyną, w obrębie Równiny Sępopolskiej. Ochrona przyrody w gminie Bartoszyce opierać się będzie na zachowaniu cennych ekosystemów, w tym obszarów Natura 2000, lasów oraz pomników przyrody, przy jednoczesnym zrównoważonym rozwoju przestrzennym. Gmina dążyć będzie do ochrony środowiska, w szczególności priorytetowo traktując kwestie ochrony gleb oraz wód powierzchniowych, kluczowych zasobów dla funkcji przyrodniczych i rolnictwa. Gmina Bartoszyce posiada wiele cennych zasobów przyrodniczych. Występowanie obszarów ochronnych na terenie gminy wymusza konieczność uwzględnienia przyjętych zapisów ochronnych oraz wprowadzania nowych działań, ograniczających negatywne oddziaływanie antropogeniczne na środowisko.

W związku z powyższym zaleca się i rekomenduje:

- Zakłada się ochronę i zachowanie zasobów przyrodniczych, w tym bioróżnorodności oraz zachowanie drożności korytarzy ekologicznych na terenie gminy Bartoszyce;
- Należy dążyć do rozwoju infrastruktury technicznej i zaopatrzenia coraz większej potacji terenów istniejących i planowanych pod zabudowę w przyjazne dla środowiska źródła ogrzewania;

- W przypadku lokalizacji nowej zabudowy należy dążyć do zapewnienia samowystarczalności energetycznej i realizacji indywidualnych urządzeń elektrycznych w terenach zabudowy jednorodzinnej;
- Należy dążyć do osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych i jeziornych;
- Należy zabezpieczyć wody powierzchniowe gminy przed zanieczyszczeniami pochodzącymi głównie ze sfery komunalnej (ścieki sanitarne) oraz rolnictwa. Powinno to nastąpić poprzez rozwój sieci kanalizacji sanitarnej, budowę przyzagrodowych oczyszczalni ścieków, tam gdzie nieplanowane jest skanalizowanie;
- Należy wykluczyć zabudowę na terenach narażonych na niebezpieczeństwo wystąpienia powodzi wzdłuż rzeki Łyny;
- Rekomenduje się podejmowanie działań przeciwdziałających skutkom suszy: podjęcie działań mających na celu zwiększenie retencji wodnej na terenach zurbanizowanych, poprzez: tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków, ochronę i odtwarzanie oczek wodnych, małych urządzeń piętrzących (zastawki, małe progi, przetamowania), retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych;
- Wszelkie działania inwestycyjne należy realizować z uwzględnieniem zapisów planu zarządzania ryzykiem powodziowym i planu przeciwdziałania suszy;
- Istniejące wyrobiska powinny być po zakończeniu eksploatacji kruszywa zrekultywowane. Zalecanym kierunkiem jest kierunek wodny lub leśny;
- Zaleca się zalesienie gleb słabych klas bonitacyjnych: VI, V;
- Wskazuje się konieczność zachowania i ochrony zieleni wysokiej oraz wzbogacanie jej o nowe nasadzenia, również zieleni izolacyjnej wokół obiektów uciążliwych.

2. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Gmina Bartoszyce charakteryzuje się bogatą historią swoich terenów, odzwierciedlającą dzieje Warmii i Mazur. Na terenie gminy spotykają się tradycje, zabytki i obyczaje należące do dawnych narodów zamieszkujących te tereny w różnych epokach historycznych. Na obszarze gminy do rejestru zabytków Województwa Warmińsko-Mazurskiego wpisanych jest wiele obiektów i zespołów kulturowych. Ponadto występują liczne stanowiska archeologiczne. Kluczowe jest zachowanie zasobów dziedzictwa kulturowego, zarówno materialnego, jak też niematerialnego, wzmocnienie lokalnej tożsamości i wiedzy nt. historii oraz wkomponowanie dziedzictwa kulturowego w rozwój społeczno-gospodarczy, w szczególności usług opartych na turystyce.

W związku z powyższym zaleca się i rekomenduje:

- Przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na dziedzictwo kulturowe gminy należy lokalizować przy uwzględnieniu aspektów kulturowych (a szczególnie widokowych), po przeprowadzeniu szczegółowych analiz przestrzennych;
- Należy unikać powstawania nowych dominant konkurujących do obecnego charakteru przestrzeni gminy o wysokich walorach estetycznych i krajobrazowych;
- Należy chronić wszystkie obiekty o wartościach kulturowych.

3. Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

Pomimo obserwowanego w danych statystycznych spadku liczby ludności, gmina Bartoszyce wykazuje potrzeby w zakresie rozwoju nowej zabudowy mieszkaniowej. Wynikają one z procesów społeczno-gospodarczych. Na terenie gminy obserwuje się dążenie do poprawy warunków mieszkaniowych. Powstająca nowa zabudowa mieszkaniowa charakteryzuje się większą powierzchnią, przy jednoczesnym spadku liczby osób w gospodarstwie domowym. Gmina Bartoszyce doświadczała przy tym dynamicznego rozwoju funkcji gospodarczej. Liczba podmiotów gospodarczych w okresie od 2014 do 2024 roku zwiększyła się około 50%. Położenie w sąsiedztwie Bartoszyca wpływa również na atrakcyjność osiedleńczą terenów podmiejskich. Gmina posiada dobrze rozwiniętą i dostępną infrastrukturę publiczną, w tym sieć szkół, placówek kultury i aktywności społecznej, opieki zdrowotnej, infrastrukturę sportową. Gmina zakłada przy tym inwestowanie w rozwój funkcji turystycznej.

Sąsiedztwo Bartoszyca stwarza możliwości rozwoju funkcji mieszkaniowej oraz komplementarnej do niej funkcji usługowej. Zakłada się, iż największa dynamika rozwoju funkcji mieszkaniowej dotyczyć będzie miejscowości: Dąbrowa, Połęczce, Wawrzyny, Falczewo, Okopa, Wiatrak. Rozwój mieszkalnictwa poniesie za sobą z kolei rozwój drobnych usług niezbędnych na nowych mieszkańcach – handlu, usług kosmetycznych czy zdrowotnych.

Z uwagi na dostępność usług zakłada się ponadto rozwój zabudowy wielorodzinnej i jednorodzinnej w Bezledach oraz zabudowy jednorodzinnej, zagrodowej oraz rekreacji indywidualnej i rezydencjalnej w Kinkajmach oraz Galinach.

Funkcja przemysłowa koncentrować się będzie w rejonie miejscowości Bezledy. Ponadto zakłada się rozwój funkcji usługowo-turystycznej w rejonie miejscowości Kinkajmy, w oparciu o potencjał Jeziora Kinkajmskiego.

W związku z powyższym zaleca się i rekomenduje:

- Należy dążyć do utrzymania i rozwoju lokalnych ośrodków usługowych miejscowości Bezledy, Wojciechy, Kinkajmy, Galiny – miejsc koncentracji podstawowych usług publicznych, handlu oraz usług dla ludności;
- Tworzenie warunków dla rozwoju funkcji usługowych, produkcyjnych, składowych i magazynowych powinno być realizowane w szczególności w rejonie miejscowości Bezledy, w obrębie istniejących już funkcji gospodarczych, przy uwzględnieniu dobrego skomunikowania z drogą krajową;
- Należy dążyć do optymalnej koncentracji zabudowy mieszkaniowej zwiększającej wartość układu osadniczego, wzdłuż najważniejszych ciągów komunikacyjnych oraz do zachowania w nowej zabudowie mieszkaniowej skali i architektury regionu;
- Należy dążyć do kreowania lokalnych centrów wsi, szczególnie tych leżących przy głównych ciągach komunikacyjnych i turystycznych oraz lokalizowanie usług obsługi mieszkańców i turystów;
- Należy dążyć do wzmocnienia funkcji turystycznych i wypoczynkowych, niekolidujących z wymaganiami ochrony środowiska przyrodniczego oraz ochrony dziedzictwa kulturowego, traktując te funkcje jako lokalną specjalizację gospodarczą;
- Należy dążyć do poprawy standardu obecnie istniejącej zabudowy oraz roztropnie wyznaczać i realizować nowe tereny mieszkaniowe;
- Rozwój terenów mieszkaniowych nie powinien uszczuplać wartościowych terenów zieleni oraz nie powinien być lokalizowany przy terenach przemysłowych;
- Należy dążyć do kreacji przestrzeni publicznych o wyróżniającym się znaczeniu dla społeczności lokalnych. Z przestrzeniami publicznymi powinni się identyfikować mieszkańcy poszczególnych miejscowości, a mieszkańcy powinni mieć udział w ustalaniu kierunków rozwoju;
- Nowe tereny mieszkaniowe należy zaopatrywać w przestrzenie publiczne/ półprywatne, niezbędne usługi i komponowaną zielenią;
- W rozwoju funkcji mieszkaniowej kierować się będzie zasadą rozwoju tzw. stref urbanistycznych, posiadających dobry dostęp do usług publicznych, w tym edukacji, opieki zdrowotnej;
- Główne kierunki rozwoju funkcji mieszkaniowej to:
 - zachowanie, uzupełnienie oraz rozwój istniejących terenów zabudowy;
 - stymulowanie rozwoju funkcji mieszkaniowej, poprzez wyznaczenie nowych terenów mieszkaniowych, przewidzianych do objęcia planami miejscowymi.

4. Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

Rozproszona struktura osadnicza oraz istotna rola usługowa miasta Bartoszyce w istotny sposób kształtuje potrzeby rozwoju sektora handlu i usług na terenie gminy Bartoszyce. Rozwój funkcji usługowych i handlowych powinien być realizowany w oparciu o sieć osadniczą, w tym w pierwszej kolejności w największych miejscowościach gminy oraz powinien uwzględniać przyszłe procesy osadnicze. Istotna jest także lokalizacja zapewniająca dobrą dostępność drogową.

W związku z powyższym zaleca się i rekomenduje:

- Zaleca się rozwój mniejszych obiektów handlowych i usługowych w strefach wielofunkcyjnych, zapewniających mieszkańcom bezpośredni dostęp;
- Nie należy pochopnie wyznaczać nowych terenów pod obiekty wielkopowierzchniowe, rozważając przy tym poziom nasycenia takimi obiektami.

5. Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

Inwestycje celu publicznego to przedsięwzięcia o istotnym znaczeniu dla społeczności lokalnej lub ogólnokrajowej, realizujące zadania własne jednostek samorządu terytorialnego lub organów administracji rządowej. Są one kluczowe dla rozwoju infrastruktury, bezpieczeństwa oraz jakości życia mieszkańców. Gmina Bartoszyce rozwijać i dążyć będzie do utrzymania dostępności i standardu infrastruktury opieki nad dziećmi, edukacji, opieki zdrowotnej, pomocy społecznej, aktywności społecznej, turystyki i rekreacji. Istotne będzie również rozwijanie infrastruktury dedykowanej obronie cywilnej.

Gmina uwzględniac będzie w swoich planach rozwojowych inwestycje celu publicznego, które realizowane są ze szczebla powiatowego, regionalnego oraz krajowego.

W związku z powyższym zaleca się i rekomenduje:

- Należy modernizować istniejące obiekty kulturalne oraz pełniące funkcje rekreacyjno-sportowe, zdrowotne, społeczne;
- Należy utrzymać i modernizować placówki oświatowe i wychowania dzieci;
- Należy rozwijać i poprawiać standard oraz dostępność terenów rekreacyjnych i miejsc odpoczynku, w szczególności w rejonie Jeziora Kinkajmskiego;
- Należy dążyć do rozwoju infrastruktury dróg rowerowych oraz małej infrastruktury towarzyszącej;

- Należy dążyć do rozwoju infrastruktury zapewniającej ochronę cywilną;
- Uwzględnienie w planach rozwojowych inwestycji celu publicznego szczebla powiatowego, regionalnego oraz krajowego, w tym:
 - Budowy obwodnicy Bartoszyce;
 - Budowy linii 110 kV Jeziorany – Bartoszyce;
 - Modernizacji linii 110 kV Bartoszyce – Korsze;
 - Budowy gazociągów wysokiego ciśnienia: relacji Wawrzyny – Redy;
 - Modernizacji sortowni odpadów;
 - Modernizacji kompostowni odpadów ulegających biodegradacji, odpadów zielonych, osadów zielonych i innych odpadów.

6. Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

Gmina Bartoszyce rozwijała się pod względem infrastruktury technicznej oraz społecznej. Konieczne jest kontynuowanie procesów rozwojowych. Istotne będzie utrzymanie w dobrym stanie dróg, zapewniających dobry dostęp do usług publicznych oraz rynku pracy, jak też konkurencyjność funkcji gospodarczych, w tym rolnictwa.

Gmina Bartoszyce inwestowała w rozwój infrastruktury społecznej, która znajduje się w wielu rejonach gminy, umożliwiając dostęp do kluczowych usług publicznych. Priorytetem będzie zachowanie dostępności do usług opieki na dziećmi, edukacji, opieki zdrowotnej, kultury, sportu i rekreacji oraz inwestowanie w rozwój funkcji turystycznej.

W związku z powyższym zaleca się i rekomenduje:

- Należy zachować i wspierać funkcjonowanie zbiorowych środków komunikacji oraz innych ekologicznych środków transportu – np. rowerowych, w tym utrzymać potencjał dostępności komunikacji publicznej;
- Należy utrzymać w dobrym stanie infrastrukturę drogową, dążąc do poprawy standardów bezpieczeństwa;
- Należy zachować rezerwę terenową pod budowę obwodnicy Bartoszyce (DK51) o długości ok. 7,3 km, która zaplanowana jest jako nowa trasa na wschód od miasta;
- Należy rozwijać infrastrukturę techniczną na terenach przeznaczonych pod nową zabudowę, w szczególności wodno-kanalizacyjną;
- Należy dopasowywać infrastrukturę społeczną do potrzeb populacji i uwzględnić starzenie się społeczeństwa;

- Należy dążyć do poprawy standardów technicznych i funkcjonalnych gminnego zasobu mieszkaniowego, zgodnie z Wieloletnim Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Bartoszyce;
- Z uwagi na strukturę osadniczą gminy Bartoszyce należy utrzymać dostępność istniejącej infrastruktury wychowania dzieci, edukacji, opieki zdrowotnej oraz infrastruktury kształtującej aktywność społeczną, w tym kultury, sportu i rekreacji, dążąc do poprawy jej stanu technicznego i standardów dostępności;
- Należy dążyć do utrzymania i rozwoju infrastruktury integracji społeczności lokalnych w oparciu o struktury sołeckie;
- Należy dążyć do rozwoju infrastruktury turystycznej, umożliwiającej rozwój turystyki aktywnej, wypoczynku i rekreacji, w tym rowerowej oraz w rejonie Jeziora Kinkajmskiego.

7. Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

Gmina Bartoszyce posiada uwarunkowania, które umożliwiają rozwój odnawialnych źródeł energii. Niemniej zakłada się przede wszystkim możliwość rozwoju głównie indywidualnych instalacji o małej mocy – kolektorów słonecznych, pomp ciepła, kotłów na biomasę. Wynika to z rozproszonej struktury osadniczej oraz faktu, iż duża część gminy objęta jest ochroną przyrody, w tym formie obszarów chronionego krajobrazu.

W związku z powyższym zaleca się i rekomenduje:

- Należy rozwijać OZE w lokalizacjach, które nie są uciążliwe dla funkcji mieszkaniowej i przyrodniczej: szczególnie w terenach produkcji. W miejscach, gdzie planuje się lokalizacje urządzeń o większych mocach należy pamiętać o rozbudowie stosownej infrastruktury technicznej (konieczna bliskości do GPZ lub rozwój sieci elektrycznej).

8. Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Na obecnym etapie nie jest możliwe wskazanie kategorii oraz lokalizacji przedsięwzięć, które mogą znacząco oddziaływać na środowisko. Niemniej, można przewidzieć, że związane one mogą być z funkcją gospodarczą lub infrastrukturą techniczną. Strategia rozwoju gminy Bartoszyce nie wskazuje konkretnego katalogu tych przedsięwzięć ani ich lokalizacji. W związku z tym lokalizowanie i funkcjonowanie obiektów kwalifikujących się do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (lub innych obiektów o charakterze uciążliwym) powinno odbywać się przy zachowaniu takiego ich usytuowania oraz z zastosowaniem takich rozwiązań technicznych, technologicznych lub organizacyjnych, które zapewnią nierozprzestrzenianie się

czynników uciążliwych na okoliczne tereny zabudowy przeznaczonej na pobyt ludzi (w szczególności mieszkalnej, mieszkalno-usługowej, zamieszkania zbiorowego, opieki zdrowotnej, przeznaczonej na pobyt dzieci i młodzieży) oraz terenów rekreacyjno-wypoczynkowych oraz brak zagrożeń dla jakości pól rolnych, sadowniczych lub ogrodniczych.

W związku z powyższym zaleca się i rekomenduje:

- Przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko należy lokalizować przy uwzględnieniu aspektów przyrodniczych i kulturowych, w tym również krajobrazowych, zgodnie z przepisami odrębnymi.

9. Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Gmina Bartoszyce posiada znaczący potencjał rolniczy, który opiera się na korzystnych warunkach naturalnych oraz tradycji rolniczej. Rozległe, otwarte tereny rolnicze stanowią fundament lokalnej gospodarki i jednocześnie kluczowy element powiązań przestrzennych, w tym przyrodniczych. Użytki rolne stanowią ponad 70% powierzchni, lasy około 16%.

W odniesieniu do przestrzeni rolniczej postuluje się o utrzymanie dotychczasowych kierunków użytkowania. Zasady ochrony gruntów rolnych i leśnych regulują przepisy ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

W związku z powyższym zaleca się i rekomenduje:

- Tereny rolne powinny być kształtowane zgodnie z zasadami Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej (IUNG);
- Nie przewiduje się rozwoju nowych terenów rolnych w granicach gminy, a istniejące pozostawia się do utrzymania;
- Ochrona gruntów rolnych polega w szczególności polega na:
 - Ograniczaniu przeznaczania ich na cele nierolnicze lub nieleśne;
 - zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych oraz szkodom w produkcji rolniczej, powstającym wskutek działalności nierolniczej i ruchów masowych ziemi;
 - rekultywacji i zagospodarowaniu gruntów na cele rolnicze;
 - zachowaniu torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych;
 - ograniczaniu zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi.

10. Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji:

Rozwój gminy Bartoszyce powinien być realizowany zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Zakłada się przy tym, iż rozwój ten będzie uwzględniać potrzeby całego obszaru gminy. Nie diagnozuje się na tym etapie występowania obszarów szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk.

W związku z powyższym zaleca się i rekomenduje:

- Nie wskazuje się terenów przewidzianych do rehabilitacji i przekształceń. W razie konieczności ich wyznaczenia w innych dokumentach wskazane jest opracowanie programów lub opracowań planistycznych, które będą podstawą do przekształceń oraz realizacji nowych inwestycji na tych terenach.

8. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa

Obszary strategicznej interwencji zostały wyróżnione poprzez integrację dwóch podejść – regionalnego i krajowego. W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego (przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego nr XXXIX/832/18 z dnia 28.08.2018 r.) wskazano kilka obszarów funkcjonalnych, których zasięgi odpowiadają celom realizacji polityki rozwoju województwa.

Gmina Bartoszyce zaliczona została do następujących obszarów funkcjonalnych

- Obszary zagrożone trwałą marginalizacją.

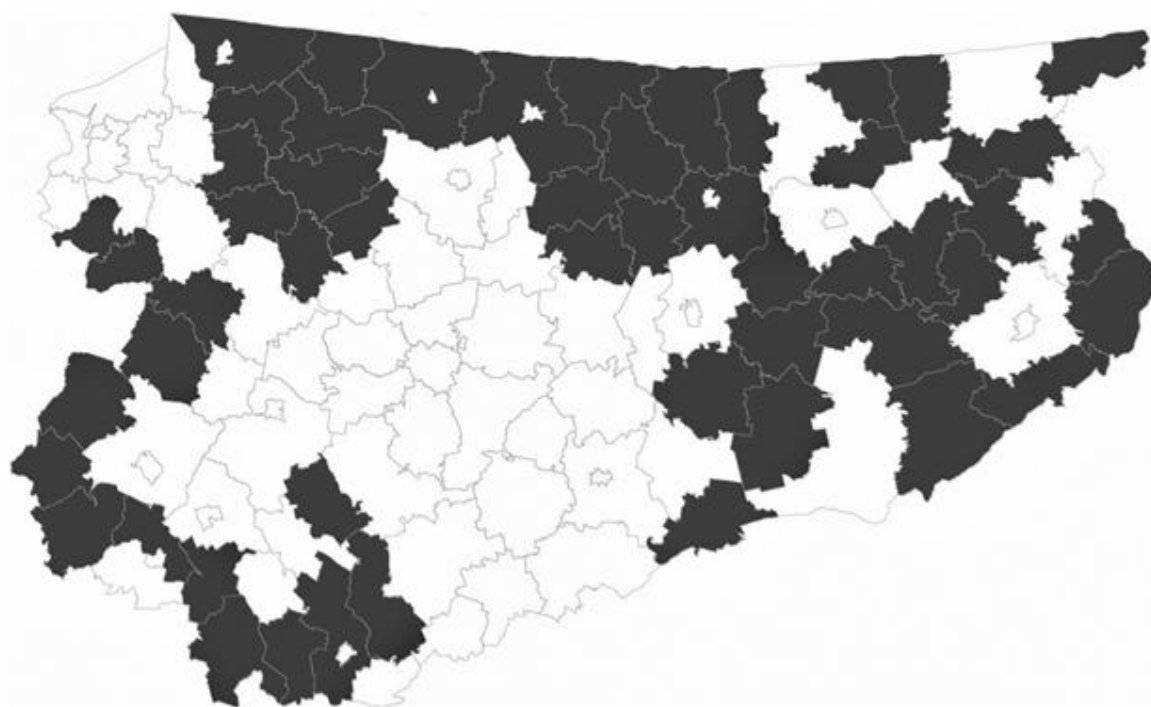
OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją

Aby zapobiec niekorzystnym trendom demograficznym i zapewnić spójność wewnętrzną w regionie gminę Bartoszyce w „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko-Mazurskie 2030” zakwalifikowano jako obszar strategicznej interwencji Obszary zagrożone trwałą marginalizacją. Zakłada się, iż rozwój gminy powinien być wspierany poprzez:

- dostępność do wysokiej jakości usług publicznych;
- włączenie społeczne ludzi starszych i aktywizacja ludzi młodych;
- rozwój e-administracji, odnowienie funkcji obszarów zdegradowanych;
- wykorzystanie OZE;
- dostępność komunikacyjna.

W ramach wsparcia zewnętrznego wydzielone środki finansowe kierowane są na określone terytoria i skoncentrowane na wybranych, najbardziej efektywnych działaniach.

Rysunek 2. OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją

Źródło: Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

Podstawą wskazania OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją były gminy, które wskazano w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 jako obszary zagrożone trwałą marginalizacją.

Tabela 2. Cele strategiczne, oczekiwane efekty i zmiany przestrzenne OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją

Cel strategiczny	Oczekiwane efekty interwencji	Oczekiwana zmiana przestrzenna
Kompetencje przyszłości	Dobra dostępność do usług publicznych o wysokiej jakości Odnowione funkcje obszarów zdegradowanych Rozwinięte e-administracja	Sieć centrów rozwoju lokalnego
Inteligentna produktywność	Włączenie w inteligentne specjalizacje regionu Przedsiębiorcze dzieci i młodzież Rozwinięta ekonomia społeczna Status uzdrowiska (gmina wiejska Górowo Iławeckie)	-
Kreatywna aktywność	Osoby starsze włączone w programy aktywności społecznej Aktywne i efektywne partnerstwa lokalne i ponadlokalne	Przygotowane tereny zgodne z polityką przestrzenną uwzględniającą suburbanizację

Mocne fundamenty	Uzupełnione braki w zakresie infrastruktury technicznej Satisfakcjonująca dostępność komunikacyjna Przetamana peryferyjność przygraniczna Wysokie wykorzystanie OZE i czyste środowisko Wysokiej jakości środowisko przyrodnicze	Powiązania funkcjonalne na linii najbliższe miasto – wieś Powiązania funkcjonalne na linii ośrodek powiatowy – wieś Atrakcyjne przestrzenie wypoczynku
------------------	--	--

Źródło: Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

9. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy

Nie wskazuje się obszarów strategicznej interwencji na terenie gminy Bartoszyce. Gmina rozwijać się będzie w sposób zrównoważony w oparciu o istniejącą strukturę funkcjonalno-przestrzenną, która została już ukształtowana. Gmina dążyć będzie do zachowania istniejącego potencjału infrastruktury społecznej oraz wzmocnienia i modernizacji infrastruktury technicznej, w szczególności mając na względzie możliwy rozwój funkcji mieszkaniowej, gospodarczej, społecznej. Problemy środowiskowe w gminie będą rozwiązywane w skali całej jej przestrzeni. Plany wykonawcze oraz inne dokumenty planistyczne mogą wskazać miejsca szczególnej koncentracji działań.

10. System zarządzania strategią

10.1. Zasady wdrażania i monitoringu

Strategia Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2026-2035 jest najważniejszym dokumentem strategicznym gminy, wyznaczającym kierunki działań, które sukcesywnie powinny być wdrażane. Jest dokumentem komplementarnym do Strategii rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego, tj. stanowi uzupełnienie i rozwinięcie założeń rozwojowych regionu w wymiarze lokalnym. Spójność planowania na poziomie regionalnym i lokalnym jest kluczowa dla powodzenia realizacji zamierzeń rozwojowych w gminie.

Strategia Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2026-2035 jest dokumentem wyjściowym dla szeregu polityk rozwojowych poziomu lokalnego, w tym związanych z planowaniem przestrzennym, zagadnieniami społecznymi, promocją gminy, ochroną środowiska. Jest dokumentem, który powinien być realizowany ponad podziałami politycznymi, angażując wszelkie możliwe zasoby i środki. Ukierunkowany jest na podnoszenie jakości życia mieszkańców, powinien być co do zasady wdrażany bez względu na kadencyjność władz samorządowych.

System wdrażania i monitoringu, który opierać będzie się na strukturze organizacyjnej i instytucjonalnej Gminy oraz na lokalnym partnerstwie.

Do podmiotów wdrażających Strategię należeć będzie:

- **Rada Gminy Bartoszyce** – pełniąca bieżący nadzór nad realizacją Strategii, uwzględniająca jej ustalenia przy tworzeniu budżetu oraz Wieloletniej Prognozy Finansowej, uchwalająca zmiany zapisów Strategii, planów zagospodarowania przestrzennego i Planu ogólnego gminy Bartoszyce;
- **Wójt Gminy Bartoszyce** – podejmujący bieżące decyzje realizacyjne, przygotowujący materiały informacyjne i decyzyjne dla Rady Gminy, prowadzący działania informacyjno-promocyjne;
- **Koordinator Strategii (np. wyznaczony pracownik w strukturach Urzędu Gminy)** – gromadzący dokumentację związaną z pracami nad Strategią oraz informacje określające postępy w jej realizacji w formie sprawozdań z wykonania Strategii (przygotowywane co dwa lata);
- **Podmioty realizujące poszczególne działania opisane w Strategii**, wykonujące przyjęte zadania i opracowujące sprawozdania dotyczące tych zadań dla Koordynatora Strategii.

Monitorowanie realizacji Strategii polegać będzie na zbieraniu informacji i analizowaniu poziomu zbieżności podejmowanych działań z określonymi w Strategii celami i kierunkami (przypisanie inwestycji/ projektu do poszczególnych kierunków działań). Monitoring będzie dokonywany co dwa lata.

System monitoringu stanowić będzie podstawę do ewaluacji i oceny stopnia aktualności Strategii. Aktualizacja Strategii możliwa będzie w przypadku stwierdzenia istotnych zmian uwarunkowań rozwojowych gminy.

10.2. Ramy finansowe i źródła finansowania

Potencjalne źródła finansowania działań ujętych w Strategii Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2026-2035 to:

- środki budżetu gminy;
- środki Unii Europejskiej – fundusze europejskie dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego;
- inne fundusze zewnętrzne – np. fundusze norweskie i fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego;
- środki budżetu państwa – przewidziane na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania;
- środki budżetu samorządu województwa – na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania;
- środki budżetu powiatu – na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania;
- inne środki publiczne, np. fundusze celowe;
- środki prywatne, np. przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, mieszkańców.

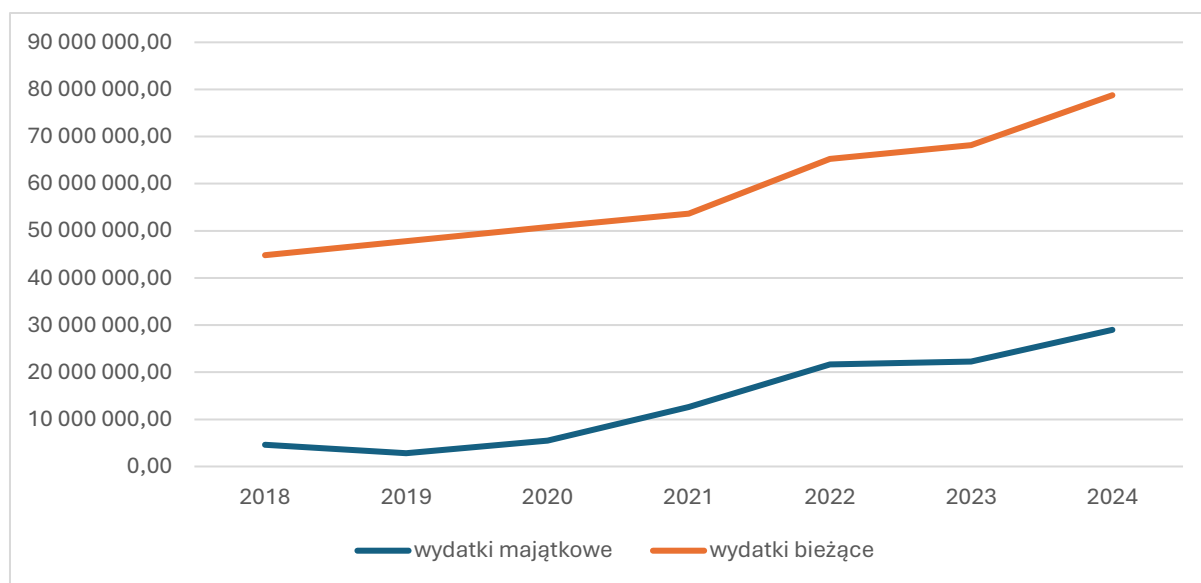
Zdolność finansowania działań rozwojowych przez gminę Bartoszyce związana jest z wydatkami majątkowymi. W okresie od 2018 do 2024 roku gmina przeznaczala na wydatki majątkowe kwotę od 2,8 mln zł w 2019 r. do rekordowych 29,0 mln zł w 2024 r. Średniorocznie dla okresu od 2018 do 2024 było to około 14 mln zł, a łącznie około 98,5 mln zł. Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem wyniósł 19,3%, co należy uznać za wysoką wartość.

W tym samym okresie wydatki bieżące gminy wyniosły około 409 mln zł, przy czym zauważalny był ich stały wzrost. Średnioroczne wydatki bieżące w okresie od 2018 do 2024 r. wyniosły prawie 58,5 mln zł. Zakłada się, że w perspektywie 2035 roku rosnać będą umiarkowanie dochody własne

gminy, co związane będzie m. in. ze wzrostem wynagrodzeń. Zakłada się, że wzrost dochodów własnych gminy w perspektywie do 2035 roku może wynieść kilkanaście % w stosunku do poziomu z roku 2024 roku. Ponadto w perspektywie docelowej dla Strategii rozwoju gmina realizować będzie inwestycje finansowane ze środków Unii Europejskiej. Jednocześnie, jak pokazują dane za okres od 2018 do 2024 r., wzrost wydatków majątkowych będzie korelował ze wzrostem wydatków bieżących, zwłaszcza gdy pod uwagę weźmie się niekorzystne zjawiska demograficzne. Wskazuje to na potrzebę inwestowania w zwiększenie dochodów własnych oraz pozyskiwania środków zewnętrznych. W perspektywie do 2035 roku realne wydaje się osiągnięcie poziomu wydatków majątkowych obserwowanych w okresie poprzedzającym realizację Strategii. Będą to kwoty rzędu 15 mln zł rocznie.

Przewiduje się, że w perspektywie do 2035 roku gmina Bartoszyce na działania rozwojowe (wydatki majątkowe) przeznaczy kwotę rzędu 150 mln zł.

Wykres 11. Wydatki majątkowe oraz bieżące gminy Bartoszyce w okresie od 2018 do 2024 roku

Źródło: opracowanie własne podstawie danych GUS

10.3. Wytyczne dla sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2026-2035 jest dokumentem wyjściowym dla polityk rozwojowych poziomu lokalnego, w tym związanych z planowaniem przestrzennym, zagadnieniami społecznymi, ochroną środowiska. Poniżej przedstawiono informację nt. aktualności kluczowych polityk rozwoju poziomu lokalnego.

Tabela 3. Ocena aktualności lokalnych polityk rozwoju gminy Bartoszyce

Lp.	Dokument	Ocena aktualności	Uzasadnienie i wytyczne
1.	Plan ogólny gminy Bartoszyce	W trakcie opracowania dokumentu	W planie ogólnym należy uwzględnić cele i kierunki rozwoju ujęte w Strategii.
2.	Program Opieki nad Zabytkami	Brak aktualnego dokumentu	W projektowanym dokumencie należy uwzględnić cele i kierunki ujęte w Strategii, w szczególności odnieść się do zapisów celów: <ul style="list-style-type: none"> • Cel 4. Silne więzi społeczne i aktywna społeczność lokalna, • Cel 5. Rozwinięta funkcja turystyczna.
3.	Program ochrony środowiska Gminy Bartoszyce do roku 2030	Aktualny	Dokument jest spójny z celami i kierunkami Strategii, w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> • Cel 7. Gmina bezpieczna i odporna na kryzysy, • Cel 8. Adaptacja do zmian klimatu oraz dobry stan środowiska.
4.	Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Bartoszyce na lata 2024-2031	Aktualna	Dokument jest spójny z celami i kierunkami Strategii, w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> • Cel 1. Dostępne i wysokiej jakości usługi publiczne związane z edukacją, kulturą i sportem, • Cel 2. Dostosowana do wyzwań przyszłości polityka społeczna.
5.	Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Bartoszyce na lata 2023-2027	Aktualny	Dokument jest spójny z celami i kierunkami Strategii, w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> • Cel 3. Zrównoważona i wygodna przestrzeń mieszkaniowa

Źródło: opracowanie własne

10.4. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Monitoring rezultatów Strategii Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2026-2035 prowadzony będzie w odniesieniu do celów, w oparciu o odpowiednie wskaźniki. Proces monitorowania polegać będzie na systematycznym obserwowaniu zmian zachodzących w ramach poszczególnych celów wytyczonych w Strategii. Podstawowym celem monitoringu jest uzyskanie mierzalnych wyników progresji osiągnięcia celów Strategii. Monitoring celów odbywać się będzie co 2 lata.

Tabela 4. Propozycja wskaźników rezultatu i produktu

Wskaźnik	Typ wskaźnika ¹	Źródło	Oczekiwany rezultat (trend)
Cel 1. Dostępne i wysokiej jakości usługi publiczne związane z edukacją, kulturą i sportem			
Oczekiwany efektem realizacji celu jest utrzymanie i dostosowanie oferty usług publicznych związanych z edukacją, kulturą i sportem do potrzeb wynikających z sytuacji demograficznej i jednocześnie zapewnienie zrównoważonego przestrzennie rozwoju gminy. Pozwoli to utrzymać atrakcyjność mieszkaniową przestrzeni gminy oraz zabezpieczać potrzeby różnych grup wiekowych, w tym osób starszych, rodzin z dziećmi oraz dzieci i młodzieży.			
Liczba członków grup artystycznych	R	Gmina	Wzrost
Liczba osób ćwiczących z klubach sportowych	R	GUS	Wzrost
Wyniki egzaminu 8-klasisty	R	OKE	Wzrost
Liczba osób korzystających z instytucji kultury	R	Gmina	Wzrost
Liczba wspartych obiektów infrastruktury opieki nad dziećmi (P)	P	Gmina	Wzrost
Liczba wspartych obiektów infrastruktury edukacji podstawowej (P)	P	Gmina	Wzrost
Liczba wspartych obiektów kultury (P)	P	Gmina	Wzrost
Liczba wspartych obiektów sportu i rekreacji (P)	P	Gmina	Wzrost
Długość wspartych dróg	P	Gmina	Wzrost
Długość wspartych dróg i ścieżek rowerowych	P	Gmina	Wzrost
Cel 2. Dostosowana do wyzwań przyszłości polityka społeczna			

¹ R – rezultatu, P – produktu

Wskaźnik	Typ wskaźnika ¹	Źródło	Oczekiwany rezultat (trend)
Oczekiwany efekt realizacji celu jest rozwinięcie systemu pomocy społecznej i opieki zdrowotnej, który pozwoli zabezpieczyć potrzeby społeczności gminy, w szczególności osób starszych i z grup zagrożonych trwałą marginalizacją oraz osób z niepełnosprawnościami.			
Liczba osób wspartych w ramach usług opiekuńczych	R	Gmina	Wzrost
Liczba przestępstw ogółem	R	Policja	Spadek
Liczba osób korzystających z placówek pomocy społecznej prowadzonych przez jst	R	GOPS	Spadek
Liczba wspartych obiektów infrastruktury pomocy społecznej oraz usług społecznych	P	GOPS	Wzrost
Liczba wspartych miejsc/ obiektów i przestrzeni publicznych w zakresie standardów dostępności	P	Gmina	Wzrost
Cel 3. Zrównoważona i wygodna przestrzeń mieszkaniowa			
Oczekiwany efekt realizacji celu jest zachowanie zrównoważonego rozwoju funkcji mieszkaniowej oraz tworzenie atrakcyjnych warunków do osiedlania się w gminie Bartoszyce.			
Liczba mieszkańców	R	Gmina	Zahamowanie dużej dynamiki spadku
Wysokość dochodu Gminy z podatku PIT	R	Gmina	Wzrost
Liczba mieszkań w gminie	P	Gmina	Wzrost
Długość wspartej/ utworzonej infrastruktury kanalizacyjnej	P	Gmina	Wzrost
Cel 4. Silne więzi społeczne i aktywna społeczność lokalna			
Oczekiwany efekt celu jest podtrzymanie silnych więzi społecznych i lokalnej tożsamości, w dobie starzejącego się społeczeństwa oraz napływu nowych mieszkańców. Pozwoli to zachować potencjał kapitału społecznego, którego podstawą jest przede wszystkim zaufanie oraz solidarność. Docelowo przekładać się będzie na efektywność realizowanych działań na rzecz lokalnej społeczności oraz rozwój przedsiębiorczości.			
Liczba osób uczestniczących w konsultacjach społecznych	R	Gmina	Wzrost
Liczba organizacji pozarządowych	R	Gmina	Wzrost
Liczba osób korzystających ze świetlic wiejskich	R	Gmina	Wzrost
Liczba utworzonej/ zmodernizowanej infrastruktury społecznej dedykowanej aktywności społecznej (świetlice wiejskie, kluby seniora, biblioteki)	P	Gmina	Wzrost

Wskaźnik	Typ wskaźnika ¹	Źródło	Oczekiwany rezultat (trend)
Wysokość środków przeznaczonych na realizację rocznych programów współpracy z organizacjami pozarządowymi	P	Gmina	Wzrost
Udział środków przeznaczanych na wsparcie realizacji zadań przez NGO w stosunku do wydatków bieżących	P	Gmina	Wzrost
Liczba konsultacji społecznych	P	Gmina	Wzrost
Cel 5. Rozwinięta funkcja turystyczna			
Oczekiwany efekt celu jest rozwinięcie funkcji turystycznej na terenie gminy Bartoszyce, która docelowo stanie się jedną z lokalnych specjalizacji gospodarczych. Przyczyni się to do rozwoju gospodarczego na terenie gminy, tworzenia nowych miejsc pracy. Podniesie również atrakcyjność funkcji mieszkaniowej, poprzez rozwój oferty czasu wolnego, dostępnej dla mieszkańców gminy.			
Liczba udzielonych noclegów	R	Gmina	Wzrost
Liczba obiektów noclegowych	P	Gmina	Wzrost
Liczba miejsc noclegowych	P	Gmina	Wzrost
Liczba wspartej infrastruktury turystycznej	P	Gmina	Wzrost
Długość dróg i ścieżek rowerowych	P	Gmina	Wzrost
Cel 6. Rozwinięta funkcja gospodarcza oraz konkurencyjne rolnictwo			
Oczekiwany efekt celu jest wzmocnienie potencjału gospodarczego na terenie gminy, co związane będzie z powstaniem nowych lub rozwojem istniejących firm lub funkcji gospodarczych i przyczyni się do wzrostu liczby osób pracujących, wzrostu dochodów własnych gminy. Oczekiwany efekt celu jest zachowanie potencjału konkurencyjności istniejących funkcji gospodarczych, w szczególności sektora rolnego.			
Liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy (REGON)	R	GUS	Wzrost
Wysokość dochodu gminy z podatku od nieruchomości	R	Gmina	Wzrost
Wysokość dochodu gminy z podatku CIT	R	Gmina	Wzrost
Liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy (REGON)	R	GUS	Wzrost
Powierzchnia wspartych terenów inwestycyjnych	P	Gmina	Wzrost
Długość wspartych dróg dla rolnictwa	P	Gmina	Wzrost
Cel 7. Gmina bezpieczna i odporna na kryzysy			
Oczekiwany efekt celu jest wzmocnienie potencjału infrastrukturalnego oraz organizacyjnego samorządu lokalnego w zakresie bezpieczeństwa publicznego.			

Wskaźnik	Typ wskaźnika ¹	Źródło	Oczekiwany rezultat (trend)
Liczba popełnionych przestępstw ogółem	R	Policja	Spadek
Liczba wspartych obiektów w zakresie obrony cywilnej	P	Gmina	Wzrost
Liczba wpartych OSP	P	Gmina	Wzrost
Cel 8. Adaptacja do zmian klimatu oraz dobry stan środowiska			
Oczekiwany efektem celu jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju przestrzennego gminy oraz poprawa stanu środowiska. Osiągnięte to zostanie poprzez konsekwentnie realizowane działania w zakresie zagospodarowania przestrzennego, zwiększanie powierzchni terenów zieleni, rozwijanie odpowiednich systemów infrastruktury technicznej, m. in. zwiększających retencję wody. Oczekiwany efektem jest również usprawnienie systemu gospodarki odpadami, który docelowo pozwoli ograniczyć ilość składowanych odpadów.			
Ilość odpadów komunalnych zebranych selektywnie w stosunku do ogółu zebranych odpadów komunalnych	R	GUS	Wzrost
Stan wód JCWP powierzchniowych (liczba JCWP w złym stanie)	R	GDOŚ	Spadek
Powierzchnia obszarów chronionych	R	GDOŚ/ GUS	Utrzymanie poziomu
Liczba zmodernizowanych obiektów gminnych pod kątem energetycznym	P	Gmina	Wzrost
Liczba gospodarstw, którym udzielono wsparcia finansowego na zmianę systemu ogrzewania i termomodernizację (np. Program Czyste Powietrze)	P	Gmina	Wzrost

Źródło: opracowanie własne

11. Spójność strategii rozwoju gminy ze strategią rozwoju województwa

Założenia Strategii Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2026-2035 spójne są z zapisami dokumentu Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego.

Strategia rozwoju województwa jest najważniejszym dokumentem samorządu województwa, określającym kierunki polityki rozwoju w perspektywie średnio- i długookresowej, wskazującym główne wyzwania, a także cele rozwojowe regionu do zrealizowania przez samorząd województwa oraz inne podmioty. Jest punktem odniesienia dla innych dokumentów strategicznych, programowych i planistycznych na poziomie regionalnym oraz lokalnym.

Tabela 5. Spójność założeń dokumentu Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego oraz Strategii Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2026-2035

Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego	Powiązania wykazane w Strategii Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2026-2035
Cel strategiczny: Kompetencje przyszłości	-
Cel operacyjny: Użyteczne kwalifikacje i kompetencje <ul style="list-style-type: none"> • Przemysł 4.0 i kolejne, • Uczenie się przez całe życie, • Kompetencje kluczowe, • Kwalifikacje i współpraca. 	Cel 5. Rozwinięta funkcja turystyczna Cel 6. Rozwinięta funkcja gospodarcza oraz konkurencyjne rolnictwo
Cel operacyjny: Nowoczesne usługi <ul style="list-style-type: none"> • Jakość usług, • Różnorodność usług, • Dostępność usług, • Monitoring potrzeb regionu w zakresie nowoczesnych usług. 	Cel 1. Dostępne i wysokiej jakości usługi publiczne związane z edukacją, kulturą i sportem Cel 2. Dostosowana do wyzwań przyszłości polityka społeczna
Cel operacyjny: Profesjonalne organizacje <ul style="list-style-type: none"> • Specjalizacja organizacji, • Konkurencyjność organizacji, • Nowe organizacje, • Współpraca organizacji. 	Cel 4. Silne więzi społeczne i aktywna społeczność lokalna

Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego	Powiązania wykazane w Strategii Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2026-2035
Cel strategiczny: Inteligentna produktywność	-
Cel operacyjny: Satisfakcjonująca praca <ul style="list-style-type: none"> • Miejsca pracy wysokiej jakości, • Infrastruktura przedsiębiorczości, • Monitoring rynku pracy i systemu edukacji, • Informacja i promocja. 	Cel 5. Rozwinięta funkcja turystyczna Cel 6. Rozwinięta funkcja gospodarcza oraz konkurencyjne rolnictwo
Cel operacyjny: Inteligentna specjalizacja <ul style="list-style-type: none"> • Produkty i usługi wysokiej jakości, • Badania na rzecz inteligentnych specjalizacji i innowacyjności, • Międzynarodowe łańcuchy wartości, • Instytucje otoczenia biznesu, • Współpraca i specjalizacja, • Monitoring gospodarki województwa. 	Cel 5. Rozwinięta funkcja turystyczna Cel 6. Rozwinięta funkcja gospodarcza oraz konkurencyjne rolnictwo
Cel operacyjny: Wysoka konkurencyjność <ul style="list-style-type: none"> • Przedsiębiorczość, • Innowacyjność, • Aktywność na rynkach globalnych, • Atrakcyjność inwestycyjna, • Cyfryzacja przedsiębiorstw, • Firmy dla regionu, • Aktywność promocyjna i wystawiennicza. 	Cel 5. Rozwinięta funkcja turystyczna Cel 6. Rozwinięta funkcja gospodarcza oraz konkurencyjne rolnictwo
Cel strategiczny: Kreatywna aktywność	-
Cel operacyjny: Inspirująca twórczość <ul style="list-style-type: none"> • Technologie, talenty, tolerancja, • Twórczość indywidualna i grupowa, • Przestrzeń twórczości. 	Cel 1. Dostępne i wysokiej jakości usługi publiczne związane z edukacją, kulturą i sportem Cel 4. Silne więzi społeczne i aktywna społeczność lokalna
Cel operacyjny: Efektywna współpraca <ul style="list-style-type: none"> • Współpraca wewnątrzregionalna • Współpraca międzyregionalna i międzynarodowa 	Cel 3. Zrównoważona i wygodna przestrzeń mieszkaniowa Cel 4. Silne więzi społeczne i aktywna społeczność lokalna

Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego	Powiązania wykazane w Strategii Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2026-2035
	Cel 5. Rozwinięta funkcja turystyczna
<p>Cel operacyjny: Ukształtowana tożsamość</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wiedza o województwie warmińsko-mazurskim • Organizacje wzmacniające tożsamość regionalną • Włączenie społeczne • Promocja regionu 	<p>Cel 4. Silne więzi społeczne i aktywna społeczność lokalna</p> <p>Cel 5. Rozwinięta funkcja turystyczna</p>
Cel strategiczny: Mocne fundamenty	-
<p>Cel operacyjny: Silny kapitał społeczny</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktywność mieszkańców, • Organizacje budujące kapitał społeczny regionu, • Współpraca wzmacniająca więzi społeczne. 	<p>Cel 1. Dostępne i wysokiej jakości usługi publiczne związane z edukacją, kulturą i sportem</p> <p>Cel 4. Silne więzi społeczne i aktywna społeczność lokalna</p>
<p>Cel operacyjny: Optymalna infrastruktura rozwoju</p> <ul style="list-style-type: none"> • Infrastruktura teleinformatyczna • Infrastruktura techniczna • Infrastruktura komunikacyjna • Infrastruktura energetyczna • Infrastruktura socjalna • Infrastruktura bezpieczeństwa publicznego. 	<p>Cel 1. Dostępne i wysokiej jakości usługi publiczne związane z edukacją, kulturą i sportem</p> <p>Cel 2. Dostosowana do wyzwań przyszłości polityka społeczna</p> <p>Cel 3. Zrównoważona i wygodna przestrzeń mieszkaniowa</p> <p>Cel 4. Silne więzi społeczne i aktywna społeczność lokalna</p> <p>Cel 5. Rozwinięta funkcja turystyczna</p> <p>Cel 6. Rozwinięta funkcja gospodarcza oraz konkurencyjne rolnictwo</p> <p>Cel 7. Gmina bezpieczna i odporna na kryzysy</p> <p>Cel 8. Adaptacja do zmian klimatu oraz dobry stan środowiska</p>
<p>Cel operacyjny: Wyjątkowe środowisko przyrodnicze</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie ochrony i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych, 	<p>Cel 7. Gmina bezpieczna i odporna na kryzysy</p> <p>Cel 8. Adaptacja do zmian klimatu oraz dobry stan środowiska</p>

Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego	Powiązania wykazane w Strategii Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2026-2035
<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego. 	

Źródło: opracowanie własne

12. Spis map, rysunków, tabel i wykresów

Mapa 1. Struktura osadnicza gminy Bartoszyce.....	50
Mapa 2. System powiązań przyrodniczych na obszarze gminy Bartoszyce	53
Mapa 3. System powiązań hydrologicznych na obszarze gminy Bartoszyce	56
Mapa 4. Elementy dziedzictwa kulturowego na obszarze gminy Bartoszyce.....	59
Mapa 5. Główne korytarze i elementy sieci transportowej na terenie gminy Bartoszyce.....	62
Mapa 6. Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej gminy Bartoszyce	68
Mapa 7. Docelowy model-funkcjonalno przestrzeni gminy Bartoszyce	72
Rysunek 1. Schemat prac nad Strategią Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2026-2035	4
Rysunek 2. OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją	84
Tabela 1. Wykaz obiektów ujętych w warmińsko-mazurskim rejestrze zabytków nieruchomych z terenu gminy Bartoszyce	57
Tabela 2. Cele strategiczne, oczekiwane efekty i zmiany przestrzenne OSI MOF Elbląga.....	84
Tabela 3. Ocena aktualności lokalnych polityk rozwoju gminy Bartoszyce	90
Tabela 4. Propozycja wskaźników rezultatu i produktu	91
Tabela 5. Spójność założeń dokumentu Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego oraz Strategii Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2026-2035	95
Wykres 1. Prognoza demograficzna dla Gminy Bartoszyce.....	6
Wykres 2. Prognoza demograficzna dla Gminy Bartoszyce – stan ludności wg wybranych kategorii wieku	6
Wykres 3. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludność	8
Wykres 4. Ćwiczący w klubach sportowych na 1000 mieszkańców	10
Wykres 5. Porady lekarskie świadczone w gminie Bartoszyce	11
Wykres 6. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności w latach 2014-2024	14
Wykres 7. Priorytetowe działania w najbliższych 10 latach w opinii mieszkańców gminy Bartoszyce	15
Wykres 8. Wybrane dochody własne gminy Bartoszyce w zł w 2024 roku.....	17
Wykres 9. Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów (%)	21
Wykres 10. Ocena warunków życia w gminie Bartoszyce; n=355	32
Wykres 11. Wydatki majątkowe oraz bieżące gminy Bartoszyce w okresie od 2018 do 2024 roku	89